

LAU
REA

Kaisa Puttonen & Erja Huovila (toim.)

TARINOITA YHTEISTYÖSTÄ JA OIVALLUKSISTA LAUREAN TIETO- JA JULKAISUPALVELUT VERKOSTOISSA

Copyright © tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2019
Taitto: Anna Laakkonen, Laurea

[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Kannen kuva: EtiAmmos on Shutterstock
Sivun 14 kuva: Shutterstock
Sivun 17 kuva: Lysander Yuen on Unsplash
Sivujen 31, 34 kuvat: Hans Koistinen
Sivujen 41, 53, 61, 75 kuvat: Rawpixel on Shutterstock
Sivun 47 kuva: Patrick Perkins on Unsplash
Sivun 61 kuva: Rawpixel on Shutterstock
Sivun 66 kuva: John Schnobrich on Unsplash
Sivun 73 kuva: Rabie Madaci on Unsplash
Sivujen 80 ja 83 kuvat: Laurean kuvapankki
Sivun 87 kuva: Abby Thompson on Unsplash
Sivun 90 kuva: Noora Montonen
Sivun 94 kuva: Tomasz Gawłowski on Unsplash
Sivun 99 kuva: Sinikka Virtanen
Sivun 107 kuva: Martin Adams on Unsplash
Sivun 111 kuva: Hannah Olinger on Unsplash

ISSN-L 2242-5241
ISSN 2242-5241 (painettu)
ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-533-7 (painettu)
ISBN: 978-951-799-532-0 (verkko)

Kaisa Puttonen & Erja Huovila (toim.)

TARINOITA YHTEISTYÖSTÄ JA OIVALLUKSISTA
LAUREAN TIETO- JA JULKAISUPALVELUT
VERKOSTOISSA

COLLABORATION INSPIRES
LAUREA INFORMATION AND PUBLICATION
SERVICES IN NETWORKS

SISÄLLYSLUETTELO

TABLE OF CONTENTS

ALKUSANAT.....	6
FOREWORD.....	7
Kirjastot osana kehittämissyhteisöjä / <i>Lahtinen</i>	8
Abstract: Libraries engage in the development of knowledge communities / <i>Lahtinen</i>	16
Higher Education Library as Collaborator in Enhancing Information Literacy / <i>Puttonen</i>	18
Kirjastot lähihoitajakoulutuksessa oppimaan oppimi- sen tukena Case: Lohja / <i>Huovila & Riikonen</i>	28
Abstract: Libraries Support Learning to Learn in Practical Nursing Education. Case: Lohja / <i>Huovila & Riikonen</i>	40
Hanketyöskentely työni muutoksen airueena / <i>Kalema</i>	42
Abstract: Project work enriches and changes my work / <i>Kalema</i>	52

Laurea-kirjaston turvallisuuden hyvä hallinta osana emokorkeakoulun turvallisuusjohtamista ja riskienhallintaa / <i>Ranta & Huovila</i>	54
Abstract: Good management of safety and security at Laurea Library as part of the management of safety, security and risks at the parent university / <i>Ranta & Huovila</i>	74
Learn from Those Who Know - Alumni Collaboration / <i>Puttonen & Montonen</i>	76
Yhteistyö lisää saavutettavuutta / <i>Puttonen & Laaksonen</i>	88
Abstract: Cooperation and collaboration improves accessibility / <i>Puttonen & Laaksonen</i>	98
Let's stick together! Cooperation model to develop an Open Repository into Full Service platform for Open R&D. The Case of 25 Universities of Applied Sciences in Finland / <i>Tolonen & Marjamaa</i>	100
KIRJOITTAJAT / AUTHORS	108

ALKUSANAT

Tässä julkaisussa kerrotaan Laurea-ammattikorkeakoulun kirjaston tekevästä monialaisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä sekä esittelee käytännön toimintatapoja. Laurea-kirjastossa verkostoituminen kuuluu toimintatapaan. Vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa jaetaan tietoa, opitaan uutta ja kehitetään innovaatioita.

Aluksi yhteistyötä pohditaan teoreettisesti. Kirjastoihin on muovautumassa uusi toimintakulttuuri, jossa tietoasiantuntijat ovat osa tiedon jakamisen ja tuottamisen prosesseja. Artikkelit esittelee mitä innovatiiviset tietoyhteisöt tarkoittavat. Toisessa artikkelissa käsitellään ammattikorkeakoulukirjastojen tiedonhankinnan ohjauksen nykytilannetta ja erilaisia opetusyhteistyön rooleja. Eri roolien toteutumista valotetaan esimerkkien avulla. Käytännön opetusyhteistyöstä kertova artikkeli kuvaa opetuksen ja kirjastojen pitkäaikaista yhteistyötä Lohjalla. Yhteistyön tuloksena on syntynyt opiskelijoille suunnattu kirjastonkäytön perehdytysmalli, jossa mukana ovat toisen asteen opetus, ammattikorkeakoulukirjasto ja kaupunginkirjasto.

Laurea-kirjasto tekee omassa organisaatiossa ohjauksen lisäksi muunlaista yhteistyötä. Tietoasiantuntijat osallistuvat ammattikorkeakoulussa tärkeään hanketyöskentelyyn. Tietoasiantuntijalla on erilaisia rooleja jakaa osaamistaan hankkeissa ja mahdollisuus oppia uutta oman osallistumisensa myötä. Turvallisuutta Laurea-kirjasto on kehittänyt yhteistyössä organisaation turvallisuusjohtajan kanssa ja ollut mukana eri kokeiluissa. Artikkelit selvittää miten turvallisuusyhteistyö on kehittynyt. Kolmas organisaation sisäistä yhteistyötä koskeva artikkeli selvittää alumnitoimintaa ja minkälaisia mahdollisuuksia kirjastolla on tehdä alumnien kanssa yhteistyötä. Alumnit ovat tärkeä linkki siihen todelliseen tietoympäristöön, johon opiskelijat valmistuvat.

Lopuksi kaksi artikkelia käsittelee organisaatioiden välistä yhteistyötä. Erityiskirjasto Celia ja ammattikorkeakoulukirjastot vahvistavat yhteistyötä saavutettavuuden tiimoilta. Tiedon saavutettavuuden varmistaminen on ajankohtaista uusien direktiivien voimaantulon myötä. Ammattikorkeakoulukirjastot ovat jo kymmenen vuotta ylläpitäneet yhteistä Theseus-tietoarkistoa ammattikorkeakoulujen opinnäytetöille ja julkaisuille. Artikkelit kuljettavat lukijan yhteistyön tarinan läpi alusta asti mukana olleiden kehittäjien kertomana.

Artikkelit osoittavat, että kirjaston yhteistyömahdollisuuksilla ei ole rajoja. Tärkeintä on tarttua toimeen ja lähteä omalta mukavuusalueeltaan pois. Uudet näkökulmat rikastuttavat asiantuntijaosaamista. Antoisia lukuhetkiä!

Kaisa Puttonen & Erja Huovila

FOREWORD

This publication describes collaboration carried out by Laurea University of Applied Sciences (UAS) Library in Finland and presents a number of practical activities. Multi-professional networking is an established way of working at Laurea Library. It involves sharing information, learning new things and developing innovations in collaboration with various partners.

The topic of collaboration is first approached from a theoretical perspective. A new operating culture is gaining ground in libraries, with knowledge experts forming part of the information production and sharing processes. The first article explains the meaning of innovative knowledge communities. The second article focuses on the present state of information literacy guidance provided at UAS libraries, as well as the librarians' various roles when collaborating with lecturers. Practical examples are provided to illustrate these roles. The article on long-term collaboration in information literacy guidance sheds light on how two libraries, Lohja City Library and Laurea Library, and a secondary education teacher deliver practical teaching together. The activities have resulted in an agile model, which introduces library use and supports students' professional development.

In addition to working together in guidance, Laurea Library engages also in other fields in own university. The first article on this topic describes knowledge experts' involvement in project work, which is an important part of activities at UASs. Knowledge experts perform various roles, sharing their insight and building new knowledge through their participation. The next article is about collaboration in safety and security. Laurea Library has developed this field with the organization's Head of Safety and Security and participated in various pilot projects. The third article on internal collaboration focuses on alumni activities. Alumni form an important link to the real-world information environment that students prepare for.

The compilation is rounded off by two articles dealing with collaboration between organizations. Special library Celia and higher education libraries are strengthening collaboration in the field of accessibility. The last article introduces the reader to the story of Theseus, the repository for theses and publications by all Finnish UASs. For over a decade, UAS libraries have maintained and developed this open access repository. An expert from Laurea Library has been involved in the process from the beginning.

As the articles demonstrate, there are no limits to opportunities for libraries to engage in multi-professional collaboration. The main thing is to take action and leave one's comfort zone. New perspectives enrich the competence of experts. We wish you an enjoyable read!

Kaisa Puttonen & Erja Huovila

Hanna Lahtinen

KIRJASTOT OSANA KEHITTÄMISYHTEISÖJÄ

Artikkelissa pohditaan koulutuksen ja työelämän erilaisia tietokäytäntöjä ja niiden vaikutusta korkeakoulukirjaston toimintaan. Yhtenä vaikutuksena voidaan nähdä kirjaston roolin ja toimintakulttuurin muuttuminen dokumentoidun aineiston säilyttämisestä tiedon tuottamiseen osallistuvaksi. Uutta roolia hahmotetaan tiedon käyttäjien ja erilaisten tietointensiivisten kehittämissyhteisöjen näkökulmasta. Tällaisia konteksteja ovat esimerkiksi innovatiiviset tietoyhteisöt (Hakkarainen & al. 2004), joissa asiantuntijuus, yhdessä oppiminen ja yhteiskehittäminen ovat merkittävässä asemassa. Laajoissa koulutuksen ja työelämän yhteisissä kehittämishankkeissa, joihin kirjastotkin ovat alkaneet osallistua, on tällaisia tietoyhteisön piirteitä. Artikkelin lopuksi pohditaan, miten kirjastot nivoutuvat kehittämissyhteisöihin ja voivatko ne toimia niissä perinteisen osaamisen ja toimintamallin mukaan.

Kirjastojen perinteisenä tehtävänä on tiedon välittäminen ja säilyttäminen. Tiedon digitalisoituminen ja uusien teknologioiden kehittyminen ovat kuitenkin tehneet tiedon vastaanottamisen, jakamisen ja säilyttämisen helpoksi kaikille. Tiedon tarvisijoilla ja käyttäjillä on siten kehittyneen teknologian ja infrastruktuurin ansiosta mahdollisuus saada käyttöönsä nopeasti suuri määrä tietoa ja jakaa sitä edelleen omatoimisesti. Vaikka kirjastoillakin on yhä monipuolisemmat ja tehokkaammat mahdollisuudet välittää tietoa, kirjaston rooli ja yhteisöllinen tehtävä tiedon välittämisessä ja säilyttämisessä on muuttunut teknologian kehittymisen myötä.

Seuraavassa pohditaan, miten koulutuksen ja työelämän erilaiset tietokäytännöt vaikuttavat kirjaston toimintaan. Tämän jälkeen kuvataan tietointensiivisiä kehittämissyhteisöjä sekä niiden tietokäytäntöjä, oppimista ja asiantuntijuutta. Artikkelin lopuksi pohditaan kirjaston roolia kehittämissyhteisöissä.

Koulutuksen ja työelämän tietokäytännöt kirjaston toiminnan perustana

Viimeisimmissä tutkimuksissa on havaittu (Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012; Lahtinen 2016), että tiedon jakaminen, käyttäminen ja hyödyntäminen verkostoissa on olennaisempaa yhteiskunnan kehittymisessä, kuin tiedon hankinta ja kumuloituminen yksittäisille asiantuntijoille.

Kumuloitumisessa tieto ymmärretään objektin kaltaiseksi eksplisiittiseksi tuotokseksi, joka on kiinnittyneenä dokumentteihin ja jota yksilöt tai yhteisöt voivat hankkia itselleen käyttöönsä erilaisista tiedonlähteistä. Tiedon kumuloituminen yksilöille ja yhteisöille on arvokas ja merkittävä perusta, mutta ei ole yksistään riittävä yhteiskunnassa ja työelämässä toimimiseen.

Olennaisempaa on, miten tietoa käytetään, sovelletaan ja jaetaan erilaisissa yhteisöissä, verkostoissa ja yhteiskehittämisen tilanteissa. Tieto ymmärretään tällöin prosessin kaltaiseksi muuttuvaksi maisemaksi. Tietomaisemalla tarkoitetaan jaetua työskentelyvaruutta, joka sisältää käsitteellisten ja materiaalistien tiedollisten elementtien lisäksi kollektiivisia tietokäytäntöjä. Tietomaisema muuntuu ajassa ja kontekstissa ja kullakin yksilöllä tai yhteisöllä on siihen omanlaisensa näkymä. (Lloyd 2010.)

Koulutuksessa varmistetaan, että opiskelijalla on riittävät teoreettiset tiedot opiskelmaltaan alaltaan. Opiskelijat omaksuvat olemassa olevaa tietoa opiskelmaltaan alaltaan. Siirryessään työelämään opiskelija kohtaa toisenlaisen tietomaiseman. Työelämässä tietoa ei hankita teoreettisen tietoperustan vahvistamiseksi ja yksilöllistä kehittymistä varten, vaan työkäytäntöjen kehittämiseksi ja työtehtäviin liittyvien haasteiden ratkomiseksi. Oppiminen ei ole niinkään päämäärä kuin väline käytäntöjen kehittämiseksi, jolloin oppimisessa ei omaksuta tietoa vaan luodaan uutta tietoa yhteisöllisissä prosesseissa. Tavoitteena on uuden tiedon tuottaminen, asiantuntijuuden jakaminen ja työtehtäviin liittyvän yhteisöllisen tietämyksen rakentaminen. Tällöin tietomaiseman kaikki näkymät eivät ole yksittäisten työntekijöiden hallittavissa, vaan edellytyksenä on tiedon jakaminen ja yhdessä tekeminen. (Lloyd 2010.)

Korkeakoulukirjastojen rooli ja tehtävät ovat suuntautuneet perinteisesti koulutuksen prosessiin, jossa opiskelijan tietoperustaa vahvistetaan kumulatiivisesti. Korkeakoulukirjastot osallistuvat koulutuksen prosessiin välittämällä kirjallisuutta, ohjaamalla opiskelijaa oikeille tiedonlähteille ja järjestämällä oppimistilaa ja teknologiaa opiskelijoiden käyttöön tiedon omaksumiseksi. Kirjastot eivät ole juurikaan vahvistaneet rooliaan opiskelijoiden valmentamisessa työelämän tietomaisemaa varten.

Vastaava tilanne vallitsee korkeakoulukirjastojen toimintakontekstissa eli opetus-toiminnassa, jota koskevassa tutkimuksessa havaittiin (Töytäri & al. 2019) neljä erilaista työelämäorientaatiota. Ensimmäisessä orientaatioissa työelämäyhteys

vastuutetaan yksittäisille opettajille, jolloin muut voivat jatkaa perinteistä opetus-työtään. Toisessa orientaatiossa työelämäyhteistyö ymmärrettiin siten, että kou-lutus tuottaa uutta tietoa ja osaamista työelämään vaikuttaen siten yhteiskunnan kehittymiseen. Kolmannessa orientaatiossa työelämäyhteistyö toteutuu yksittäis-ten opintojaksojen, projektien ja hankkeiden varassa. Laajimmassa orientaatiossa koulutuksen ja työelämän välille muodostuu kehittämissyhteisö, jossa korostuu monimuotoinen ja pitkäjänteinen yhteistyö. Koulutuksessa, samoin kuin kirjastos-akin, on vasta vähän kokemusta tällaisten kehittämissyhteisöjen muodostumisesta ja niissä toimimisesta. Tällaiset yhteisöt mahdollistavat yhteiskehittämisen, oppi-misen ja asiantuntijuuden kehittymisen.

Seuraavassa käsitellään tarkemmin työelämässä toteutuvia kehittämissyhteisöjä, joista esimerkkinä Hakkaraisen ja kumppanien (2004) tutkimia innovatiivinen tietoyhteisö.

Innovatiiviset tietoyhteisöt

Hakkaraisen ja kumppanien (2003) mukaan ammatillisia käytäntöyhteisöjä (Wenger 1998) tulee kehittää edelleen innovatiivisiksi tietoyhteisöiksi, joissa kes-keistä on luoda uutta tietämystä ja kehittää käytäntöjä eri osaamisrajojen välillä moniammatillisesti.

Hakkarainen ja kumppanit (2003) näkevät ammatilliset käytäntöyhteisöt jäyk-kinä, rutinoituneina ja paikallaan pysyvinä ja joiden tavoitteena on siirtää tie-tämystä, osaamista ja käytäntöjä eteenpäin sellaisenaan, muuttumattomana. Käytäntöyhteisöt pyrkivät toimintojen rutinoitumiseen, ongelmien minimointiin ja paikallisiin ratkaisuihin, kun taas innovatiiviset tietoyhteisöt refleктоivat toi-mintaansa liittyviä jännitteitä ja ristiriitaisuuksia sekä pyrkivät tarkoituksellisesti toteuttamaan erilaisia muutoksia, jotka tukevat tiedon tuottamista ja käyttämistä (Engeström 2004). Innovatiiviset tietoyhteisöt pyrkivät hakemaan uusia näkökul-mia, menetelmiä ja ideoita myös oman toimintansa ulkopuolelta ja välttämään näin kuplautumista oman yhteisön sisälle. Yhteisöt ovat dynaamisia osallistaen ja haas-taen myös muita vuorovaikutuksessa olevia lähiyhteisöjä kehittymään ja vaikutta-vat siten yhteiskunnalliseen kehittymiseen laajemminkin (Hakkarainen, Paavola & Lipponen 2003).

Innovatiivisten tietoyhteisöjen tavoitteena on uuden tiedon luominen ja siihen tärh-tävien tietokäytäntöjen kehittäminen. Tietokäytännöt tarkoittavat esimerkiksi, miten tietoa jäsennetään, muokataan, jaetaan tai hyödynnetään ja ne ovat sidok-sissa yhteisön toimintaan. Yhteisöt kehittävät käytäntöjään, tietovarantojaan ja välineitään, joihin on valautunut kulttuurisen oppimisen tuotoksia. (Hakkarainen, Paavola & Lipponen 2003.) Tietoyhteisöjen oppimisella tarkoitetaan uuden tiedon luomista eikä niinkään olemassa olevan tiedon sisäistämistä (Paavola, Lipponen & Hakkarainen 2004). Seuraavassa kuvataan tarkemmin oppimista ja asiantuntijuu-den ilmenemistä tietoyhteisöissä.

Oppiminen innovatiivisissa tietoyhteisöissä

Hakkarainen ja kumppanit (2012) ovat kehittäneet Sfardiin (1998) nojaten kolme oppimisen metaforaa, jotka ovat tiedonhankinta (knowledge acquisition), osallistuminen (participation) ja tiedonluominen (knowledge creation). Hakkarainen kutsuu metaforia monologiseksi, dialogiseksi ja dialogiseksi oppimiseksi. Metaforat ilmentävät oppimisen eri ulottuvuuksia, eivätkä ne ole toisiaan korvaavia vaan täydentäviä.

Monologisessa tiedonhankinnan metaforassa oppiminen tarkoittaa yksilöllistä, mielensisäistä prosessia. Huomio kiinnittyy käsitteelliseen tietoon muiden tiedon tyyppien, esimerkiksi kokemustiedon, kustannuksella. Asiantuntijuus rakentuu yksilöllisen oppineisuuden varaan. (Hakkarainen & al. 2004; Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012.)

Toisen käsityksen mukaan oppimisessa on kysymys yhteisöön kasvamisesta ja sosiaalistumisesta. Osallistumisen metaforassa dialoginen oppiminen nähdään yhteisön käytäntöjen, arvojen ja normien omaksumisena sekä uusien verkostosuhteiden muodostumisena. Asiantuntijaksi kasvetaan yhteisöön sosiaalistumalla ja omaksumalla vähitellen sen arvot, normit ja käytännöt. (Hakkarainen & al. 2004; Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012.)

Paavolan, Lipposen ja Hakkaraisen (2004) mukaan monologinen ja dialoginen oppiminen eivät kuitenkaan ole riittäviä yhteiskunnan nykyisiin monimuotoisiin haasteisiin, jotka edellyttävät jatkuvaa uusiutumista ja innovaatioita.

Dialogisessa tiedonluomisen metaforassa (Hakkarainen & al. 2004; Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012) keskeistä on yksilön, yhteisön ja yhteisesti luotujen kohteiden välinen vuorovaikutus jaetussa työskentelyvaruudessa. Asiantuntijuus riippuu tilanteista ja konteksteista, joissa tietoa luodaan. Tiedon kollektiivinen luominen tapahtuu kehittämällä jaettuja kohteita, jotka voivat sisältää eri aikana eri paikoissa luotuja dokumentteja, esimerkiksi raportteja, muistioita, tutkimusaineistoja, suunnitelmia, ohjelmia, videoita tai kaavakuvia. Kohteet voivat olla myös käsitteellisiä (kysymykset, teorit, suunnitelmat), materiaalisia (prototyypit, tuotteet) tai kollektiivisiä käytäntöjä (Paavola, Lipponen & Hakkarainen 2004; Paavola & Hakkarainen 2005; Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012).

Asiantuntijuus innovatiivisissa tietoyhteisöissä

Asiantuntijan tieto on sekä teoreettista että käytännöllistä ja asiantuntijan tietoperustalle on luonteenaista runsaat yhteydet eri tietotyyppien, esimerkiksi konseptuaalisen, proseduraalisen ja hiljaisen tiedon, välillä. Tällainen verkostomainen tietorakenne mahdollistaa ongelmien käsittelemisen joustavasti ja uuden tiedon liittämisen osaksi laajoja tietorakenteita. (Paavola, Lipponen & Hakkarainen 2004.)

Hakkarainen ja kumppanit (2004, 2012) käsittävät asiantuntijuuden sosiaalisena roolina, jossa otetaan vastuu aihepiiriin liittyvästä tietämyksestä. Asiantuntijuus ei muodostu pelkästään yksilön tietojen ja taitojen perusteella, vaan suhteessa muihin yksilöihin ja jaettuihin kohteisiin kontekstissaan. Asiantuntijuus sisältää ristiriitaisuuksia ja erilaisia valta-asetelmia ja on siten yhteisöllisen neuvottelun tulos.

Toimintaympäristön oletetaan olevan jatkuvassa muutoksen tilassa, jolloin myös tilanteet, toiminta, käytännöt ja asiantuntijuus muuttuvat joustavasti. Asiantuntijuutta ei tulekaan nähdä staattisena, sillä tietokäytäntöjä jäsennetään, järjestellään ja muotoillaan jatkuvasti ja tarkoituksella uudelleen. (Hakkarainen, Lallimo & Toikka 2012.) Jaetussa toimintaympäristössä asiantuntijuus muuttuu vuorovaikutuksessa, yhteisöllisen oppimisen ja yhteiskehittämisen tuloksena.

Kirjastojen roolit ja tehtävät oppimisen prosessissa

Kirjastot ovat perinteisesti keskittyneet monologisen oppimisen tukemiseen. Tätä tehtävää toteuttaessaan kirjastot hankkivat, säilyttävät ja välittävät kirja- ja lehtiaineistoja, joiden kautta yksilöiden oppiminen mahdollistuu.

Dialogisen oppimisen prosessiin osallistuessaan kirjastojen tulee hakeutua vuorovaikutukseen toimintaympäristönsä erilaisten yhteisöjen kanssa voidakseen paremmin ymmärtää näiden yhteisöjen toimintaa, tavoitteita ja tiedontarpeita. Muutoksen myötä tietoasiantuntijoiden työn luonnekin painottuu dokumentoitujen tiedonlähteiden paikantajasta tutkimus-, kehittämis- ja työprosesseihin osallistuvaksi. Kirjastossa työskentelevät osallistuvat yhä enemmän moniammatillisiin kehittämissyhteisöihin ja työelämän käytäntöjen kehittämiseen. Uusi rooli ja toimintakonteksti löytyvät esimerkiksi koulutuksen ja työelämän yhteisistä hankkeista tai kehittämissyhteisöistä.

Triologisessa oppimisessa kirjaston toimintaa ja roolia tulee kehittää edelleen osaksi yhteisöjen tietomaisemaa, johon kuuluvat dokumentoidun tiedon lisäksi tilanteissa ja konteksteissa sovellettavat käsitteelliset, materiaaliset ja kollektiiviset tietokäytännöt.

Uudessa toimintakulttuurissa, esimerkiksi koulutuksen ja työelämän yhteisissä hankkeissa tai kehittämissyhteisöissä, korostuvat aktiiviset prosessit, muun muassa tiedon jakaminen ja tuottaminen. Tällöin olennaisina kohteina eivät ole staattiset kirja- ja lehtiaineistot, vaan kontekstien, tilanteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen, joiden osaaminen vahvistuu osallistumisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta (Lahtinen 2016). Kirjaston rooli ja tehtävät monipuolistuvat passiivisesta tiedon hankinnasta, säilyttämisestä ja välittämisestä tiedon aktiiviseen jakamiseen, uuden tiedon tuottamiseen ja yhteisölliseen tietämyksen rakentamiseen.

Kirjaston asiantuntijuus yhteisöissä ja hankkeissa tulee neuvotella toiminnan kautta. Rooli voidaan hahmottaa kirjaston perinteiseksi asiantuntijuudeksi eli

hanketta avustavaksi, jolloin kirjasto paikantaa tarvittavaa tietoaineistoa hankkeen käyttöön. Asiantuntijuus voi toteutua myös hankkeen toimintaan osallistumalla esimerkiksi ohjaamalla tiedonlähteiden löytämisessä varmistaen näin hankkeen tietoperustaa. Kirjaston uutta asiantuntijuutta voi edistää osallistumalla hankkeen toimintaan sekä tulosten, tuotosten ja uuden tiedon tuottamiseen. (Lahtinen 2016.) Näitä ovat esimerkiksi hankkeessa tuotettavat suunnitelmat, raportit, haastattelut, aktiviteetit, ideat ja mallit.

Perinteinen osaaminen, esimerkiksi kokoelmanhoito tai tiedonlähteiden ohjaus, ei ole riittävää kirjaston muuttuneessa roolissa ja tehtävissä. Geneeriset taidot, kuten verkosto-osaamisen, hankeosaamisen, yhteiskehittämisen taidot sekä kontekstien, tilanteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen tulevat yhä keskeisimmiksi. Samoin asenteella on merkitystä. Töytäri ja kumppanit (2019) havaitsivat opettajia koskevassa tutkimuksessaan, että pitäytyminen perinteiseen toimintamalliin, epävarmuus uudeltaisesta osaamisesta ja organisaation tuen puute estivät opettajan roolin muutosta. Sen sijaan yhteistyöhön osallistuminen ja resilienssi tuottivat positiivisen oppimisen ja kehittymisen kokemuksen ja kannustivat syvempään yhteistyöhön työelämän kanssa. Samat esteet ja mahdollisuudet ovat nähtävissä myös korkeakoulukirjastoissa (Lahtinen 2016).

Uusi toimintakulttuuri muuttaa kirjastojen roolia ja tehtäviä olennaisesti. Kirjaston toiminta ei perustu enää käsitykseen staattisesta tiedosta vaan dynaamisesti muuttuvasta, muokattavissa, jaettavissa ja hyödynnettävissä olevasta tiedosta. Kirjaston keskeinen tehtävä ei hahmotu tiedon hankinnan, säilyttämisen ja välittämisen prosessina vaan oppimisen, osallisuuden ja yhteiskehittämisen prosesseista käsin. Kirjastojen olemassaolon tarkoitus ja tehtävä tulee ymmärtää yhteisöllisen oppimisen ja tiedon tuottamisen näkökulmasta erilaisissa kehittämissyhteisöissä

Yhteenveto

Korkeakoulukirjastojen rooli ja tehtävät ovat suuntautuneet perinteisesti koulutuksen prosessiin, jossa opiskelijan tietoperustaa vahvistetaan kumulatiivisesti, mutta kirjastot eivät ole juurikaan vahvistaneet rooliaan opiskelijoiden valmentamisessa työelämän tietomaisemaa varten.

Voidakseen vahvistaa opiskelijoiden valmiuksia työelämän tietomaisemassa, kirjaston tulee muuttaa perinteistä toimintafokustaan, rooliaan ja osaamistaan. Kirjasto ei voi toimia vain kirjastossa aineistokokoelmien parissa, vaan sen tulee hakeutua osaksi kehittämissyhteisöjä, joissa tietoa käsitellään, jaetaan ja hyödynnetään. Tiedon staattisesta säilyttämisestä ja välittämisestä on siirryttävä aktiivisiin tiedon jakamisen ja tuottamisen prosesseihin.

Kirjasto vahvistaa ja edistää osaltaan tietoperustaa ja -käytäntöjä kehittämissyhteisöissä, joissa toimintaan osallistuvien taustat, työympäristöt, -käytännöt, -kokemukset ja -kulttuurit ovat erilaisia. Tällaisissa yhteisöissä toimiminen edellyttää toisenlaisia toimintatapoja, asenteita ja osaamista kuin perinteisessä kirjastotyössä (Lahtinen 2016).

Kirjastotyön luonne muuttuu hitaasti, sillä ammatillisissa käytäntöyhteisöissä (Wenger 1998; Kortelainen & Rasinkangas 2007), kuten kirjastoissa, ylläpidetään ja toisinnetaan käytäntöjä melko muuttumattomina. Perinteisessä kirjastotyössä toimintatavat eivät ole edellyttäneet vahvaa yhteistyötä muiden asiantuntijoiden kanssa, vaan osaamista dokumenttien paikantamisessa, hankinnassa, säilyttämisessä sekä löydettävyyden ja välittämisen prosesseista.

Uutta toimintakulttuuria ja sen haasteita ja mahdollisuuksia tunnetaan vielä huonosti, joten on tärkeää kuvata ja valottaa uutta kontekstia, toimintaa ja osaamista eri näkökulmista, kuten tässä julkaisussa tehdään, jotta ymmärrys uudesta toimintakulttuurista vahvistuisi kirjastoissa.

LÄHTEET

- Engeström, Y. (2004). The new generation of expertise: seven theses. In: H. Rainbird, A. Fuller & A. Munro (eds.) *Workplace learning in context*. London: Routledge. pp. 145-165.
- Hakkarainen, K., Paavola, S. & Lipponen, L. (2003). Käytäntöyhteisöistä innovatiivisiin tietoyhteisöihin. *Aikuiskasvatus*, 23 (1), 4-13.
- Hakkarainen, K. P., Palonen, T., Paavola, S. & Lehtinen, E. (2004). Communities of networked expertise: professional and educational perspectives. *Advances in learning and instruction series*. Amsterdam: Elsevier.
- Hakkarainen, K., Lallimo, J. & Toikka, S. (2012). Kollektiivinen asiantuntijuus ja jaetut tietokäytännöt. *Aikuiskasvatus*, 32 (4), 246-256.
- Kortelainen, T. & Rasinkangas, P. (2007). Sharing expertise and innovation: communities of practice in the development of small libraries. In: E. D. Garten, D. E. Williams, J. M. Nyce, S. Talja (eds.) *Advances in Library Administration and Organization*, 25. Emerald Group Publishing Limited. pp. 239-257.
- Lahtinen, J. (2016). Tietoasiantuntijoiden roolit ja toiminta koulutuksen ja työelämän kehittämishankkeissa: tapaustutkimus tietokäytäntöjen ja innovatiivisten tietoyhteisöjen kehittämisestä. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Lloyd, A. (2010). *Information literacy landscapes: information literacy in education, workplace and everyday contexts*. Oxford: Chandos Publishing.
- Paavola, S., Lipponen, L. & Hakkarainen, K. (2004). Models of innovative knowledge communities and three metaphors of learning. *Review of educational research*, 74(4), 557-576.
- Paavola, S. & Hakkarainen, K. (2005). The knowledge creation metaphor: an emergent epistemological approach to learning. *Science & Education*, 14(6), 535-557.
- Sfard, A. (1998). On two metaphors for learning and the dangers of choosing just one. *Educational Researcher*, 27(2), 4-13.
- Töytäri, A., Tynjälä, P., Vanhanen-Nuutinen, L., Virtanen, A., Piirainen, A. (2019). Työelämäyhteistyö ammatikorkeakouluopettajan osaamishaasteena. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(1), 14-30S
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

ABSTRACT

Hanna Lahtinen

LIBRARIES ENGAGE IN THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE COMMUNITIES

This article examines the knowledge practices in educational and industrial settings and reveals how these diverse practices are reflected in the performance of the university of applied sciences' libraries. One consequence of these diverse practices might lead to a change in the role and operational culture of libraries. A traditional mission of libraries is to preserve documented knowledge. At present, libraries place additional emphasis on the involvement of knowledge creation too. Libraries try to engage with industry where knowledge co-creation, instead of knowledge accumulation, is the norm. When libraries engage with industry, they gain greater understanding about students' future work environment and can thus help them to improve their abilities when joining the workforce.

In this article, the new role of libraries is considered from the viewpoint of knowledge users and different kinds of knowledge-intensive development communities. The knowledge communities highlight expertise, learning and co-creation in their development activities. Learning is viewed as the co-creation of new knowledge and not the absorbing of new information. The knowledge communities aim

to create new knowledge, innovations and competencies. One of their objectives is to build up appropriate knowledge practices to ensure the fluent collaboration and co-creation between participants. Libraries are competent in helping to formulate efficient knowledge practices but they might lack the understanding of how knowledge communities work and what their aims are.

Libraries have begun to participate in large-scale development projects, which have elements of the knowledge communities. The projects usually take place between higher education institutions and industry. How do libraries manage to engage in the development of the knowledge communities and will the traditional competence and action model performed in the university libraries still be adequate in the changing role of the libraries? In the conclusion, the paper explains the evolving competencies that libraries need to strengthen in order to be successful in this transformation. Those comprise mostly of generic skills, for instance identifying fruitful situations where libraries are needed in a new way.

Kaisa Puttonen

HIGHER EDUCATION LIBRARY AS COLLABORATOR IN ENHANCING INFORMATION LITERACY

Multi-professional collaboration, knowledge sharing in professions, collective knowledge creation, partnership, networking – these are some expressions which describe working in expert organizations like higher education institutions. It applies to university library staff as well. Higher education institutions have a responsibility to provide twenty-first-century skills to their students in order to prepare them for future working life. The OECD P21 century skills include digital literacy with information-, media-, and ICT-literacy. During recent decades, libraries have developed information literacy (IL) guidance to support students in their studies, more and more in collaboration with lecturers. However, regarding IL, teaching together with lecturers, teaching in new learning environments or building partnerships with working life representatives is still rare. This article will depict collaboration in IL guidance and ponder on the future. Practical examples are from Laurea University of Applied Sciences Library that is located in the greater Helsinki area in Finland, and presentations during the European Conferences on Information Literacy (ECIL) 2017 and 2018.

Collaboration in teaching

What is collaboration? Definitions in dictionaries share the idea of sharing and achieving desired results: “The action of working with someone to produce something” (Oxford English Dictionary), “The situation of two or more people working together to create or achieve the same thing” (Cambridge Dictionary), “To work jointly with others or together especially in an intellectual endeavor” (Merriam Webster). The participants can be people, groups and organizations. There is a presumption of multi-professional collaboration.

Collaboration between librarians and lecturers entails interaction in educational settings. In practice, the librarian often instructs one topic and then the lecturer teaches another topic. Whereas co-teaching in the educational setting is more complex with shared responsibility for the students' learning by planning, instructing and assessing together. In co-teaching, the instructors mix their expertise in teaching activities. The benefits of co-teaching are, among others, combining skills to create something new, professional growth by learning from one another, being able to support students on different skill levels, and bringing a dynamic atmosphere to the learning situation. Many studies show that also students have a positive attitude to co-taught lessons with a librarian and lecturer. In addition, the students often later feel more comfortable in asking for help from librarians.

However, in order to succeed in co-teaching, also in collaboration in general, it is crucial that the participants must share an understanding about the goals of the instruction and have mutual trust and respect. The librarians can advance collaboration by being proactive and creating a feeling that the library helps, not burdens, the teaching staff. It is important that participants recognize how their areas of expertise complement each other and take time to plan together. (Medaille & Shannon 2012; Rath & Cimbric 2015.)

One way to enhance collaboration in the university is to place the librarian's workstation outside library premises as is done in the University of Michigan already since 2002. Field librarians were embedded in faculties with an aim to provide learning, instructional and research support for students and teaching faculty. A study about this shows that they have built collaboration with interpersonal relationships, integrating into departmental programs, being flexible and offering customized services for individuals. (Nagasawa 2018, 74.)

Patricia Montiel-Overall (2005) has developed a theoretical model about analyzing collaboration. The 'Teacher Library Collaboration' (TLC) consists of four models of collaboration in educational settings. Even though the model originally describes the school environment, it can be used to reflect the university environment as well. The TLC model enlarges working together from coordination to integrated curriculum.

In the first Model A (Coordination) there is a minimal amount of communication and collegiality. The teacher uses the library merely as a center for resources, activities, and events. However, they encourage the students to use the library. The result is increased opportunities for students. In Model B (Cooperation) the teacher and librarian begin to work more closely. They cooperate under an agreed upon set of goals and share resources. Still, the tasks are developed independently and subject matters are unlinked. Model C (Integrated instruction) means reciprocity, commitment, trust, and sharing responsibility. The teacher and librarian design class assignments together and integrate learning opportunities, which combine a diversity of skills. Nevertheless, the goals can be different. The Model D (Integrated Curriculum) involves co-thinking, planning, implementation and evaluation. These can be applied in

integrated instruction, too. The biggest difference compared to Model C is that the organization's administration provides resources for teacher librarian collaboration and it is present across the curriculum. (Montiel-Overall 2005, 34-39; Latham & Gross 2017, 64-66; Medaille & Shannon 2012, 134-136.)

A study by Scripps-Hoekstra and Hamilton (2016) examined how library-education faculty partnership has developed based on expectations set thirty years ago. Overall, collaboration has become the norm and technology has provided a tool for new partnerships in the period of these years. The researchers found three roles for librarians, which have similarities with the above presented TLC models by Montiel-Overall. The first role, librarian-as-reference, means providing assistance to faculty, students on-site or via electronic communication. The faculty has encouraged students to take advantage of the library's reference services. Even though this implies little communication, as in the TLC model A, it is important to raise students' awareness of library services. Especially online technology has increased the amount of reference consultations with both students and staff.

The second role, librarian-as-consultant, has similarities with the TLC model B. Since the 1980s, librarians have taken on more active roles to work with the faculty in developing course assignments and support for graduate student research. Today the collaborative efforts have grown in number and diversified, partly due to developing online instructional IL content for students. The third role, librarian-as-instructor, has also become more common. This study states: "30 years literature reviewed is rich of examples of library instruction in education classes". Librarians have expanded teaching beyond one-shot library classes and integrated IL in whole courses.

However, only a few articles in the literature review described co-teaching as the instructional method. It seems that instructing side-by-side with interwoven expertise is not yet a self-evident practice. The same is with systematic integration of IL across the whole curriculum as is described in the TLC Model D.

For this article, the most recent European Conference on Information Literacy (ECIL) books of abstracts from 2017 (theme workplace IL) and 2018 (theme everyday IL) were examined with an eye for collaboration. ECIL offers one glimpse to what is currently going on in IL research and practice. The abstracts range from doctoral papers to short presentations. The scrutiny excluded keynotes and invited papers. First, the abstracts were checked if they had keywords: collaboration, partnership, faculty-librarian relationship, co-creation (cocreation), co-teaching (coteaching). Abstracts including those keywords were listed. Then a similar search was conducted from the electronic books of abstracts with the command Find using 'collaborat', 'partnership', 'co-c and coc', 'co-t and cot'. The results were compared with the original list and appropriate abstracts added if they were about teaching in higher education.

The tables below are only a general overview of abstracts including libraries' multi-disciplinary or multi-professional collaboration. The term partnership is not much used, and co-creating as well as co-teaching are nearly nonexistent.

Table 1. How many times the terms occur in the abstracts and keywords in European Conference on Information Literacy book of abstracts?

Search term	ECIL 2017	ECIL 2018
collaborat	129	101
partnership	22	17
co-c	7 (in 3 abstr)	6 (in 2 abstr)
co-t	none	2 (in 2 abstr)

Table 2. How many ECIL abstracts are about university libraries' multi-professional collaboration and IL guidance (abstract/total amount of abstract type)?

Abstract type	ECIL 2017	ECIL 2018
doc papers	0 / 7	1 / 3
papers	6 / 145	3 / 98
best practice	7 / 149	6 / 38
posters	2 / 27	4 / 18
short presentation	0 / 12	0 / 11

Teaching in Finnish University of Applied Sciences (UAS) libraries

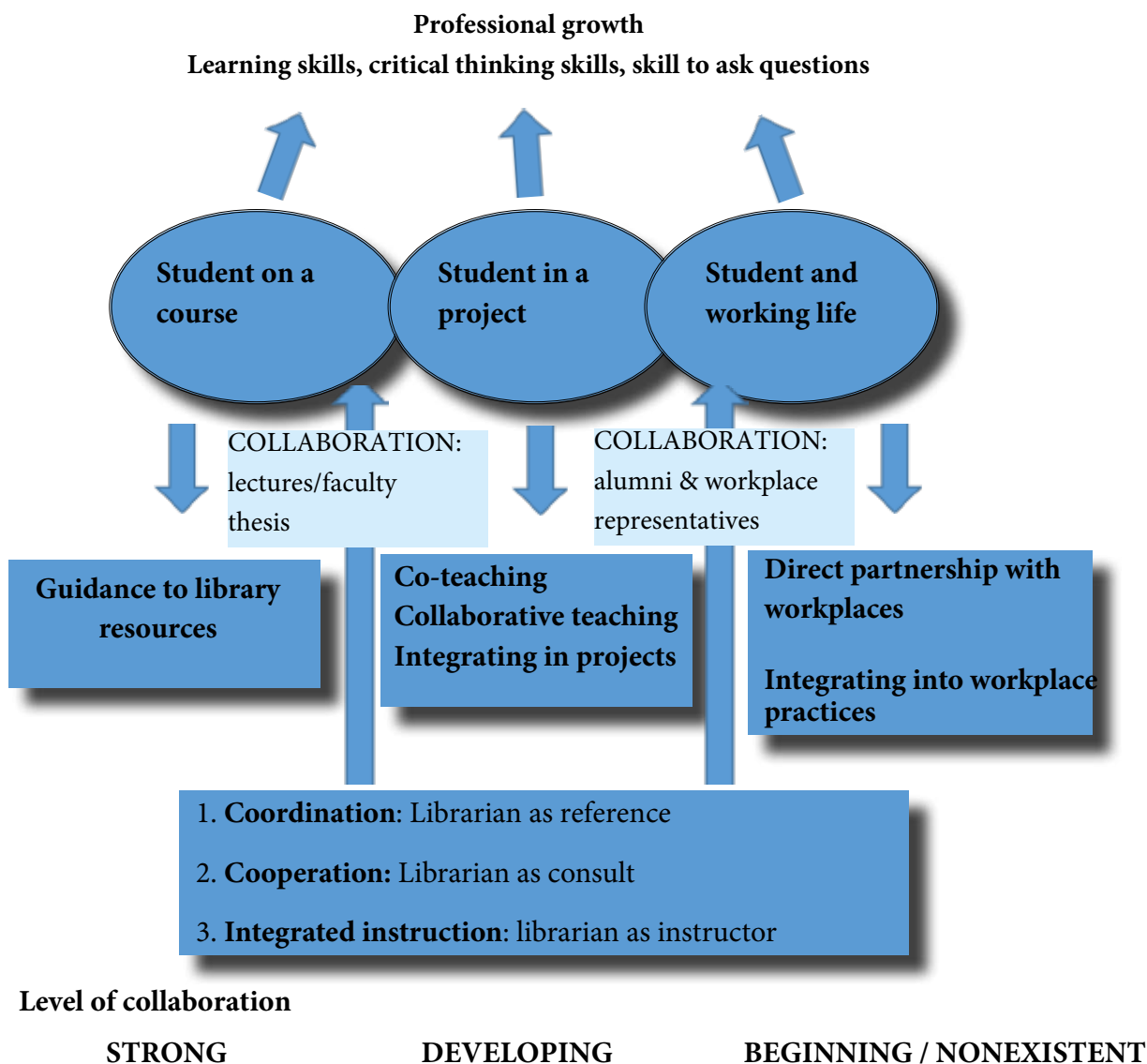
Finnish universities of applied sciences libraries have developed their IL teaching for a few decades. Most libraries have established processes and models for IL guidance for students, and they collaborate with lecturers in varying ways. IL guidance can be executed as a separate course or one-shot-lesson, it can be included in the curriculum of a degree program, students might gain credits, and somewhere the courses are compulsory. Typically, the instruction is basics for freshmen and workshops during the thesis process. In other words, IL guidance designed by librarians with an aim to support studying is an established practice with different execution models.

IL guidance to support the studying process is under constant development, not the least because technology changes the learning environments. However, instead of moving on to new territories and partnerships, the libraries tend to focus on improving the existing, already well-designed practices.

In addition to supporting studies, the libraries should promote lifelong learning and prepare the students for the information flow they will face at workplaces. This

requires partnerships beyond traditional teaching. Universities of applied sciences have strong workplace partnerships, which offer students the possibility to study and write theses via authentic projects. When librarians are included in these partnerships, they can enhance IL skills needed at workplaces.

The figure below is the author’s view on the current situation of IL guidance in Finnish universities of applied sciences libraries. Collaboration with different stakeholders/ participants takes place in the intersections. The collaboration can be carried out in different ways as described previously in the TLC model in this article with librarians having diverse roles. All roles are relevant and they are needed for different purposes.

Figure 1. The current situation in teaching IL and collaboration in Finnish UAS libraries (Kaisa Puttonen, 2019)

Next, grass-root level examples about collaboration are presented. The examples are chosen from the European Conference on Information Literacy (ECIL) books of abstracts and experiences gathered in Laurea UAS Library in Finland.

Collaboration between libraries and lecturers

Librarian as reference

Coordination is a means to promote the library's image as a learning environment. It is important to exchange information with the teaching staff about current library services, events and ongoing courses. Even minor interaction between lecturers and librarians can lead to good results.

Exchanging a few emails can have good results. A lecturer and librarian agreed by email to use the Laurea Library premises for a 'Book buffet'. The librarian put on display books covering various angles of approach to the course topic (e.g. introducing marketing) and prepared a handout with instructions on how to find more information from the e-collection. The students visited the library on a fixed time and chose one book in order to prepare a short presentation on the topic of the book for the group. The result of minor interaction was promoting the library collection for a specific need. From the lecturer's viewpoint, students got an overview of a versatile topic by sharing information in the beginning of the course. The Book buffet concept has been used several times since 2009 in Laurea.

Another example of coordination is using library premises during a course. When Laurea Library advertised an author visit of a fresh publication to its premises, a lecturer asked if students of a particular course could attend the event because the topic of the non-fiction book suited the ongoing course. So, instead of giving a lecture, the lecturer brought the students to the event in the library in order to discuss the topic with the expert author.

In Laurea Library, coordination with tutors increases the use of a library service. This is important especially when students write their thesis. Tutors remind students of the possibility for face-to-face guidance with a librarian on their topic. Even though the possibility for discussing information retrieval one-on-one is promoted on the library web pages, many students learn about the service from their tutors.

Librarian as consultant

Laurea UAS has one-day production workshops for lecturers who design online courses. Librarians have participated as consultants in these workshops. Lecturers work in small groups, which develop different courses. Librarians visit the groups during the day, ask about the content and discuss what kind of electronic course material is needed. Then the librarian compiles suggestions for the course material with an eye on accessibility. The librarian also discusses with the lecturers about

embedding the material to the online environment, on copyrights as well as usage rights. The collaboration has proved useful and is now an established practice.

An example from ECIL 2017 describes how librarians acted as consultants when they led a collaborative assignment design workshop at Utah State University. They facilitated a full-day workshop where librarians and interdisciplinary faculty discussed the students' research process, reviewed peers' assignments and had small group feedback sessions. As a result, there were mutual gains. For example, the faculty members learnt about the actual level of skills in information retrieval, restructured assignments and shared different styles of learning; the librarians gained insight into the skills the faculty focuses on and prompted scaffolding of IL guidance. As a whole, the day paved a way for the faculty and subject librarian working as partners in instruction. (Lundstrom, Wishkoski & Davis 2017.)

Librarian as instructor

Co-teaching is possible as short one-shot sessions, too. The lecturers can have an accurately defined information need to a specific course. They contact the library and set the goals for co-teaching with the librarian. For example, in Laurea the librarian and lecturer discussed leadership together in class. The librarian introduced e-books on the subject from a database, with an aim to remind students about remote access to the material. The lecturer commented simultaneously on different leadership styles. Then the students commented on article examples from professional magazines. The extracts were chosen together beforehand. The lecturer and librarian both commented on evaluation, but from differing angles. Co-teaching brought dynamics to the session.

A case from ECIL 2018 depicts collaboration as instructor without co-teaching. Before 2016 IL teaching was voluntary in Tampere University of Technology, and offered only to some groups. Now the instruction is mandatory for all students and included in the curriculum. Teaching is offered to freshmen, bachelor students and master students. The library is responsible for planning and executing the IL instruction, but the faculty teaching staff is involved by discussing with librarians about field-specific needs and suitable courses. Even though IL is integrated into existing courses, teaching is at library premises and by librarians. (Sipilä, Miettinen & Tevaniemi 2018.)

The following example (ECIL 2017) is from KTH Royal Institute of Technology in Sweden and it highlights integrated instruction and curriculum including co-teaching. IL is embedded into architecture students' courses from the first to third year. IL instruction is developed in collaboration from ad hoc IL instruction to IL education. The library and faculty staff share goals, and plan as well as teach together. The aim is to enable students a metacognitive approach to information seeking and evaluation, which is transferrable to professional contexts. Students learn by doing mini tasks in question-based workshops through semesters. There are several short workshops during the first year introducing IL skills. During the second year, the

librarian takes part in lectures and the workshops have authentic assignments. The workshops in the third year are performed together with the lecturer and there is a mandatory search report. Students practice IL skills in a subject related context. The aim to reinforce IL skills systematically step by step is established in the curriculum. (Jorum 2017.)

Collaboration with workplaces

There are far less practical examples from collaboration in enhancing IL skills between librarians and workplace representatives outside the university than with librarians and university teaching staff. As this is the case, workplace representatives should be enlarged to include university staff which doesn't teach, for example administrative staff. This kind of multi-professional partnerships can also enhance students' IL skills. University alumni are important partners for libraries when IL instruction is developed. This topic is discussed in the book's article 'Learn from those who know – alumni collaboration'.

An example of librarian coordinating with the role as reference is from Laurea's freshmen orientations days. The librarian communicates with the student association in order to build a pop up in the library premises during a welfare event. Students complete tasks at different pop ups introducing services at campus. This is a fun way to interact with the newcomers and launch the library as a study environment, which supports IL skills needed during studies.

Librarians have the role of consultants when workplace representatives are actively involved with students in a Digital Wellbeing Sprint. Sprint is a new agile design method used at workplaces. The idea is to solve problems and test new ideas during a five-day process in multi-professional teams. This method has recently been applied to teaching. Students from three UASs in the metropolitan area in Finland, including Laurea, co-create services and products for businesses during a summer school. The librarians familiarize with the authentic innovation themes and create webpages, which support the innovation process by offering background information. It is important that the pages contain high quality open access material and introduce sources accessible after studies. The workplace representatives might find the pages useful, too. All are offered the possibility to discuss about the needed information on-site when the librarians have a pop up during the first day of the sprint, and later online. In this example, the librarians move outside the box and interact in authentic workplace processes. The advantage is to get insight into the work environment students will face and elevate the experiences to IL guidance. The librarians have acted as consultants in the sprint since 2016. (Helariutta & Sallasmaa 2017.)

An example from Yale NUS College Singapore describes how outside-university experiences are integrated in history students' IL program. The IL program was designed in collaboration with the history faculty and workplace representatives. The librarian taught in an integrated in-class session and guided compulsory one-on-one research consultations. An archivist conducted a session on archival literacy

during a visit to National Archives of Singapore. There was a workshop for students in the National Oral History Center on collecting history resources. The training sessions in authentic environments were for most students the first time to visit the archives' working environment. All involved found the IL program useful. In addition to having support for a research assignment, the history students familiarized with subject specific literacies and workplace practices. In this case the librarian acted as an instructor. (Sharma 2018, 142.)

Conclusion

The above presented examples reveal that university libraries are active players and focus on improving students' information literacy skills. Library-faculty collaboration is widely an established practice in higher education institutions, and librarians utilize different roles in order to achieve their goals in promoting students' information literacy skills. New digital learning environments have been adopted as tools in teaching.

There is awareness about supporting students to meet the demands of workplace information skills. Although research is now published on workplace information literacy, still published examples of executing partnerships with workplace representatives are not common. However, there are probably interesting experiments going on in libraries.

The author's figure on collaboration and teaching IL suggests that libraries should boldly conquer new territories and establish partnerships with workplaces. Learning environments are changing, so are teaching methods and students expectations. Librarians can take on different roles – as reference, consultant, instructor - in these partnerships and support information literacy skills. Lifelong learning skills and information literacy skills, critical thinking and the skill to ask questions are in the core of future competence working life.

REFERENCES

- Helariutta, A. & Sallasmaa, K. 2017. Vauhdikasta menoa sprintissä – 3AMK kirjastot avoimen innovoinnin, nopeiden prototyyppien ja integroivan oppimisen ihmemaassa. *Kreodi*, 2, 1-9. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134618/Helariutta_Sallasmaa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jorum, I. 2017. To embed information literacy in courses in the school of architecture – A collaborative project between librarians and faculty staff. *ECIL 2017*, 185.
- Latham, D. & Gross, M. 2017. Collaborating for success: Teachers and librarians as partners in learning. *Voices from the Middle*, 4, 64-66.
- Lundstrom, Kacy; Wishkoski, Rachel; and Davis, Erin L., "What We Stand to Gain: Librarians Leading Collaborative Assignment Design" (2017). *Library Faculty & Staff Presentations*. Paper 109. https://digitalcommons.usu.edu/lib_present/109
- Medaille, A. & Shannon, A. W. 2012. Co-teaching relationships among librarians and other information professionals. *Collaborative Librarianship* 4, 132-148.
- Montiel-Overall, P. 2005. A theoretical understanding of teacher and librarian collaboration (TLC). *School Libraries Worldwide*, 2, 24-48.
- Nagasawa, T. 2018. Collaboration building between teaching faculty and librarians: Based on a case study on field librarians at the University of Michigan. *ECIL Book of Abstracts 2018*, 74.
- Rath, L. & Cimbricz, S. 2015. Collaborating around critical multiliteracies: A formula for success. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 2, 47-54.
- Scripps-Hoekstra, L & Hamilton, E. R. 2016. Back to the future: Prospects for education faculty and librarian collaboration thirty years later. *Education Libraries* 1. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1122042>
- Sharma, P. 2018. On campus and beyond: a multipronged approach to information literacy. *ECIL 2018*, 142.
- Sipilä, M., Miettinen, M. & Tevaniemi, J. 2018. Adapting the new ACRL framework to IL teaching at the Tampere University of Technology. *ECIL 2018*, 92.
- Spiranec & al. (Ed.) 2017. *European Conference on Information Literacy (ECIL) September 18-21. Saint Malo, France. Abstracts. Information Literacy Association.*
- Spiranec & al. (Ed.) 2018. *European Conference on Information Literacy (ECIL) September 24-27. Oulu, Finland. Abstracts. University of Oulu, Department of Information and Communication Studies. <http://ecil2018.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/7/2018/09/ecil2018bookofabstracts.pdf>*

Erja Huovila & Johanna Riikonen

KIRJASTOT LÄHIHOITAJAKOULUTUKSESSA OPPIMAAN OPPIMISEN TUKENA CASE: LOHJA

Tässä artikkelissa kuvataan kirjastoperehdytysmallia, joka kehitettiin Laurea-ammattikorkeakoulun kirjaston, Lohjan kaupunginkirjaston ja toisen asteen koulutusta tarjoavan Luksian yhteistyönä. Mallin tavoitteena on tukea lähihoitajaopiskelijoiden ammatillista tiedonhankintaa sekä opiskelussa että jatkuvassa oppimisessa. Malli on ollut joustava ja kehittynyt käytössä sekä antanut tukea opiskelijoiden ohjaukseen.

Lohjalla koulutetaan hoitoalan ammattilaisia, toisella asteella Luksiassa lähihoitajia ja Laurea-ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajia. Toisen asteen ja korkeakoulun opetustilat ovat fyysisesti lähekkäin. Lähihoitajaopiskelijoille on usein epäselvää, että samassa rakennuksessa oleva Laurea-kirjasto on heillekin avoinna ja korkeakoulukirjaston tietoaineistot heidänkin käytettävissään. Lohjan kaupunginkirjasto sijaitsee oppilaitosten lähellä muutaman sadan metrin päässä, joten myös sen aineistot ovat helposti saatavilla. Luksia, Laurea-kirjasto ja Lohjan kaupunginkirjasto alkoivat syksyllä 2012 kehittää yhdessä kirjastoperehdytystä lähihoitajaopiskelijoiden ammatillisen tiedonhankinnan tueksi. Aloittavia lähihoitajaopiskelijoita oli vuosittain päiväopinnoissa noin kahdeksankymmentä.

Tiedonhaun perehdytysmallin ensi vaiheet 2012

Luksian lehtori oli ennen vuotta 2012 vienyt aloittavia lähihoitajaopiskelijoita tutustumaan sekä kaupunginkirjastoon että Laurea-kirjastoon. Tuolloin lehtori sopi käynnistä erikseen kummankin kirjaston ohjaavan henkilön eli kaupunginkirjaston kirjastonhoitajan ja Laurean informaattikon kanssa. Yhteistä perehdytystä tai perehdytystapaa ei vielä ollut.

Perehdytys tuli esille, kun kirjastonhoitaja ja informaattikko vaihtoivat kuulumisia ja keskustelivat työstään. Pian päätettiin kehittää opiskelijoille yhteistä tiedonhankinnan ohjausta. Yhteistyö oli luontevaa ja epämuodollista, koska henkilöt vanhoina työtovereina tunsivat toisensa. Suunnittelu alkoi kirjastoja edustavien ohjaajien kahdenkeskisillä lyhyillä keskusteluilla ja sähköpostiviesteillä. Verkostoitumisen edetessä myös Luksian lehtori tuli mukaan suunnitteluun ja kaikki kolme kokoon-tuivat kaupungilla läheiseen kahvilaan työstämään kirjastokäyntien sisältöjä.

Kokonaisuuden suunnittelun lähtökohtana oli, että opiskelijoita ei haluttu turhauttaa saman asian useaan kertaan esittämisellä. Ohjaajat puolestaan halusivat välttää turhaa työtä. Lehtorin ja kirjastoammattilaisten yhteisenä tarkoituksena oli tarjota opiskelijoille sujuva kirjastoperehdytyksen ja tiedonhaun päivä ja tehdä kirjastoista helposti saavutettavia oppimisympäristöjä. Ohjauspäivän suunnittelussa karsittiin päällekkäisyyksiä, jaettiin opiskelijoiden ryhmätyön aiheita kirjastoittain, sovittiin tiedonhaun tehtävistä, aikatauluista sekä opiskelijapalautteesta ja sen käsittelystä. Myös ohjaajien muistin tueksi yhdessä laadittava raportti ja yhteistyöprosessin dokumentointi koettiin tärkeäksi.

Yhteisen perehdytysmallin tavoitteet

Vuonna 2012 lähihoitajaopiskelijoiden ensimmäisiä opintojaksoja toisella asteella Luksiassa oli Oppimaan oppiminen. Tutustuminen kirjastojen palveluihin sopi sekä opiskeluaikaan että elinikäiseen oppimiseen ja sisällytettiin tähän opintojaksoon. Luksian tavoitteena oli perehdyttää opiskelijat mahdollisuuteen hyödyntää kirjastopalveluja opiskelussa, tulevassa ammatissa lähihoitajana sekä vapaa-ajalla.

Tiedonhankintataidot ja erilaisten lähteiden tunteminen katsottiin tärkeäksi osaamisalueeksi niin opiskelussa kuin elinikäisen oppimisen kannalta. Lähihoitajaopiskelijoita haluttiin heti opintojen alussa ohjata yksilö- ja ryhmätöihin, luento-opetukseen, keskusteluihin ja toiminnallisiin menetelmiin. Lisäksi opiskelijoita ohjattiin antamaan palautetta rakentavalla tavalla. Kirjaston malli tuki näitä tavoitteita, kun työskentelyn aikana tutustuttiin näihin menetelmiin.

Kirjastojen tavoitteena oli tutustuttaa opiskelijat erilaisten kirjastojen, sekä yleisten että tieteellisten, palveluihin ja kirjastoverkostoihin. Toivottiin, että kirjastot koetaan helposti saavuttaviksi paikoiksi, joissa oman alan ammatilliset tiedonlähteet ovat saatavilla ja joissa voi kysyä neuvoa. Opiskelijat perehtyivät eri tiedonhakutapoihin ja aineiston löytämiseen kirjastojen aineistotietokantojen ja hyllyluokituksen

avulla. Tuotiin esiin, että kirjastot ovat oppimisympäristöjä, joissa oli sekä painettua että e-aineistoa ja joissa on myös tilaa työskennellä. Ammattikorkeakoulukirjaston tavoitteena oli myös toteuttaa lakisääteistä aluekehitystehtäväänsä tuomalla tutkittua lähdeaineistoa ammattilaisten saataville.

Yhteisen perehdytysmallin ensimmäinen toteutus 2012

Syksystä 2012 alkaen perehdytysten sisältö oli ensimmäisestä kertaa jaettu kirjastojen kesken. Kumpikin kirjasto esitteli oman verkostonsa: kaupunginkirjasto pääkirjaston, lähikirjastot ja kirjastoauton; Laurea-kirjasto kampuskirjastot. Yleisten ja tieteellisten kirjastojen eroa selvennettiin. Samalla painotettiin, että kirjastoissa on osin samoja hoitotyöhön liittyviä kirjoja ja lehtiä, ja että molemmat kirjastot ovat kaikille avoimia.

Kirjastojen aineistotietokannoista tehdyt haut havainnollistivat opiskelijoille kirjaston kokoelmien ja tarjonnan eroja ja samankaltaisuuksia. Esimerkiksi molemmissa kirjastoissa opiskelijat hakivat yhdessä kirjastonhoitajan ja kirjastovirkailijan tai informaattikon ja kirjastosihteerin kanssa tietokannoista lapsen kehitystä kuvaavia teoksia. Hauissa saatiin molemmista kirjastoista tulokseksi osin samoja tietokirjoja, osin tutkimuskirjallisuutta vain toisesta. Kirjastoammattilaiset ja lehtori keskustelivat opiskelijoiden kanssa siitä, miten löydetyllä aineistolla on erilaisia käyttötarkoituksia. Esimerkiksi kaupunginkirjaston kuva- ja nuortenkirjat palvelevat perhe- ja päivähoitotyössä eri tavalla kuin ammattikorkeakoulukirjaston potilaan kohtaamisen suunnitteluun tarkoitetut oppaat.

Lehtori oli koko ajan mukana tiedonhankinnan ohjauksessa yhdessä kirjastoammattilaisten kanssa sekä kaupunginkirjastossa että Laureassa. Hänen tehtävänään molemmissa kirjastoissa oli ohjata opiskelijoiden työskentelyä, kysellä tarkentavia kysymyksiä. Lehtori pystyi kiinnittämään huomiota lähihoitajien työn kannalta olennaiseen kirjallisuuteen, esimerkiksi potilaan kohtaamiseen eri työtehtävissä.

Lehtori kannusti myös arvioimaan aineistoa kriittisesti puhumalla aineiston iästä tai siitä, kenelle aineisto olisi sopivaa. Lehtorin keskustelun kirjastolaisten kanssa haluttiin rohkaisevan opiskelijoita kysymään lisää ja esittämään kommentteja. Ohjaajat korostivat yhdensuuntaisesti jatkuvaa, elinikäistä oppimista.

Kaupunginkirjastossa opiskelijoille opetettiin mitä luokitus, asiasanat tai kirjan tiedot merkitsivät. Opiskelijat hakivat kaupunginkirjaston käytännön harjoituksissa materiaalia ennalta annetusta aiheesta, joka liittyi omaan alaan. Tämän jälkeen löydettyä materiaalia työstettiin siten, että se hyödyntäisi käytännön työssä. Esimerkiksi opiskelijat hakivat ensin päätteeltä tietoja nimetystä lapsipsykologian kirjasta, sen sisällöstä ja mistä se oli lainattavissa, sekä etsivät kirjan työstämistä varten. Toisessa tehtävässä opiskelijat valitsivat esillä olevista kirjoista mielestään päiväkodin satuhetken sopivia. Tämän jälkeen heidän piti perustella valinta, kuvata aihepiiri lyhyesti ja suunnitella aiheeseen sopiva leikki tai askartelutehtävä. Kaupunginkirjastossa ohjaajina toimivat sekä kirjastonhoitaja, kirjastovirkailija että lehtori.

Laureassa paneuduttiin kertaamaan ja vertaamaan kirjastojen erilaisia käytäntöjä, kuten laina-aikoja ja aineiston varaamista. Laurean atk-luokassa informaation ja lehtorin yhdessä ohjaamana jokainen opiskelija haki yksilötyönä oman alan kirjan kirjaston aineistotietokannasta, etsi kirjan käsiinsä hyllystä luokituksen avulla ja näytti sen joko kirjaston informaattikolle tai kirjastosihteerille tai Luksian lehtorille. Toisena harjoituksena opiskelijat ensin etsivät pari- tai ryhmätyönä kirjaston

Kuva 1. Lohjan kaupunginkirjasto (Hans Koistinen)

hoitoalan lehdestä heitä kiinnostavan ammattiartikkelin ja sitten esittelivät valintansa muutamalla sanalla ryhmän muille jäsenille. Käytännön harjoituksissa kirjastojen tavoite oli vahvistaa tiedonhankinnan omatoimisuutta. Lehtorin tavoite oli harjoituttaa opiskelemista yksin ja ryhmissä.

Perehdytysmallin toteutus 2019

Kirjastoperehdytysten aloitusvuonna tilanne oli monellakin tapaa toinen kuin vuonna 2019. Ryhmiä ja perehdytyspäiviä oli vuonna 2012 kolme. Ryhmät tulivat kirjastokäynneilleen peräkkäin, kaikki lähes viikon sisällä. Nykyisin ryhmiä on vuodessa kaksi, eli aloittavia lähihoitajaopiskelijaryhmiä on yksi syksyllä ja toinen ryhmä tammikuussa.

Kirjastoperehdytysten alussa aikaa oli käytettävissä enemmän kummassakin kirjastossa: noin puolitoista tuntia nykyisen yhden tunnin sijaan. Aikataulun tiukentuminen vaatii kirjastokäynnin sisällön tarkempaa ennakkosuunnittelua ja keskittymistä kaikkein tärkeimpiin asioihin. Ensimmäisissä toteutuksissa opiskelijoilla oli enemmän aikaa hakea tietoa, etsiä kirjoja kokoelmasta, tutustua kirjallisuuteen ja työskentelyyn lukusalissa sekä tehdä annettuja tehtäviä paikan päällä. Tunnin kestäväällä kirjastokäynnillä painopiste on siirtynyt tiedonhaun ja erilaisten sähköisten palveluiden esittelyyn. Esiteltäviä sähköisiä aineistoja ja palveluja ovat esimerkiksi kirjastojen Finna-sivut, sähköiset lomakkeet, tietokannat, e-kirjat ja e-lehdet. Tiedonhaussa käydään läpi perus- ja tarkennettu haku, joka on useimmille uutta. Esittelyssä hyödynnetään opiskelijoille ajankohtaisia oppikirjoja tai koulussa työstettäviä aiheita. Esimerkiksi hakutehtävänä on ollut materiaalin etsiminen liikuntaleikkien järjestämiseen päiväkodissa tai tulevaan ammattiin liittyvän lehden löytäminen.

Esiteltävää on kuitenkin paljon, jotta opiskelijat saisivat kokonaiskuvan palveluista ja kirjastoista mahdollisina oppimisympäristöinä. Esimerkiksi kaupunginkirjaston esittelyn pitää sisältää tilat ja kirjastopalvelut, kirjastoverkko, lähikirjastot, lainaamiseen liittyvät asiat, tilojen ja tietokoneiden käyttömahdollisuudet opiskelussa. Ajan niukkuuden vuoksi kaupunginkirjastoon on perehdytetty myös videon avulla. Esittelyvideossa tilat, asiakaspalvelu sekä tapahtumat esitetään neljässä minuutissa. Kaupunginkirjastossa on kerrattu opittua yhteisen tunnin loppuksi muun muassa älypuhelimessakin toimivan Kahoot!-pelin avulla.

Vaikka Laurean Finna -verkkokirjasto oli osalle opiskelijoille jo tuttu, tiedonhaun harjoitukset tuntuvat silti olevan erittäin tarpeellisia, eikä niitä voi koskaan olla liikaa.

Aivan samoin kuin kaupunginkirjastossa, Laurea-kirjastossa on jouduttu karsimaan esittelystä osa pois. Alusta lähtien on Laureassa luotettu siihen, että opiskelijat saavat kaupunginkirjastossa perustiedot kymmenluokituksen periaatteista ja tiedonhausta. Opiskelijoille on jo kerrottu yleisen ja tieteellisen kirjaston eroista,

mutta asia konkretisoituu, kun asiaan palataan lyhyesti korkeakoulukirjastossa ja näytetään käytännössä, millaisia kirjoja kummassakin on. Laurea-kirjaston harjoituksissa on säilytetty yksilötyönä kunkin opiskelijan tekemä nimetyn kirjan tietojen hakeminen, mutta ajan säästämisen vuoksi kirjat voi etsiä kokoelmasta pienryhmässä. Tässä opiskelijat voivat tukea toisiaan ja osaavampi neuvoa muita.

Yksittäisiä hoitotyön artikkeleita ei enää haeta lehdistä, vaan nyt haetaan hoitotyöhön, tulevaan omaan ammattiin liittyviä lehtiä ja kirjoitetaan niiden nimet ylös. Tarkoitus on saada opiskelijat hahmottamaan, millaista materiaalia on saatavissa. Jos aikaa on ollut, näytetään ammattikorkeakoulukirjaston maksullisen verkkoaineiston tarjontaa. Lähihoitajaopiskelijoilla erityisesti Terveysportti tukee opiskelua. Se on ammattikorkeakoulun kirjastotilassa myös Luksian opiskelijoiden käytettävissä.

Arviointi ja palaute

Opiskelijapalaute

Opiskelijoita on pyydetty vuodesta 2012 alkaen antamaan kirjastoperehdytyksistä palautetta. Alussa käytettiin hampurilaispalautetta, jotta sekä myönteisen että rakentavan palautteen antaminen tulisi tutuksi. Palaute kerättiin kummastakin kirjastosta erikseen. Palautteissa opiskelijat antoivat eri kirjastoista samansuuntaisia arvioita. Jos ei ota huomioon sitä, että Lohjan kaupungin pääkirjastolla oli uudet tilat ja Laurean kampuskirjasto toimi pienissä vuokratiloissa, arviot olivat pääosiltaan samoja. Opiskelijat pitivät vastaanottoa ystävällisenä ja esittelyjä selkeinä. He pitivät henkilökuntaa ystävällisenä ja luottivat saavansa tarvitessaan apua. Kehitettävää oli teorian ja toiminnan suhteessa: toimintaa, tehtäviä toivottiin enemmän ja puhetta vähemmän. Tietokoneiden määrä olisi saanut vastaajien mielestä suurempi. Opiskelijat pitivät erityisesti siitä, että pääsivät itse tekemään.

Vuonna 2019 palautetta pyydettiin huomattavasti lyhyemmin kuin aiemmin. Opiskelijoilta kysyttiin 1) Mikä oli kirjastoperehdytyksessä hyvää, mielenkiintoista tai uutta tietoa, 2) Mitä kehitettävää, huonoa perehdytyksessä on ja 3) Muuta, terveisiä ja kehittämisehdotuksia.

Kirjastojen saaman palautteen perusteella osa oppilaista koki, että esittelyä voisi tiivistää entisestään. Osa opiskelijoista koki osaavansa käyttää kaupunginkirjastoa, koska oli käynyt kirjastokäynneillä säännöllisesti jo alakoulusta asti. Sähköiset aineistot kiinnostivat oppilaita ja olivat heille tärkeitä. Muista paikkakunnista tulleille opiskelijoille itse kirjastorakennus oli uusi. Oppilaat pitivät kaupunginkirjaston videopätkistä ja diaesityksestä, joka selvensi mitä palveluita ja kokoelmia on saatavissa kirjastossa ja vapaasti verkossa. Ammattikorkeakoulukirjasto oli useimmille

opiskelijoille uusi tuttavuus, jonka käyttöoikeus oli uusi tieto, vaikka Laurea ja opiskelijoiden oma koulu Luksia sijaitsivat samassa rakennuksessa.

Kehitettävää eivät opiskelijat juuri kaivanneet, toimivaa atk-luokkaa kaivattiin ja toimintaa muutenkin. Päivää kiiteltiin kokonaisuudessaan mukavaksi.

Ohjaajien itsearviointia

Ohjaajat ovat arvioineet sekä ensimmäisten perehdytysten jälkeen että kautta vuosien mallin toimivuutta. Yhteistyötappaa on pidetty alusta lähtien joustavana. Perusrunko on kestänyt hyvin poikkeamat ja muutokset. Esittelyn keston ja lehtorien vaihtuminen, aineistotietokantojen päivittyminen tai aineistojen sähköistyminen eivät ole haitanneet. Kaupunginkirjaston uusi kirjastonhoitaja oli jo toiminnan kehittämisajankautana mukana ohjaamassa opiskelijoita ja pääsi helposti mukaan yhteistyöhön. Tässä auttoi se, että mallin kehittämisestä tehtiin raportti ja kaikki opiskelijakäynnit, tehtävät ja palautteet on dokumentoitu huolellisesti.

Ohjaajat ovat vuosien mittaan keskustelleet yhdessä opettamisesta, suunnittelusta ja toteuttamisesta, yhteisopettajuudesta. Perehdyttämistunnista muodostuu vuoroaikatuksellinen ja keskinäistä kunnioitusta viestivä tilanne. Ohjausta on suunniteltu ja opiskelijoita varten valmistauduttu. Yhdessä ohjaajien on helppo hallita tunnin etenemistä esimerkiksi kysymysten ja kommenttien avulla ja taata näin

opiskelijoille työrauha. Jokaisella ohjaajalla ja opiskelijalla on oma asiantuntijuutensa, jonka hän tuo tilanteeseen.

Kirjastonkäytön ohjausta on hyvä suunnitella ajoissa ennen toteutusta. Opiskelijoille tulee antaa aikaa paneutua juuri kuulemiinsa ja kokeilemiinsa asioihin. Esimerkiksi kirjastossa vaeltelu voi olla hyödyksi ja siihen tulee jättää aikaa ja rohkaista.

Yhteistyö on vakiintunut malliksi

Erilaisten kirjastojen ja oppilaitoksen yhteistyö kirjastoperehdytyksissä on osoittautunut erinomaiseksi, sujuvaksi, joustavaksi ja ketteräksi. Toimintatapaa arvioitaessa sitä alettiin kutsua malliksi. Mallia kuvattiin vuonna 2012 laaditussa raportissa Kirjastot oppimaan oppimisen tukena. Raportti tehtiin ohjaajien muistin tueksi. Mallia esiteltiin laajemmin terveydenhoitoalan kansallisessa Vaikuttavat oppimisympäristöt terveysalalla -konferenssissa vuonna 2013.

Kirjastoperehdytys on aloittaville lähihoitajaopiskelijoille kuuluva kokonaisuus, joka ohjaajien kannalta on toistuvaa. Nyt on luotu malli, joten vastaisuudessa voidaan pienellä päivityksellä toteuttaa toimiva perehdytyskerta tai -päivä. Vaikka kyseessä ei ole laaja tiedonhallinnan kokonaisuus, perehdytys ohjaa opiskelijoita hahmottamaan oman alan ammatillisen tiedon olemassaoloa ja löytymistä sekä muistuttaa kirjastojen olemassaolosta ja rohkaisee itse ottamaan selvää uusimmasta alan tiedosta. Pienin muutoksin mallia on sovellettu muidenkin toisen asteen opiskelijoiden kuin lähihoitajien perehdytykseen. Aiemmin laadittuja tehtäviä on ollut nopea ja helppo muokata.

Kevyt, joustava kirjastoperehdytysmalli on toiminut vuosia, koska ohjaajat ovat olleet alusta asti yhdessä joko kehittämässä tai toteuttamassa mallia. Vuosittain perehdytyksen ottaminen mukaan opetukseen on riippuvainen paisti toisen asteen lehtorien painotuksista, myös siitä, että esimerkiksi uusi tuntiopettaja tietää mallin olemassaolosta ja mahdollisuudesta tuoda luokkansa kirjastoihin. Mallin käyttö ja kehittäminen perustuu epämuodolliseen, vapaaehtoiseen ohjaajien verkostoitumiseen.

Perehdytysmalli on vuonna 2017 otettu Lohjan kaupungissa osaksi kirjaston, koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelmaa Kirjastopolkua pitkin.

Kaikki malliin tutustuneet ohjaajat ovat pitäneet kirjastoperehdytysmallia toimivana ja hyödyllisenä.

Kokemuksia yhteisestä kirjaston perehdytysmallista:

Toimiva perehdytysmalli on ollut hyvänä pohjana monivuotiselle yhteistyölle. Pienillä muutoksilla samaa mallia voi käyttää erilaisten ryhmien tarpeisiin. Perehdytysmallia onkin laajennettu käytettäväksi myös eri alojen opiskelijoiden, niin nuorten kuin aikuistenkin kanssa. Uuden opettajan on ollut helppo ottaa tämä malli käyttöönsä, koska yhteistyötä on helpottanut kirjastossa työskentelevät, mallin jo tuntevat ohjaajat. Perehdytysmalli säästää suunnitteluaikaa ja on mahdollista toteuttaa melko lyhyelläkin varoitusajalla. On ollut hienoa huomata, että eri paikkakunnilta kotoisin olevat Luksian opiskelijat ovat rohkaistuneet käyttämään molempia kirjastoja oppimisympäristöinä. Myös opiskelijoiden huoltajilta on tullut tästä myönteistä palautetta. On ollut myös ilo havaita, miten opiskelijat ovat oppineet hyödyntämään Luksian kanssa samassa talossa olevan Laurea-kirjaston materiaaleja. Kehittämishaasteena on vakiinnuttaa malli osaksi jatkuvaa yhteistyötä myös kaikkien ohjaajien vaihtuessa.

Lehtori Leena Liljander, Luksia

Malli vaikutti heti vuonna 2012, työhön mukaan tullessani, uudenaikaiselta ja hyvin suunnitellulta yhteistyömuodolta. Osapuolet olivat toisilleen tuttuja ja tästä syystä perehdytystunnit sujuivat saumattomasti. Ilmapiiri oli rento, mutta toiminta oli tehokasta. Vaikutuinkin kaikesta tästä, kun olin ensikertaa mukana, silloin vielä avustajan tehtävissä.

Toimetustapoja on hieman muokattu ajan myötä. On huomattu, mitkä asiat ovat entistä tärkeämpiä, mitkä voi jättää taas vähemmälle käsittelylle. Periaatteet ja tavoitteet ovat kuitenkin edelleen samat.

Malli on tullut osaksi Kirjastopolkua pitkin -suunnitelmaa ja senkin takia se koetaan tärkeäksi osaksi kaupunginkirjaston toiminnassa. On hienoa, että saamme ryhmäkäyntejä pääkirjastoon. Oma pedagoginen ammattitaitoni kehittyy ja pysyn ajan tasalla suunnitellessani ja toteuttaessani tiedonhaun opetusta opiskelijoille. Olen nyt antamassa omalla esiintymiselläni Lohjan kaupunginkirjastolle "kasvot". Toivon, että opiskelijalle jää tunne, että hän uskaltaa tulla pyytämään apua. Jos hän vielä saa jotain uusia kivoja ahaa-elämyksiä kirjastosta, olen onnistunut.

Kirjastonhoitaja Johanna Riikonen, Lohjan kaupunginkirjasto

Parasta perehdytysmallissa on ollut moniammatillinen yhteistyö ja yhteisopettajuus. Alussa kirjastoammattilaiset ja opettaja toimivat kahdenkeskisesti omassa henkilökohtaisessa suhdeverkostossaan. Nopeasti siirryimme kahvittelemaan yhdessä epämuodollisesti ja jopa vapaa-ajalla. Meidän yhteisopettajuuteemme kuului yhdessä suunnittelu, yhdessä opettaminen ja ohjaaminen sekä yhdessä arvioiminen. Keräsimme palautetta, teimme itsearviointia ja muokkasimme toimintaa. On ollut hauska huomata, kuinka malli joustaa: lähihoitajaopiskelijoiden sijasta on perehdytetty merkonomiopiskelijoita tai ohjaus on toteutettu tunnin kuluttua perehdytyspyynnön esittämisestä. Mallin käyttö on ollut motivoiva ja yhteistyötä tehostava kokemus.

Tietoasiantuntija Erja Huovila, Laurea-kirjasto

Vuonna 2012 aloitetun hyvän yhteistyön mahdollisti ja sinä edesauttoi merkittävästi: 1) tunnettiin Laurean informaation kanssa ja 2) Luksian lehtori otti aktiivisesti yhteyttä kirjastoon ja halusi tutustuttaa aloittavat uudet opiskelijat kirjaston palveluihin ja työmuotoihin.

Vastuualueenani pääkirjaston kirjastonhoitajana oli kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus toisen asteen koulutuksen opiskelijoille. Pidin perinteistä kirjastoluokituksen läpikäyntiä opiskelijoita "puuduttavana" ja tylsänä, ja tässä suhteessa uusi tiedonhaun opetusmalli toimi hyvin. Tavoitteenamme oli ainakin: 1) opiskelijoille selviää yleisen kirjaston tehtävät ja miten yleisen kirjaston kokoelmat eroavat tieteellisen kirjaston kokoelmista, 2) että opiskelun aikana osaavat hyödyntää molempien kirjastojen ilmaisupalveluja ja 3) miten opiskelijat valmistumisensa jälkeenkin työelämässä ollessaan (päivä- tai hoitokodeissa) voivat hyödyntää kirjaston kokoelmia ja palveluita (satukirjat, ammattikirjallisuus, musiikki ja elokuvien lainaus).

Pääkirjaston kokoelmatyössä auttoi minua suuresti se, että sain Laurean kirjastosta myös aina uudet tenttikirjalistat, kun ne Laurean kirjaston tietoon tulivat. Vanhojen tenttikirjojen painoksia voin poistaa surutta.

Kirjastonhoitaja Jaana Renvall, Lohjan kaupunginkirjasto

Kaupunginkirjastossa 2019 kirjastokäynnillä esitellään:

- Lohjan pääkirjaston tilat ja kirjastopalvelut, Lohjan kirjastoverkko, lähikirjastot ja muut Lukki-kirjastot, kirjastokortti ja asiakkuuteen liittyvät käytännön asiat
- Valtakunnallinen Finna.fi-sivusto, jonka kautta löytää esim. vapaasti verkossa löytyvää materiaalia sekä Lukki-kirjastojen Finna-sivujen esittely mm. sivuilta löytyvät tapahtumat, Facebook, IG, tiedotus, sähköiset lomakkeet, tietokannat (esim. Elektra)
- Aineiston haku Finnasta, esim. perushaku ja rajauksien käyttäminen, varausten teko, omien tietojen tarkistaminen, suosikkilistat jne.
- Kirjaston luokitusjärjestelmä, YKL pääpiirteisään, asiasanat, hyllytysjärjestelmä
- Kokoelma: kurssikirjat, lehdet, kaukolainaus
- Kirjaston e-aineistot (e-kirjat, e-äänikirjat, e-lehdet)
- Celia-kirjaston tarjoamat palvelut (asiakkaaksi rekisteröinti kirjastoissa)
- Pääkirjaston tilat ja tilojen käyttömahdollisuudet opiske-lussa (esim. Ryhmätyötilanja lukusalin esittely)
- Kerrotaan laitteista: tietokoneet, skannaus, tulos-tus, kopiointi, WLAN, digitointi, mikrofilmit
- Tiedonhakarajoitukset Lukki-Finnassa, yksilö- ja parityöskentelynä
- Kertaus opitusta esimerkiksi Kahoot!-pelin avulla tai keskustelemalla
- Palautteen anto lomakkeella
- Vapaata kiertelyä kirjastossa ja korttiasioiden hoitoa

Laurea-kirjastossa 2019 kirjastokäynnillä esitellään:

- kirjaston henkilökunnan, informaation ja kirjastosihteerin, ja tilojen esittely kirjastossa
- atk-luokassa loppuesittely informaation ja lehtorin vuoropuheluna opiskelijoiden kanssa keskustellen
- kirjaston käytänteiden läpi käyminen esitteen avulla, korostaen kirjastojen eroavaisuuksia
- tiedonhaku aiheen mukaan aineistotietokanta Laurea Finnasta
- atk-luokassa tehtävät pareittain tai kolmisin, mutta jokaisella haettavana oma nimetty kirja. Kirjan etsiminen tietokannasta ja hakeminen hyllystä
- kirjastossa lehtitehtävä: tutustuminen painettuun lehtikokoelmaan, viiden omaan tulevaan ammattiin liittyvän lehden nimen kokoaminen
- tehtävät tarkistetaan saman tien, tarkastajana lehtori tai kirjaston henkilökunta kirjastossa
- palautelomakkeen täyttäminen

ABSTRACT

Erja Huovila & Johanna Riikonen

LIBRARIES SUPPORT LEARNING TO LEARN IN PRACTICAL NURSING EDUCATION. CASE: LOHJA

Health care education is provided in Lohja City (located in southern Finland) in practical nurse programmes at the upper secondary level and in nursing programmes at the university level. The educational institutions are located in the vicinity of each other. Laurea University of Applied Sciences (UAS) Library and Lohja City Library are also nearby. Laurea Library, Lohja City Library, and Luksia, which provides upper secondary education, created a library orientation model for practical nurse students jointly. The objective of the model is to introduce local libraries and support learning professional information literacy (IL) skills needed during both studies and continuous learning at the workplace. Now the model is part of the 'Kirjastopolkua pitkin' (Along the library path) cooperation plan drawn up by the City of Lohja education services, library and early education.

The collaboration began in 2012. As a result of meeting unofficially, library professionals and a senior lecturer decided to develop a way to carry out together IL guidance for practical nursing students. Previously, the libraries provided IL guidance to these students independently, but through the launch of the collaboration, the orientation and IL contents were divided between the City Library and Laurea Library. The result of working together was an information search day integrated in the 'Learning to learn' study unit.

The students visited both libraries during the day. The objective of the day was to demonstrate how students can make use of the materials of both libraries for different purposes during their studies or later as professionals. For example, picture books available at the City Library serve a different purpose in Family Health Care than the guides prepared for encountering patients, provided at the UAS library.

The other differences and similarities between the libraries, such as the online materials supporting studies, were also explained to the students. The activities during the day improved the students' IL skills and trained giving constructive feedback. Instructors, that is senior lecturers and library personnel, were present in both libraries and jointly supervised the activities.

The day consisted of various action-based activities, which were carried out both in group and individual work. The students practiced group work by, for example, searching for healthcare articles from databases, and after choosing a professional article, they presented it to the other groups. Students also conducted some of the information search exercises and the analysis of the materials individually in the library facilities.

In 2012, the information search day was organized for three groups within one week in the beginning of semesters. As of 2019, only one group attends the "library day" at the beginning of both autumn and spring semester. In addition, the schedule is now tighter. That is why the IL guidance has been made more compact by means of a video, and modified exercises. Nevertheless, the basic principle and model are still the same.

Feedback on the information search day has been collected from both students and instructors. Overall, the feedback has been positive. Students liked the action-based approach and would like to see more of similar activities. The opportunity to use the UAS library was new to many secondary students. According to the instructors, multidisciplinary co-teaching is rewarding. The shared activities fit the beginning of the practical nurse studies, since it also strengthens the IL and study skills required throughout studies. The advantage of the IL orientation model is that the structure includes key topics, which can be easily modified to suit various learning and teaching situations.

Hannele Kalema

HANKETYÖSKENTELY TYÖNI MUUTOKSEN AIRUEENA

Ammattikorkeakouluissa hanketyöskentely yhdessä työelämän kanssa on vakiintunut yhteistyön muoto. Opiskelijat oppivat osallistumalla hankkeisiin ja projekteihin. Valtaosa opinnäytetöistä tehdään työelämän ja ammattikorkeakoulujen yhteisissä kehittämishankkeissa. Ammattikorkeakoulukirjastojen informaattikot ovat ammattikorkeakouluhistorian ajan osallistuneet näihin työelämän kehittämishankkeisiin ikään kuin ulkopuolisina konsultteina. Roolina on lähinnä ollut ohjata opinnäytetöiden tietoaineistojen etsintää. Aktiivinen hanketoimijuus muissa rooleissa ei sen sijaan ole vielä vakiintunut ammattikorkeakoulukirjastojen työtavaksi.

Laurea-kirjaston henkilökunta on osallistunut hanketyöskentelyyn pari vuosikymmentä ja rooli on muuttunut tänä aikana. Informaattikot saivat Laurea-kirjastossa uudenlaisen roolin vuonna 2007, kun he osallistuivat Uudenmaan liiton ja Laurean strategiatyön ”Uusimaa Innovoi” -hankkeeseen keräämällä tausta-aineistoa wiki-alustalle sekä osallistumalla strategiatyöryhmien työskentelyyn. Toinen merkittävä uudenlaisen roolin ottaminen tapahtui eNNI-hankkeessa (2008 - 2012). Se oli valtakunnallinen hanke, johon informaattikot osallistuivat lehtorien, hoitotyön ammattilaisten ja opiskelijoiden rinnalla ohjaamassa hoitotyöntekijöitä ja opiskelijoita sairaalaympäristössä. Hankkeessa kehitettiin tehokasta menetelmää oppia uutta kirjaamistapaa sekä pyrittiin juurruttamaan tutkittua, tieteellistä tietoa hoitotyön arkeen. (Lahtinen 2016.) Muutamana viime vuoden aikana Laurea-kirjaston henkilöstön osallistuminen hanketoimintaan on syventynyt ja monipuolistunut.

Olen osallistunut kahteen eri hankkeeseen Laurea-kirjaston edustajana. Kumpikin hanke on ollut kaksivuotinen, mutta hankkeina ne ovat olleet hyvin erilaisia. Nuo eri vuosille ajoittuvat työrupeamat ovat kerryttäneet ymmärrystäni hankeprosessista. Käsitellen tässä artikkelissa omaa rooliani hankkeissa ja jaan kokemuksiani peilaten niitä arkityöhöni ammattikorkeakoulun informaattikkona. Hanke- ja projekti-termejä käytetään vaihtelevasti eri yhteyksissä. Tässä artikkelissa käytän ammattikorkeakouluympäristöön vakiintunutta hanke-käsitettä.

Asiantuntijana hankkeessa

Informaattikko on mukana hankkeissa oman alansa eli tiedon asiantuntijana. Ammatillista osaamista tuodaan hanketyöskentelyyn usealla tavalla. Keskeistä on tuntea oman toimialansa kulttuuri hankkeissa ja projekteissa.

Tynjälä (2016) erottaa asiantuntijatiedossa neljä komponenttia. Teoreettinen tieto on sanallisesti ilmaistavissa olevaa. Se opitaan ammattikirjallisuudesta ja asiantuntijoiden keskusteluissa. Tämä seikka tulee ensimmäisenä mieleen, kun puhutaan ylipäätään asiantuntijoista.

Yhtämerkityksellisenä seikkana tulee Tynjälän mukaan muistaa asiantuntijan kokemuksellinen tieto, jota kertyy käytännön kokemuksen kautta arjen työtilanteissa. Tällaisen tiedon asiantuntija tiedostaa lähinnä itse ns. hiljaisena tietonaan. Mitä enemmän on työkokemusta, sitä enemmän on hiljaista tietoa. Jos informaattikolla on muuta aiempaa työkokemusta hankkeen aihepiiristä, se rikastuttaa panosta hanketyöskentelyyn.

Kolmas asiantuntijatiedon komponentti liittyy oman työtoiminnan säätelyyn. Asiantuntijoilta odotetaan oma-aloitteisuutta, omatoimisuutta ja aktiivisuutta oman osaamisensa ylläpidossa. Asiantuntija tiedostaa itse heikkoutensa ja vahvuutensa. Tynjälä käyttää tästä persoonallisesta asiantuntijatiedosta termiä itse-säätelytieto. Se käsittää hänen mukaansa myös arvot ja asenteet sekä tunnetekijät. Hanketyöskentely ei sovi kaikille, koska se on määräaikaista, etenee syklisesti ja on monilta osin epämääräinen työrupeama. Informaattikkona hankkeessa on oltava valmis muovaamaan omaa perinteistä kirjastoalan työnkuvaa. Itsetuntemuskin lisääntyy. Se on työelämässä arvokasta.

Neljäntenä asiantuntijuuden komponenttina Tynjälä tuo esiin eri toimialoilla ja eri työpaikoilla muotoutuvat toimintatavat, työn tekemisen kulttuurit ja sosiaaliset rakenteet. Hanketoimijoina on yleensä eri alojen asiantuntijoita, jotka kukin tuovat hankkeeseen oman työyhteisönsä toimintatavat, sosiaalisen sekä käytännön ratkaisut. Eri organisaatioiden tai oman organisaation eri alojen kollegoiden yhteisten toimintatapojen ja yhteisen hankekielen luominen vie aikansa. Tehokkaaseen työskentelyyn päästään vain yhteistyöprosessien lainalaisuuksien kautta (Aira 2012). Kukin toimija löytää paikkansa hankkeessa omaan tahtiinsa. Heti hankkeen alussa ei siis kannata odottaa näyttäviä tuloksia. Joskus työkuultuuri on parhaimmillaan vasta lyhyen hankkeen päättyessä, minkä vuoksi uusia hankkeita tehdään usein samoissa verkostoissa.

Hakkarainen ym. (2012) pohtivat asiantuntijuutta kolmesta näkökulmasta: yksilöllisenä tiedonhankintana, kulttuuriin osallistumisena ja yhteisöllisenä tiedonluomisena. Samat elementit löytyvät Tynjälän asiantuntijatiedon jaottelusta. Heidän mukaansa tietointensiivisessä työssä asiantuntijuutta tarkasteltaessa erityisesti osallisuus ja yhteisöllisyys tulee ottaa huomioon. Asiantuntijuus kehittyy osallistumisen kautta kontekstisidonnaisesti vuorovaikutuksessa muiden asiantuntijoiden kanssa, ei henkilökohtaisessa tiedonhankintaprosessissa. Työelämässä verkostojen merkitys ja yhteistyö ympäristön toimijoiden kanssa onkin kiistanut. Verkostoissa toimiminen ei kuitenkaan ole vakiintunut toimintamalli kaikissa organisaatioissa (Bäckman 2019). Ammattikorkeakoulukirjastoilla on keskenään pitkä perinne aktiivisesta yhteistyöstä kaikki kirjastot yhdistävän Ammattikorkeakoulukirjastojen (Amkit) konsortion kautta. Informaatikoille on tuttua työskennellä oman organisaation rajat ylittävissä verkostoissa.

Hankkeessa ollaan uuden tiedon äärellä. Hanketyöskentely on toimijoiden välistä aktiivista työskentelyä, jossa asiantuntijuutta jaetaan uuden osaamisen tuottamiseksi. Se on merkitysten jakamista ja neuvottelua ja luottamusta (Aira 2012). Kun hanketoimijat ovat motivoituneita, tietoisia vastuistaan, tuntevat toistensa asiantuntijuuden ja roolin hankkeessa, luottamus syntyy ja hanke etenee aikataulussaan. Hankkeessa saatetaan päätyä innovatiivisiin ja myös ennakoimattomiin ratkaisuihin tai suunnittelemaan toiminnan jatkokehittelyä tai ideoimaan jatkohankkeita. Hankkeessa toimiminen edellyttää monipuolisia työelämätaitoja asiantuntijuuden lisäksi. Niitä voi myös hankkeessa kehittää.

Kaksi vuotta on lyhyt aika laajalle hankkeelle, mutta pitkä aika omien työtehtävien järjestelyn näkökulmasta. Myös hankerahoittajataho ja rahoituksen määrä vaikuttavat työn suunnitteluun ja ennakoitavuuteen. Ne mahdollistavat joko töiden tekemisen oman työn ohella tai ulkopuolisen henkilön palkkaamisen sijaiseksi hankkeen ajaksi. Kaksi vuotta tarkoittaa hankkeeseen lähtijän lisäksi pitkäaikaista sitoutumista ja joustoa niiltä kollegoilta, jotka jäävät pyörittämään arkea.

Hanke tuo työyhteisöön myös uudenlaista johtamiskulttuuria. Esimiehen rooliin kuuluu resurssien kohdentamisen suunnittelu, sijaisjärjestelyt ja hanketyöskentelyn hyötyjen arviointi, toisin sanoen win-win-tilanteen arviointi. Hanketyön sisällystä ja työajanseurannasta vastaa hankkeen vetäjä. Yksittäiselle hanketoimijalle se tarkoittaa sitä, että hänellä on kaksi esimiestä. Heistä toinen johtaa hanketyöskentelyä ja toinen toimenkuvan mukaista arkityötä. Itsensä johtaminen korostuu.

Hanketyöskentely omakohtaisena työkokemuksena

Työssäni ammattikorkeakoulun informaattikkona on päivittäin ja kuukausittain paljon rutiininomaisia työtehtäviä ja tapahtumia, jotka oppilaitoskontekstissa toteutetaan ennustettavasti ja toistuvasti vuosikellon mukaan. Hanketyöskentely on työnä täysin toisen tyyppistä. Se edellyttää mentaalilla tasolla väliaikaisuuden tunnun hyväksymistä, epätasaista työn rytmiä, taukoja kiihkeiden työskentelyjaksojen

lomassa, täydellisen lopputuloksen vaatimuksesta luopumista, riittävän laadun tunnistamista ja tunnustamista, sitoutumista, itsekuria, itsensä johtamisen taitoa, asioiden jakamisen halua ja taitoa verkostoissa sekä oman asiantuntijuuden sanoittamisen taitoa. Tasavertainen vuorovaikutus verkostossa on sekä toisista riippuvista että toisia tukevaa yhdessä tekemistä.

Perinteinen kirjastoala vahvistaa erilaista työn tekemisen kulttuuria kuin mitä hanketyö tarjoaa. Seuraavaksi esittelemieni kokemusten kautta toivon välittäväni lukijalle hankkeeseen osallistumisen myönteisiä vaikutuksia arkityöhön, työmotivaatioon ja työhyvinvointiin sekä haastavani lukijan miettimään työelämän muutosten monimuotoisuutta ja uusia mahdollisuuksia kehittää omaa asiantuntijuuttaan.

Case 1. AYYOT – avoin yhteisöllinen virtuaalinen oppimisympäristö 2011 - 2012

Suomen Virtuaali ammattikorkeakoulu (VirtuaaliAMK-verkosto) oli saanut Lapin ELY-keskuksen koordinoimana Euroopan sosiaalirahaston ESR:n rahoituksen, jonka turvin tavoitteena oli tuottaa avoimeen verkkoon kaikille kansalaisille seksuaaliterveyttä käsittelevä oppimisympäristö (AYVOT). Myös ammattikorkeakouluopiskelijat voisivat suorittaa aiheeseen liittyviä opintoja AYYOT-oppimisympäristössä. Laurea-kirjaston edustaja oli aiemmin tehnyt yhteistyötä VirtuaaliAMK-verkoston kanssa, joten kirjastolta tiedusteltiin kiinnostusta lähteä myös tähän hankkeeseen mukaan.

Laurea-kirjaston sisällä minua kysyttiin tähän tehtävään. Ensin esimiehen kanssa selvitettiin työtilanteeni ja mahdollisuus irrottautua hankkeeseen. Yhtenä ponttimena osallistumiselle oli hoitoalan koulutukseni, jonka tunnistin olevan hyödyksi tämän sisältöisessä hankkeessa. Kun sijaisjärjestelyt ja varsinaisten työtehtävien järjestelyt ja vastuut olivat selvillä, irrottauduin hankkeeseen.

AYVOT-hankkeessa kirjaston tehtäväksi oli määritelty kirjastopalvelun tuottaminen seksuaaliterveyden oppimisympäristön kokonaisuuteen. Lopputulos syntyi useassa eri vaiheessa. Hankkeen keskellä jouduin tekemään kaikki uudestaan. Jossain hankkeen vaiheessa näytti siltä, ettei kyseinen kirjasto-osio ollut laisinkaan tarpeellinen oppimisympäristössä, koska eri kurssien toteutuksissa oli kaikki siihen liittyvä tietoineisto valmiina. Lopulta päädyttiin malliin, joka avasi tiedonhankintaprosessin vaiheistuksen (Kuvio 1). Ajattelin toteutuksen palvelevan erityisesti oppimisympäristön muita asiakkaita kuin amk-opiskelijoita, joille oppimisprosessi ja tiedonhankintaprosessi tulevat tutuksi muiden opintojen aikana.

Hankkeen kuluessa ymmärsin, ettei omiin tuotoksiin saa kiintyä liikaa. Niistä pitää päästää irti hankkeen aikana, jos tilanne edellyttää muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaan. Hankkeen päätyttyäkään tuotosta ei saa jäädä murehtimaan esimerkiksi ajantasaisuuden suhteen. Aikaansaannoksiin kannattaa olla tyytyväinen. Ne ovat valmiina muille seuraavia hankkeita varten. Itselle hankittu osaaminen kasvattaa joka tapauksessa ammatillista osaamista tulevissa työtehtävissä ja hankkeissa.

Kuvio 1. AYWOT-hankkeessa tuotettu virtuaalinen kirjasto Seksuaaliterveyden oppimisympäristöön. (Kalema 2012).

Kun kulkee ESR-rahoitteisen hankemankelin läpi, on valmis tarttumaan min-kälaiseen hankkeeseen tahansa. Näin ajattelin tämän hankkeen loputtua. ESR-rahoitteisessa hankkeessa työskennellään monella foorumilla muiden eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Mukana saattaa olla oman alan kollegoita, saman toimi-alan organisaatioiden eri alojen asiantuntijoita kuten lehtoreita tai yliopettajia, mahdollisesti kolmannen sektorin toimijoita, IT-alan asiantuntijoita, julkishallin-non edustajia, yritysmaailman edustajia. AYWOT-hankkeessa piipahti näitä kaikkia, paitsi muita oman alan kollegoita. Oman alan kollegan puuttuminen oli sekä haaste että mahdollisuus. Tunnistin vapaat kädet toteuttaakseni omaa visiotani, mutta tunnistin myös kollegan kanssa käytävän dialogin ja yhteiskehittämisen puutteen.

Kun mietin AYWOT-hankekokemustani Hakkaraisen et al. edellä kuvaaman kollektiivisen asiantuntijuuden näkökulmasta, ymmärrän omaa työtäni ja asiantuntijuuttani syvällisemmin ja laajemmin. Oli virkistävää paneutua rauhassa oman alan teoreetikoiden kirjoituksiin pitkästä ajasta, mutta vähintään yhtä virkistävää oli peilata ja sanoittaa omaa asiantuntijuutta ennestään vieraiden eri alojen asiantuntijoiden verkostossa. Olimme kukin taholtamme yhdessä uuden tuottamamme tiedon äärellä.

ESR:n rahoittama hanke oli tuolloin yksittäiselle hanketoimijalle byrokraattisuutensa takia haasteellinen. Rahoitusanomus, maksatushakemus, väliraportti, pääkirjan avain, matkalaskutus, työajanseuranta kirjauksineen oli hoidettava ajallaan. Kaavakkeet ja koko kirjanpidon raportointi tulivat tutuiksi vähitellen, mutta hankkeen kuluessa ne tuntuivat vievän aikaa itse asialta. Hankerahoituksen mekanismeista kannattaa olla tietoinen. Se auttaa ymmärtämään rahoitustahon valvonnan ja seurannan merkitykset. Hankkeessa tiedottamisella ja raportoinnilla on tärkeä rooli. Se tekee hanketoiminnasta avointa ja laadukasta ja hankkeen eri vaiheissa uutta tietoa tuottavaa (Lambert et al. 2010).

Uutena asiana AYWOT-hankkeessa tuli esiin asiointi myös oman organisaation talouspalvelun kanssa. Hankeasiakirjat oli täytettävä ja säilytettävä huolellisesti ja lähetettävä talouspalveluun väliraportointiajan kuluttua. Matkakulut kirjattiin sitä mukaa kun niitä kertyi. Itselle kannatti tehdä muistiot lyhyistäkin palavereista ja pitää arkityöskentelystä päiväkirjaa. Myöhemmin dokumentoinnista saattoi seurata omaa oppimista ja ajattelun kehittymistä. Päiväkirjanpidosta ja omista

kokousmuistioista oli käytännössä hyötyä. Hankkeen päätyttyä ministeriöstä soitettiin ja pyydettiin tarkennuksia aikaansaannosteni taustoihin. Minulla oli paljon dataa lähetettävänä ministeriön virkamiehelle Laurea-kirjaston yhteiseen julkaisuun kirjoittamani artikkelin lisäksi. Tässä vaiheessa olin itseäni tyytyväinen.

Koin Lapin ELY-keskuksen edustajien tarkastuskäynnin omaan organisaatiooni erityisenä oppimistilanteena. Hankkeen tarkastuskohteet olivat valikoituneet arvonnalla. Aluksi tarkastukseen valmistautuminen aiheutti ylimääräistä työstressiä. Mutta kun pääsee tuotoksensa kanssa satunnaisesti valituksi lopputarkastuksen kohteeksi, voi olla tyytyväinen. Ymmärtää koko ESR-hankeprotokollan.

Case 2. Toteemi - työstä oppimassa, työhön – kansallinen verkostohanke 2017 - 2019

Laurean henkilöstön intrassa ilmoitetaan säännöllisesti rahoituksen saaneista hankkeista, joihin etsitään hanketoimijoita talon sisältä. Toteemi-nimisestä hankkeesta oli ilmoitus tällaisten hankeilmoitusten yhteydessä. [Toteemi-hanke](#) on 18 eri korkeakouluorganisaation yhteishanke, jota Opetus ja kulttuuriministeriö (OKM) rahoittaa. Hankkeessa on tavoitteena mm. luoda rakenteita ja toimintatapoja, jotka vahvistavat korkeakouluopiskelijoiden työmarkkinoille kiinnittymistä ja työllistyvyyttä, kehittävät korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä ja hyödyntävät alumniverkostoja. Laurean vastuulle oli hankkeessa nimetty niin sanottu hyvinvointikori, joka liittyy opiskelijahyvinvointiin. Tehtävänä on tuottaa opiskelijoita ohjaaville henkilöille arjen ohjaustilanteisiin työväline, jonka avulla saataisiin näkyväksi opiskelijan hyvinvointia estäviä tekijöitä, kuten taloushuolet, sairaudet, motivaation puute tai yksinäisyys.

Toteemi-hanke herätti mielenkiinnon. Opiskelijapalautteissa nousee esiin vuodesta toiseen kirjaston merkitys opintojen sujumiseen ja tätä kautta myös opiskelijoiden hyvinvointiin. Laurea-kirjastossa on tunnustettu opiskelijoiden työelämässä tarvittavien tiedonhankintataitojen tärkeys ja mahdollisuus tukea näiden taitojen oppimista jo opintojen aikana.

Hankkeen alkaessa olin mukana Laurea-kirjaston työryhmässä, jonka tehtävänä oli mm. kirjaston osalta sujuvoittaa opiskelijan työelämään siirtymistä. Koin tärkeäksi, että voisimme osallistua edistämään opiskelijoiden hyvinvointia myös tällaisen hankkeen kautta. Kun olimme saaneet esimieheltä luvan ehdottaa Toteemi-hankkeen vetäjälle kirjaston osallistumista työskentelyyn, laadimme työryhmässä ehdotuksen kirjaston edustajan toimenkuvasta ja käytössä olevasta resurssista. Proaktiivinen toiminta tuotti tulosta ja Laurea-kirjasto hyväksyttiin mukaan. Hankkeen muita toimijoita omassa ammattikorkeakoulussani olivat muun muassa hankkeen vetäjä, hankesihteeri sekä eri alojen lehtorit.

Poiketen edellä esitellystä hankkeesta, roolini Toteemi-hankkeessa on yhdistänyt perinteisen tietoasiantuntijan roolin ja yhteyshenkilönä olemisen oman kirjastoni tiimin ja muiden hanketoimijoiden välillä. Hankkeen alussa etsin tutkimustietoa ja muuta relevanttia tausta-aineistoa hankkeen vetäjälle ja sihteerille. Tämän jälkeen kommentoin opiskelijahyvinvointia mittaavan kyselypatteriston sisältöä. Laadimme kirjaston tiimissä kyselyyn ehdotuksia väittämiksi, joiden avulla saataisiin näkyviksi elämänhallinnan ja uraohjauksen ongelmakohtia tiedonhankinnan kontekstissa. Kyselyyn tulikin opiskeluun ja uraohjaukseen liittyvät väittämät ”Etsin huolellisesti perusteluja ja tietoa muodostaakseni omat johtopäätökseni asioista” sekä ”Osaan tarkastella hakemaani tietoa kriittisesti ja tunnistan luotettavan tiedon”. Opiskelijoille lähetetyn kyselyn tulokset, niihin perustuva hankkeen jatkokehittäminen ja koko hankkeen tulokset julkaistaan vuoden 2019 loppuun mennessä.

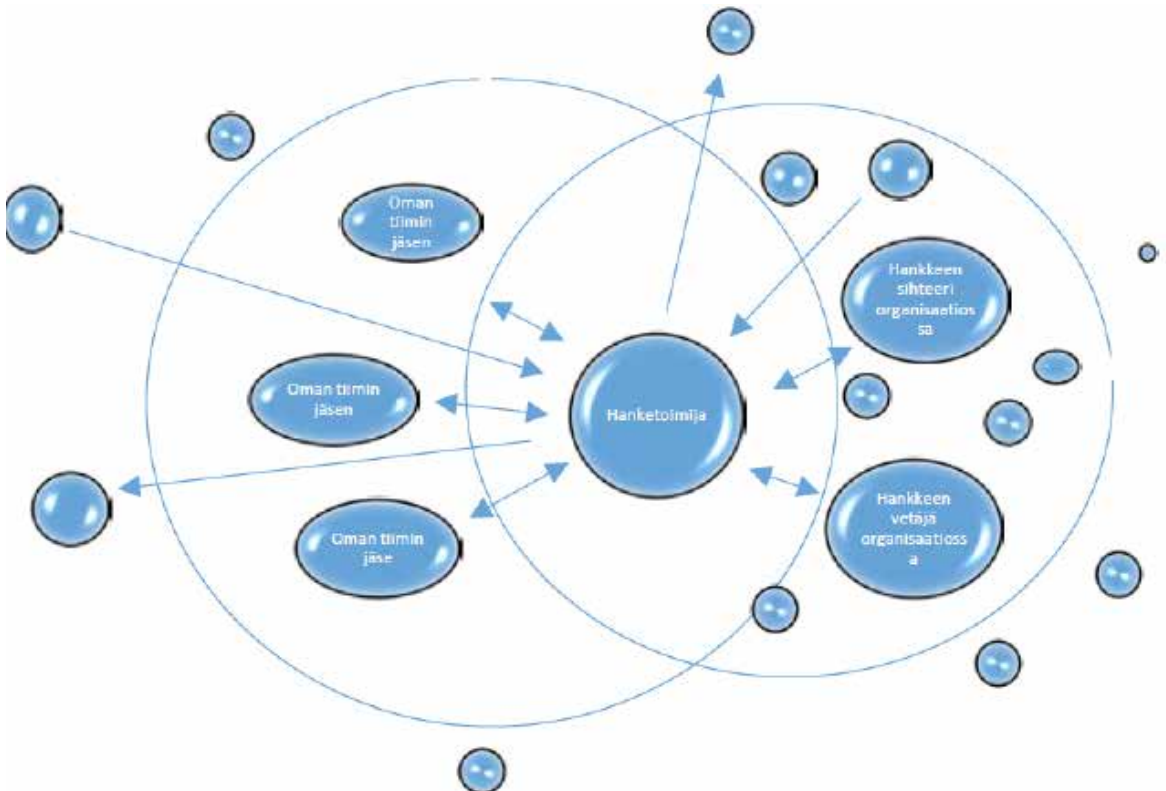
Olen tehnyt Toteemi-hanketyötä oman informaation työni ohessa toisin kuin edellä esittelemässäni AYYVOT-hankkeessa. Molemmissa hankkeissa työskenteleminen on

edellyttänyt itsensä johtamista. Toteemi-hankkeessa omien kirjastotöiden priorisointi on korostunut, koska olen hoitanut myös niitä tehtäviä koko ajan. Hankkeen rahoittaja on vaikuttanut työaikani käyttöön. Tässä hankkeelle käytetyt tunnit selitteineen ovat riittäneet kirjauksiksi, eikä yksittäisen hanketoimijan ole tarvinnut laatia muita asiakirjoja toisin kuin AYYVOT-hankkeessa.

AYYVOT-hankkeesta poiketen Toteemi-hankkeessa minulla oli siinä mahdollisuus tutustua organisaationi asiantuntijoihin ja työskennellä heidän kanssaan. Aira (2012) on tutkinut vuorovaikutusta verkostoissa ja tiimeissä. Vuorovaikutuksen tulee hänen mukaansa olla riittävän tiivistä, jotta tiimiytymistä ylipäätään tapahtuu. Toimiva vuorovaikutussuhde vahvistaa joka tapauksessa suhteen osapuolten asiantuntijuutta. Toteemi-hankkeessa uudenlainen yhteistyö ja verkostoituminen on tuonut mielekkyyttä työhöni.

Toteemi-hankkeessa kaikkein tiiviimmin työskentelin kirjaston oman nelihenki- sen taustatiimin, oman organisaationi hankkeen vetäjän sekä hankkeen sihteerin kanssa. Lisäksi olin satunnaisesti yhteydessä hankkeen ulkopuolelta oman alan kollegoihin ja hankkeen muihin toimijoihin sekä omassa että hankkeen yhteistyöorganisaatioissa. (Kuvio 2).

Kuvio 2. Yhteistyöverkosto Toteemi-hankkeessa (Hannele Kalema 2019).

Hankkeet arkipäiväistyvät osaksi kirjaston asiantuntijan työtä

Työelämän muutoksia voi mielestäni tarkastella kolmena muutosteemana. Makrotason muutoksista osa kumpuaa yhteiskunnasta, joihin globaalit ilmiöt vaikuttavat. Osa muutoksista tapahtuu omassa organisaatiossa, jolloin organisaatio sopeuttaa toimintaansa ympäristön signaalien innoittamana tai velvoittamana. Organisaatiossa jokaisen työntekijän on hyväksyttävä työelämän muutoksen välttämättömyys, jotta organisaation ja omien arvojen, työn merkityksen ja tavoitteen ristiriita ei muodostu liian kuormittavaksi. Osa muutoksista työssä kumpuaa työntekijän kehittävstä työotteesta. Silloin voidaan puhua mikrotason muutoksista, jotka vaikuttavat välittömästi myönteisesti työtyytyväisyyteen ja työhyvinvointiin. Työskentelymuotona hanke koskettaa yhä useampia myös ammattikorkeakoulukirjastoissa. Se tuo muutoksia asiantuntijarooliin, työn sisältöön ja verkostoihin.

Olen oppinut edellä kertomissani hankkeissa hankeraporttilukutaidon ja hanketiedonhallinnan. Hankeraporttilukutaito on informaatiolukutaitoa, joka käsittää ymmärryksen hankkeen raportoinnin merkityksestä ja kriittisestä tarkastelusta. Hanketiedonhallinta käsittää hankeprosessin muotoutumisen ymmärtämisen sekä hanketyöskentelyn työn tekemisen muotona omalla toimialalla.

Oman asiantuntijuuden kehittämisen kannalta verkostot ovat tärkeitä. Oman asiantuntijuuden käyttöarvo arvioidaan yhteistyöverkostoissa. Viimeistään hankkeiden päätyttyä arvioidaan hyödyt ja osaaminen, joita hankkeessa kertyy sekä itselle että omalle tiimille kirjastossa. Oman asiantuntijuuden kehittymisen tunnistaa ja sitä on helppo hyödyntää omassa työssä. Mutta hanketiedon juurruttaminen kirjaston arkityöhön – se polku meiltä Laurea-kirjaston työyhteisönä vielä puuttuu. Laurea-kirjasto on mukana parhaillaan käynnissä olevissa eAMK ja avoinTKI-hankkeissa. Kun vielä näistä hankkeista kertyy kokemusta Laurea-kirjaston jäsenille tiiminä, tehtäväksi muotoutuu hankeosaamisen mallintaminen ja jalkauttaminen tietoasiantuntijan ja siten ammattikorkeakoulukirjaston arkeen.

Yhteen hankkeeseen osallistuminen lisäsi intoani osallistua toiseenkin hankkeeseen, koska se työn tekemisen muotona tuntui luontevalta ja oli muiden työjärjestelyjen kannalta mahdollista. AYWOT-hankkeessa yhteistyö kirjaston ja opetuksen kanssa toteutui siten, että sain kahdesti kutsun suunnittelemaan seksuaaliterveyden kurssin sisältöä. Toteemi-hankkeessa olen ilmoittautunut kirjoittamaan hankkeen julkaisuun Laurea-kirjaston palveluista opiskelijoiden hyvinvoinnin näkökulmasta. Julkaisuajankohta on syksyllä 2019. Merkittävin tämän hankkeen anti itselleni on ollut silmien avautuminen ja opiskelijan hyvinvoinnin kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Keskeistä on tunnistaa tämä arjen kohtaamisissa ja miettiä kirjaston moninaiset mahdollisuudet edistää opiskelijoiden hyvinvointia myös palvelujen esteettömyyden ja tilojen käytettävyyden suunnittelussa ja toteutuksessa.

LÄHTEET

- Aira, Anna-Leena. 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Diss. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4708-8>
- Bäckman, E. 2019. WorkUp – näköalapaikka tulevaisuuden työelämään. Teoksessa Alasoini, T. & Houni, P. (toim.). Kommentti. Work Up! Tulevaisuuden työ. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. 40 - 43. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161299/TEM_oppaat_3_2018_WorkUp_Tulevaisuuden_työ_22012019_Web.pdf
- Hakkarainen, K. ; Lallimo, J. & Toikka, S. Kollektiivinen asiantuntijuus ja jaetut tietokäytännöt. Aikuiskasvatus 2012: 2, 246 - 256.
- Kalema, H. 2013. Hanke informaation työnä: Case AYVOT. Teoksessa Puttonen, K. & Laakkonen, A. (toim.). Tarinoita mahdollisuuksista ja moninaisuudesta. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu, 102 - 108.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-325-8>
- Lahtinen, J. 2016. Tietoasiantuntijoiden roolit ja toiminta koulutuksen ja työelämän kehittämishankkeissa : tapaustutkimus tietokäytäntöjen ja innovatiivisten tietoyhteisöjen kehittämisestä. Diss. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0140-8>
- Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2010. Hankekirjoittaminen: välineitä hanketoimintaan ja opinäytetyöhön. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
- Tynjälä, P. 2016. Asiantuntijan tieto ja ajattelu. Teoksessa Kallio, E. (toim.). Ajattelun kehitys aikuisuudessa: kohti moninäkökulmaisuuutta. Helsinki: Suomen kasvatustieteellinen seura, 227 - 244.
- Vesterinen, P. 2003. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Kotilainen, H. (toim.). Ammattikorkeakoulupedagogiikka, Helsinki: Edita, 79-83.
- Hankkeiden verkkosivut:**
AYVOT-hanke <https://moodle.amk.fi/course/index.php?categoryid=2>
- Toteemi – työstä oppimassa. Työhön.
<http://www.amktoteemi.fi/fi>

ABSTRACT

Hannele Kalema

PROJECT WORK ENRICHES AND CHANGES MY WORK

At Laurea University of Applied Sciences, collaborating in projects is an established part of working. Laurea Library's personnel have been participating in project work for approximately two decades. Initially, participation was indirect, but it has gradually evolved from the role of an external consultant to an active player in projects, alongside other experts. The purpose of this article is to share personal experiences of working in projects and to discuss the importance of participation as well as expertise.

Projects apply expertise from a variety of sectors in order to achieve a shared objective, such as a new working method, service or product. Individuals share and develop their own professional competence and assess its value as part of project implementation. Expertise develops through participation in context-dependent interaction. Even though information technology has increased and facilitated working in networks, personal interaction still maintains its value.

At Laurea, the majority of theses are completed in collaboration with workplace representatives, some in projects. Laurea Library's information specialists have, for a long time, participated in projects by providing guidance to students on finding research information and on information literacy while they work on theses related to workplace development. Ad hoc information searches have also been carried out for projects. A milestone in the novel role of the information specialists was reached when they participated, as work group members, in the preparation of the 'Uusimaa Innovoi' strategy in 2007.

In 2011–2012, I took part in the national AYVOT ('open community-oriented learning environment') project of the Online University of Applied Sciences of Finland. The task was to provide a library service for an online learning environment on sexual health. I networked with experts in other sectors but lacked a colleague in my own field with whom I could have engaged in dialogue. In co-creation, interaction with

people who are familiar with one's own field would also be important. The ESF-funded AYWOT gave an insight into project reporting, which is important to learn in the beginning of a project.

In 2017–2018, I participated in the national network project called 'TOTEEMI – työstä oppimassa, työhön' (Learning about work for work). Laurea's basket of projects covered student well-being. The topic was also discussed in a library's working group, and this supported my work in the project. Together with my colleagues at Laurea Library, I prepared a set of questionnaires on student well-being that was being developed in the project. I combined the roles of a traditional information specialist and a project contact person. In the TOTEEMI project, the hours spent on project work were interspersed with my other duties as an information specialist, whereas in the AYWOT project, I spent my working hours on project work only. Managing one's own work and time was important in both projects. Participation in a project also affects the job duties of one's colleagues, since tasks need to be reassigned.

The duties of Laurea's information specialists have become more diverse in projects. Currently, information specialists participate in projects which promote the availability of open access information, among other things. Visibility on various forums in one's own field, creation of a personal network, and being proactive are key in the development of one's own competence and that of the working community. For me, the projects have helped me diversify my competence and improved my well-being at work. Multidisciplinary project work is a routine activity in workplaces. Participation in project work is a way to impact the content of one's own work and it also helps ensure that expertise in one's own field is needed in the future as well. Competence in the management of project information is important for all librarians.

Tiina Ranta & Erja Huovila

LAUREA-KIRJASTON TURVALLISUUDEN HYVÄ HALLINTA OSANA EMOKORKEAKOULUN TURVALLISUUSJOHTAMISTA JA RISKIENHALLINTAA

Tämä artikkeli käsittelee korkeakoulussa toimivan kirjaston turvallisuusjohtamista turvallisuuskulttuuriin liittyvien selitysten ja mallien kautta. Turvallinen työympäristö mahdollistuu kirjaston työntekijöille silloin, kun henkilöstön sekä myös muiden sidosryhmien turvallisuuteen liittyvät tarpeet ja odotukset huomioidaan kokonaisvaltaisesti osana emokorkeakoulun turvallisuusjohtamista. Selvää on, että jokainen kirjastopalveluita tarjoava kunta ja korkeakoulu haluavat tehdä työtä turvallisemman palvelu- ja työympäristön mahdollistamiseksi kirjastoissaan. Turvallisuus ei kuitenkaan synny ulkoistettuna tai sirpaleisena, vaan se edellyttää ennen kaikkea johdon sitoutumista, systemaattista ja tavoitteellista johtamista sekä saumatonta yhteistyötä eri toimijoiden kesken (Martikainen 2016, 41 - 42; Ranta & Martikainen 2019, 8). Turvallisuutta on johdettava niin korkeakoulussa kuin sen kirjastossakin. Turvallisuuskulttuuri taas kertoo siitä, miten tässä työssä on onnistuttu.

Käsitteenä ja ilmiönä turvallisuuskulttuuri on paitsi monitahoinen, myös kiistanlainen. Yhteistä ymmärrystä ei ole eri tutkijoiden kesken syntynyt. Turvallisuuskulttuuria ei pidä lähestyä organisaatiossa irrallisena, itsenäisenä tai erillään johdettavana tekijänä, vaan se on nähtävä kiinteänä osana organisaatiokulttuuria. Reimanin mukaan turvallisuuskulttuuri näkyy siinä osassa organisaatiokulttuuria, jossa turvallisuuteen liittyvät arvot ja perusoletukset korostavat turvallisuutta ja siihen sitoutumista. Turvallisuuskulttuurista voidaan nähdä vain sen ilmentymät, koska muutoin se on näkymätöntä. (Reiman 1999, 42; Ranta & Martikainen 2019, 20.) Turvallisuuskulttuuria tutkimalla voidaan osoittaa, miten tärkeäksi turvallisuus organisaatiossa koetaan. Se kertoo myös, mitä organisaatiossa ollaan valmiita turvallisuuden eteen tekemään. Turvallisuuskulttuurin tilasta voidaan päätellä, miten turvallisuus näkyy päätöksenteossa: arvostaako johto

turvallisuutta, saako se etusijan vai sivuutetaanko se systemaattisesti tai peräti kokonaan. Hyvä turvallisuuskulttuuri näkyy systemaattisesti turvallisuusjohdetuissa organisaatioissa, se heijastaa johdon ja henkilökunnan vahvaa sitoutumista turvallisuuteen ja myös sitä, että esimiehet kantavat vastuunsa työn turvallisesta tekemisestä. (International Atomic Energy Agency 1991, 3 - 5, 9 - 14; Reason 1997, 192 - 194; Ranta & Martikainen 2019, 20).

Kun tarkastellaan korkeakoulukirjaston turvallisuusjohtamista, on se nähtävä osana emokorkeakoulun turvallisuuden kokonaishallintaa. Se on nähtävä jatkuvana, ennakkointiin tähtäävänä prosessina, joka etenee turvallisuuspolitiikan laadinnasta ja turvallisuudelle asetetuista tavoitteista suunnitelmien kautta päätöksentekoon, toteutukseen, valvontaan, seurantaan, mittaamiseen, arviointiin, analysointiin ja jatkuvaan parantamiseen (Ranta & Martikainen 2019, 12). Turvallisuuskulttuuria on tärkeä ymmärtää ja myös selittää turvallisuusjohtamisen kautta. Hyvin ja systemaattisesti turvallisuusjohdetussa korkeakoulussa voidaan havaita hyvää ja jatkuvaa parantamista tukevaa turvallisuuskulttuuria. Tämä taas mahdollistaa kirjaston turvallisuustyölle suotuisat olosuhteet kehittyä osana emokorkeakoulun turvallisuusjohtamista.

Kiinnostus Laurea-kirjaston turvallisuuskulttuurin tarkasteluun syntyi tarpeesta kuvata systemaattinen, turvallisuusjohtamisen kehittämiseen tähtäävä prosessi osana emokorkeakoulun turvallisuuden hallintaa. Laurea-kirjastossa turvallisuutta on kehitetty systemaattisesti osana emokorkeakoulua jo vuosia. Nyt, kun pitkäjänteinen työ on alkanut tuottaa tulosta, koettiin tärkeänä jakaa tässä artikkelissa myös parhaita käytänteitä kuvaamalla kirjaston saumatonta turvallisuusyhteistyötä emokorkeakoulun kanssa. Ilman yhteistyötä ja asetettuja tavoitteita ei Laurea-kirjastossa olisi turvallisuusjohtaminen yhtä korkealla tasolla kuin se nyt on. Tähän on vaikuttanut kirjaston johdon vankkumaton tuki ja myös kiinnostus turvallisuuden systemaattiseen kehittämiseen yhdessä sitoutuneiden työntekijöiden kanssa.

Tässä artikkelissa kuvataan ensin, mitä kirjastojen turvallisuustyöstä on julkaistu vuosina 2013 -2018. Tämän jälkeen esitellään niitä tekijöitä ja vaatimuksia, joita hyvään turvallisuusjohtamiseen kuuluu sekä kerrotaan, mistä eri turvallisuuden osa-alueista organisaatioturvallisuus korkeakoulussa ja sen kirjastossa muodostuu. Seuraavaksi perehdytään turvallisuuskulttuurin ilmentymiin osana turvallisuusjohtamista. Lopuksi esitellään Laurea-ammattikorkeakoulun ja sen kirjaston turvallisuusjohtamisen kolme kehittämisajanjaksoa turvallisuuskulttuurin näkökulmasta hyödyntäen International Atomic Energy Agency:n kolmen vaiheen mallia.

Kirjastojen turvallisuustyöstä kirjoitettua

Viimeisen viiden vuoden aikana, vuosina 2013 - 2018, suomalaisissa kirjastoalan julkaisujen artikkeleissa on käsitelty harvakseltaan turvallisuuteen liittyviä teemoja.

Suomen tieteellisen kirjastoseuran Signum-lehdessä on paneuduttu ennen kaikkea tekijänoikeuksiin vähintään seitsemässä artikkelissa. Myös talousasioihin

on puututtu. Ajankohtainen EU:n uusi tietosuoja-asetus on myös huomioitu. Ammattikorkeakoulukirjastojen Kreodi-lehdessä on muutamaan otteeseen paneuduttu työhyvinvointiin ja kerran omatoimikirjaston turvallisuuteen.

Informaatiotutkimuksen yhdistyksen kustantamassa Informaatiotutkimuslehdessä on julkaistu artikkeleita vihapuheesta, terrorismista ja tekijänoikeuksista. Tietojohdaminen-yhdistyksen Tietoasiantuntija-julkaisussa on turvallisuuteen ja riskeihin liittyviä aiheita ollut monipuolisesti, muun muassa tekijänoikeudet, plagiointi, tietosuoja, kyberhyökkäykset, potilasturvallisuus, resilienssi ja ergonomia. Ennakoinnista on julkaistu oma teemanumeronsa.

Suomen kirjastoseuran Kirjastolehti on käsitellyt kirjastoturvallisuutta monipuolisimmin, vaikkakin paneutuen etupäässä yleisiin kirjastoihin. Vuosien mittaan on käsitelty muun muassa seuraavia aiheita: kirjastolaki, sanavapaus, ääriliikkeet, kopiointi, kilpailutus, tekijänoikeudet, ilkkivalta, digihäirintä, talous ja valeutiset. Leena Elenius on kirjoittanut vuosia turvallisuusaiheista, kuten demokratiasta ja avoimista tiloista, omatoimikirjastojen turvallisuudesta ja väkivallasta. Vuonna 2017 hän kuvasi monipuolisesti kirjaston turvallisuustyötä niin, että tarvitaan esimerkiksi suunnitelmia, ohjeita, jatkuvaa päivittämistä, riskien kartoittamista, koulutusta ja säännöllisiä harjoituksia. Arjessa henkilökunnan on huolehdittava sekä asiakkaiden että omasta turvallisuudestaan. (Elenius 2017, 25 – 27.)

Ruotsissa on haastateltu kirjastojen työntekijöitä. Haastatteluraportissa korostetaan työnantajan velvollisuuksia. Yhteenvedossa todetaan, että 55 %:n mukaan uhat ovat lisääntyneet viimeisen kahden vuoden aikana. Häiriöiden määrään vaikuttaa erityisesti kirjastotyyppi. Yleisen kirjaston henkilökunnasta häiriöitä on kokenut 85 %, koulukirjastojen 59 % ja yliopisto- ja korkeakoulukirjastojen henkilökunnasta 45 %. Häiriöt ovat loukkaavaa puhetta, aggressiivista käyttäytymistä ja uhkailua. Raportissa mainitaan ratkaisuehdotuksina esimerkiksi riskien kartoitusta, varautumista häiriöihin ja turvallisia työtapoja. (Hamberg 2017.)

Ranta ja Huovila (2015) ovat kirjoittaneet kokonaisvaltaisesta ammattikorkeakoulun kirjaston kehittyvästä turvallisuusjohtamisesta AMK-julkaisuun. Tässä artikkelissa syvennetään aihetta.

Turvallisuusjohtaminen osana korkeakoulun muuta johtamista

Turvallisuus on määritelty yhdeksi ihmisen perustarpeista jo lähes 80 vuotta sitten (Maslow 1943, 371, 374). Vaatimus turvallisuudelle tulee myös Suomen perustuslaista (731/1999). Sen mukaan jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Myös sisäministeriö (2017, 6) korostaa turvallisuuden merkittävää roolia hyvinvoinnissa ja vakaassa yhteiskunnassamme. Turvallisuus tarkoittaa olosuhdetta, jossa ei esiinny vaaraa. Se on turvaa, suojautumista vaaraa vastaan, turvassa olemisen tila sekä kyky pitää tai tehdä jokin turvalliseksi. (Mäkinen 2005, 56; Kielitoimiston sanakirja 2006, 386.)

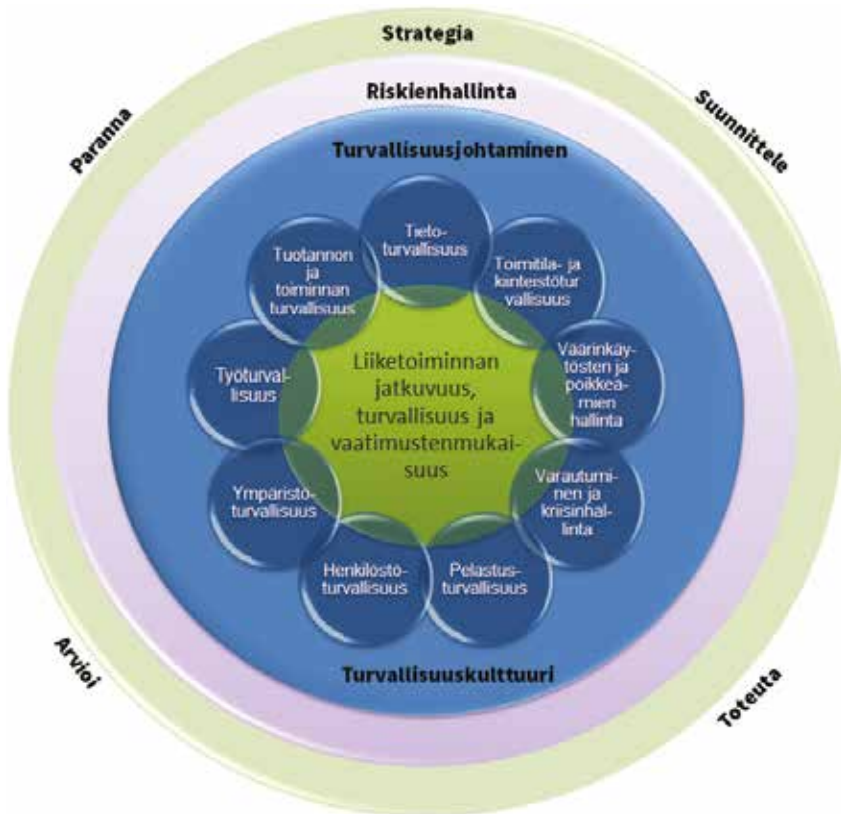

Reimanin ja Oedewaldin (2008) mukaan turvallisuusjohtamisella tarkoitetaan pyrkimystä edistää hyvinvointia päämäärätietoisella, tavoitteellisella, pitkäjänteisellä johtamisella ja ohjelmallisella kehittämistyöllä. Kaikkien organisaatioiden, kuten siis myös korkeakoulun kirjaston, turvallisuuden hallintaan tarvitaan turvallisuusjohtamista, jonka avulla voidaan edistää tässä tapauksessa koko korkeakouluuyhteisön hyvinvointia. Se on nähtävä jatkuvana prosessina ja kiinteänä osana korkeakoulun ja sen kirjaston järjestelmällistä johtamista. Tällöin toiminnan keskiössä on korkeakouluuyhteisön jäsenten, opiskelu- ja työympäristön, omaisuuden, tiedon ja maineen suojaaminen. (Ranta & Martikainen 2019, 12; Elinkeinoelämän keskusliitto 2016; Lanne 2007, 12; Reiman & Oedewald 2008.)

Turvallisuusjohtamisella suojataan muun muassa henkilökuntaa, asiakkaita, tietoa, mainetta, ympäristöä ja omaisuutta kokonaisuutena, jossa riskienhallinta on oleellinen tekijä (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016,13). Kokonaisvaltainen turvallisuuden hallinta syntyy myös korkeakouluuyhteisössä siitä, että turvallisuuden kaikkia osa-alueita johdetaan Elinkeinoelämän keskusliiton (2016) organisaatioturvallisuuden mallin mukaisesti (Ranta 2018, 47). Tämä malli sopii erinomaisesti niin koulutusorganisaatiolle kuin sen kirjastollekin. Ranta ja Martikainen (2019, 13) toteavat mallista seuraavasti: ”Johdettavia osa-alueita ovat opetuksen, ohjauksen ja toiminnan turvallisuus, työturvallisuus, pelastusturvallisuus, ympäristöturvallisuus, tietoturvallisuus, toimitila- ja kiinteistöturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, väärinkäytösten ja poikkeaminen hallinta sekä varautuminen ja kriisinhallinta. Turvallisuusjohtamista toteutetaan riskienhallinnan, turvallisuusdokumentoinnin ja -koulutuksen, proaktiivisen viestinnän, kriisiviestinnän, kiinteistö- ja turvallisuustekniikan, lainsäädännön seurannan ja vaatimusten täyttymisen sekä hallinnollisen johtamisen kautta. Turvallisuusjohtamisen toteutumista myös seurataan, mitataan, analysoidaan ja kehitetään. Se kuvaa, miten organisaation strategia ja riskienhallinta kytkeytyvät turvallisuusjohtamiseen ja turvallisuuskulttuuriin. Lisäksi malli auttaa hahmottamaan, mitä kaikkia turvallisuuden osa-alueita on johdettava toiminnan jatkuvuuden, turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden saavuttamiseksi.” Turvallisuusjohtamista ei voida pitää pysyvänä olotilana, vaan se edellyttää jatkuvaa kehittämistä osana kaikkea organisaation muuta toimintaa (Kuvio 1).

Myös korkeakoulun ja samalla sen kirjaston haasteena on kuviossa esitettyjen eri turvallisuuden osa-alueiden välinen koordinointi. Samoin haastetta tuottaa se, ettei tehty turvallisuustyö painotu tasaisesti kaikille näille osa-alueille. Tällöin turvallisuuden kokonaiskuvaa ei voida hallita ja tehty turvallisuustyö näyttää sirpaleisena. Hyvin johdettuna turvallisuus näyttää kohteessa kaikkien näiden osa-alueiden tasa-arvoisesti toteutettavana kokonaisuutena (Ranta & Huovila 2015).

Lisäksi tuoreen väitöskirjan mukaan korkeakoulujen ja oppilaitosten turvallisuustyötä on tehty oikein elementein, mutta vielä sirpaleisesti. Tutkimustulosten mukaan sekä peruskoulujen että ammattikorkeakoulujen turvallisuusjohtaminen on sirpaleista, eikä se täyttänyt vielä kokonaisvaltaisen, riskiperusteisen turvallisuusjohtamisen perustasoa (Martikainen 2016, 160). Turvallisuusjohtamisen periaatteet eivät ole alakohtaisia, joten samat vaatimukset koskevat myös kirjastotoimijoita.

Kuvio 1. Organisaation turvallisuuden malli (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016; Ranta & Martikainen 2019, 14; Keski-Uudenmaan pelastuslaitos 2012)

Systemaattinen turvallisuustyö on vasta kehittymässä ja toivottavaa olisi, että tulevaisuudessa se rakentuisi korkeakoulujen ja oppilaitosten perustehtävästä johdettuna toimintana (Ranta & Huovila 2015).

Turvallisuuskulttuuri selittämässä kykyä ja tahtoa toimia turvallisesti

”Olemukseltaan turvallisuuskulttuuri on organisaation kykyä ja tahtoa ymmärtää, millaista turvallinen toiminta on, millaisia vaaroja organisaation toimintaan liittyy ja miten niitä voidaan ehkäistä, sekä kykyä ja tahtoa toimia turvallisesti, ehkäistä vaarojen toteutumista ja edistää turvallisuutta. Turvallisuuskulttuuri on dynaaminen ja muokkautuva tila. Tämä tekee turvallisuuskulttuurista vaikeasti tartuttavan ilmiön, mutta myös asian, johon voidaan vaikuttaa.” (Reiman, Pietikäinen, Oedewald 2008, 3.)

Turvallisuuskulttuuria on määritelty monin eri tavoin viimeisten vuosikymmenten aikana. Sitä on kuvattu myös kulttuurina, joka esiintyy eri tasoilla aina näkyvästä toiminnasta tiedostamattomaan saakka. Tutkijasta riippuen turvallisuuskulttuurin eri tasot ovat saaneet erilaisia painotuksia. Osassa määritelmiä esitetään, että

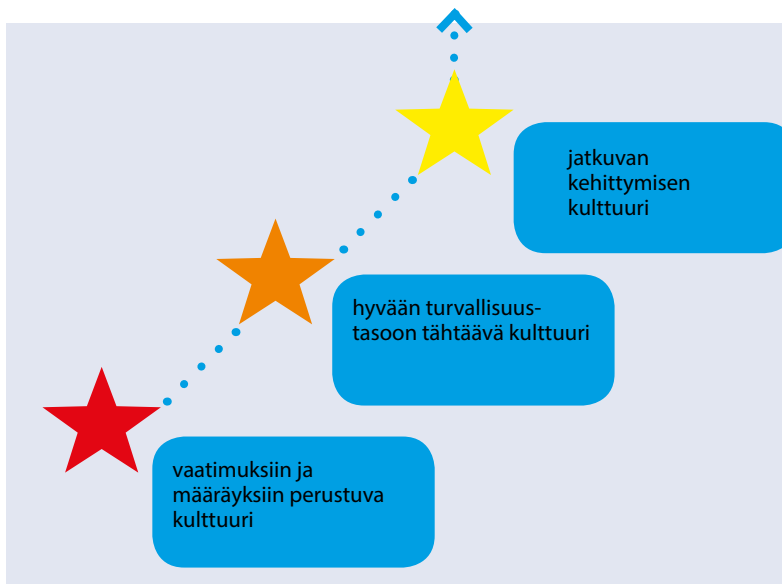
organisaatioissa olisi vain hyvää turvallisuuskulttuuria. (Ruuhilehto & Vilppola 2000, 12; Ranta 2018, 48.) Turvallisuuskulttuuri voi näyttäytyä organisaatiossa puutteellisenä, huonona tai se voi olla olematonta. Usein näkee, että turvallisuuskulttuuria kerrotaan kehitettävän työntekijän yksittäisenä toimena tai vaikkapa yksittäisen toimijan kautta ilman, että sitä selitetään johdon sitoutumisen ja tuen kautta. Turvallisuuskulttuurin parantamiseen tarvitaan kuitenkin aina johdon vankkumattomaa tukea, sitoutumista sekä tosiasiallisia resursseja. Samoin pitäisi vielä huomioida, että turvallisuuskulttuuria olisi käsiteltävä aina kohteen organisaatiokulttuurin ilmentymisen kautta. (Ranta 2018, 48 - 49.)

Turvallisuuskulttuurin syntyä on selitetty niin yksilön kuin ryhmänkin arvojen, asenteiden, erilaisten käsitysten, kykyjen ja käyttäytymismallien kautta. Nämä edellä mainitut tekijät taas määrittelevät, miten organisaatio on sitoutunut turvallisuuden johtamiseen ja miten taitavasti sitä toteutetaan. (Guerfi 2017, 18; Ranta 2018, 48.)

Turvallisuuskulttuuria on selitetty myös organisaatiokulttuurin alakäsitteenä. Tällöin turvallisuuskulttuuri osana organisaatiokulttuuria heijastelee organisaation jäsenten asenteita ja näkyy heidän käyttäytymisessään turvallisuutta kohtaan (Cooper 2000; Ranta 2018, 48.)

Organisaation turvallisuuskulttuurin kehittämisessä on tunnistettu vaiheita kuvion 2 mukaisesti.

Alla esitetyissä vaiheissa kuvataan turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi tärkeitä tekijöitä, kuten organisaation arvoja, yhteistyön mahdollisuuksia sekä omatoimista

Kuvio 2. Turvallisuuskulttuurin vaiheet (International Atomic Energy Agency 2002, 17-19; Martikainen & Ranta 2016, 12)

varautumista, jossa viranomaisten roolin ymmärtäminen joko määräysten antajana tai yhteistyökumppanina korostuvat.

Turvallisuuskulttuuri kehittyi kampusten kirjastoissa

Kuvio 3. Hyvän turvallisuuskulttuurin tunnusmerkit (mukaillen IAEA 2009, 8, Ranta 2018, 49)

Kuvion 3 mukaisesti turvallisuuskulttuurin kehittämisen keskiössä on johdon halu, riittävä turvallisuusosaaminen ja kyky sitoutua turvallisuuden kehittämiseen. Tämä viesti on tärkeä niille, joiden tehtävänä on kehittää turvallisuutta. Jos johdon tukea ei ole tai se on jopa vähättelevää, ei turvallisuus voi aidosti kohteessa kehittyä. Turvallisuuskulttuurin kehittyminen nähdään tässä mallissa nimenomaisesti viiden eri ominaisuuden kautta. (Ranta 2018; 48 - 49.) Tärkeä huomio on, että tämä kehittäminen on ollut emokorkeakoulun linjausten ja tavoitteiden mukaista.

Turvallisuuskulttuurin ensimmäinen vaihe Laureassa ja Laurea-kirjastossa

Turvallisuuskulttuurin ensimmäisessä vaiheessa korostuvat vaatimukset ja määräykset. Lähtökohdana on, että turvallisuus uskotaan saavutettavan sääntöjen ja vaatimusten täyttymisen kautta. Turvallisuus halutaan nähdä myös teknisenä asiana, eikä muille tulkinnoille ole vielä sijaa. Turvallisuus halutaan määritellä viranomaisten vaatimusten kautta. Tällöin keskiössä eivät ole ennakoivat toimet esimerkiksi ongelmien ratkaisemisen suhteen. Reagointiin lähdetään vasta, kun asia on päässyt jo tapahtumaan eli riski on alkanut jo realisoitua. Organisaatiossa ei juurikaan havaita vuorovai- kutusta, saati yhteistyötä eri toimijoiden välillä, vaan kukin yksikkö pyrkii tekemään omat päätöksensä itse muita kuuntelematta. Oppimista ei siis juurikaan tapahdu. (International Atomic Energy Agency 2002, 17 - 18.)

Laurea-tasolla turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan kehittämiskohteet määriteltiin turvallisuusjohtamisen auditoinnin tulosten perusteella. Ensimmäinen auditointi toteutettiin Laureassa vuonna 2011. Tällöin tunnistettiin turvallisuusjohtamisen nykytila ja määriteltiin ensimmäiset kehittämistoimenpiteet seuraavalle kolmivuotiskaudelle. Laureaan nimitettiin ensimmäinen kokopäiväinen turvallisuuspäällikkö, jonka tueksi rakennettiin myös turvallisuusorganisaatio. Laurean ensimmäinen, ylimmän johdon tahdonilmauksena toteutettu turvallisuuspolitiikka näki samoin päivänvalon. Turvallisuusjohtamisjärjestelmän ääriviivoja alettiin myös suunnitella. Laureassa linjattiin, että kokonaisvaltaiseen turvallisuusjohtamisen kehittämiseen tullaan keskittymään seuraavien vuosien aikana riskienhallinnan, turvallisuusdokumentoinnin ja -koulutuksen, proaktiivisen turvallisuusviestinnän, kriisiviestinnän, kiinteistö- ja turvallisuustekniikan, lainsäädännön seurannan ja vaatimusten täyttymisen sekä hallinnollisen johtamisen kautta. Tämän lisäksi päätettiin, että turvallisuusjohtamisen toteutumista tullaan seuraamaan, mittaamaan, analysoimaan ja kehittämään systemaattisesti. Samalla linjattiin, että myös varautumiseen tullaan keskittymään, jotta Laurea kykenisi pitämään yllä toimintakykyään mahdollisimman hyvin kaikissa tilanteissa, myös erilaisissa arjen häiriötilanteissa.

Ensimmäisessä vaatimukseen perustuvassa turvallisuuskulttuurin vaiheessa Laurea-kirjaston turvallisuuteen ei kiinnitetty erityistä huomiota. Määräyksiä noudatettiin, mutta toiminta oli reaktiivista, ongelmiin reagoivaa, ei ennakoivaa. Turvallisuusustyö oli vielä hapuilevaa ja jäsentymätöntä. Henkilöstö osallistui emokorkeakoulun järjestämiin turvallisuutta ylläpitäviin ja kehittäviin harjoituksiin kukin oman halunsa mukaan. Koulutuksia ei dokumentoitu turvallisuusnäkökulmasta kirjaston työntekijöiden osalta kuin satunnaisesti, eikä niitä liioin suunniteltu tehtäväkohtaisesti vielä tässä vaiheessa.

Vuonna 2012 Laurean turvallisuuspäällikön, kirjastonjohtajan ja turvallisuusasioissa yhteyshenkilönä turvallisuuden ja kirjaston välillä toimivan informaation tapaamisessa kirjaston tavoitteeksi määriteltiin yhteisesti toteutettava, kaikkiin sen prosesseihin ylettyvä proaktiivinen, ennakoiva turvallisuus (Ranta & Huovila 2015).

Taulukko 1. Turvallisuuskulttuurin ensimmäinen vaihe

Turvallisuuskulttuurin ensimmäinen vaihe	Laurea-taso	Laurea-kirjasto
<p>1) Turvallisuustoiminta perustuu vaatimuksiin ja määräyksiin.</p> <p>2) Turvallisuus saavutetaan sääntöjen ja vaatimusten täyttymisen kautta ja turvallisuuden katsotaan olevan tekninen asia.</p> <p>3) Turvallisuus myös koetaan viranomaisten vaatimuksiksi: ongelmia ei ennakoita, vaan niihin reagoidaan, kun ne tulevat esiin.</p> <p>4) Organisaation vuorovaikutus ja yhteistyö on vähäistä eri toimintojen välillä, yksiköt tekevät itsenäisiä päätöksiä. Organisaatio ei kuuntele eikä opi muiden kokemuksista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuusjohtamisen auditointi – nykytila, johdon tahtotila kolmen vuoden päähän sekä kolmannen osapuolen arvio. Kehittämisen jakso I 2011 – 2013. • Nimitettiin turvallisuuspäällikkö ja perustettiin turvallisuusorganisaatio. • Ensimmäinen, ylimmän johdon tahdon-ilmauksena toteutettu turvallisuuspolitiikka näki päivänvalon. • Turvallisuusjohtamisjärjestelmän perusteet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laurea-kirjaston turvallisuuteen ei kiinnitetty erityistä huomiota. • Määräyksiä noudatettiin, mutta toiminta oli reaktiivista, ongelmiin reagoivaa, ei ennakkoivaa. • Turvallisuustyö oli hapuilevaa ja jäsentymätöntä. • Vuonna 2012 turvallisuuspäällikön, kirjastonjohtajan ja turvallisuuden yhteyshenkilönä toimivan informaation tapaamisessa kirjaston tavoitteeksi määriteltiin yhteisesti toteutettava, kaikkiin sen prosesseihin ylettyvä proaktiivinen, ennakkoiva turvallisuustyö.

Ensimmäiselle vaiheelle tyypillisiä turvallisuuden ilmentymiä ei Laurea-tasolla kuitenkaan ollut havaittavissa. Turvallisuutta ei nähty pelkästään teknisenä tai viranomaisten määräysten kautta toteutettavana, vaan selkeästi jo tavoitteellisenä toimintana, jota johto ohjaa. Tämä selittyy sillä, että turvallisuustyötä oli toki tehty jo 2000-luvun alusta, mutta vielä sirpaleisesti ja johtamatta.

Turvallisuuskulttuurin toinen vaihe Laureassa ja Laurea-kirjastossa

Toisessa vaiheessa alkaa näkyä jo organisaation tahtotila ymmärtää turvallisuustyön ydin ennakoinnin kautta. Tämä vaihe edustaakin jo ennakkoivaa turvallisuuskulttuuria, jolloin organisaation tavoitteena on hyvä turvallisuudenhallinta. Turvallisuus halutaan ymmärtää tärkeänä tavoitteena ilman ulkoisia vaatimuksia. Tiimityö nähdään lisääntyvän organisaatiossa ja turvallisuudelle asetetaan tavoitteita sekä päämääriä aivan kuten muillekin johdettaville osa-alueille. Organisaatiossa viriää halu oppia muiden kokemuksista, erityisesti uusista tekniikoista ja hyvistä käytännöistä. (International Atomic Energy Agency 2002, 18.)

Laureassa toteutettiin toinen turvallisuusjohtamisen auditointi, jossa tarkasteltiin turvallisuusjohtamisen nykytilaa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Samoin asetettiin tavoitteet seuraavalle kehittämissä jaksolle II:lle 2014 – 2016.

Turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan kehittämiskohteet tarkentuivat auditoinnin tulosten pohjalta. Keskiössä turvallisuusjohtamisen mittariston luominen, positiivisen turvallisuusviestinnän jalkauttaminen, riskilähtöisten, tehtäväkohtaisten turvallisuuskoulutusten kehittäminen sekä varautumisen työpajat 2015 – 2016 ylimmän johdon kanssa. Samoin Laurean turvallisuuspalveluille luotiin Strategia vuosille 2015 – 2018. Riskienhallinnan kehittämistä toteutettiin myös ja pyrittiin siihen, että riskien arviointi jalkautuisi osaksi Laurean koko toimintaa.

Toisessa vaiheessa alkoi kirjastossa riskien arvioinnin kautta hahmottua ennakoivan turvallisuusjohtamisen piirteitä. Kirjastossa alettiin ottaa ensimmäisiä askeleita kohti ennakoivaa turvallisuuskulttuuria Laurean omien turvallisuusosajien ohjauksessa.

Kirjaston nykytilaa kartoitettiin ensimmäisellä turvallisuuskyselyllä. Kirjaston työntekijöistä muodostettiin työryhmä, joka selvitti muun muassa sitä, millaisia tarpeita ja odotuksia kirjaston työntekijöillä oli turvallisuustyön kehittämisen suhteen. Samoin kysyttiin, millaisia turvallisuutta kehittäviä tilaisuuksia toivottiin ja sitä, millaisiin erilaisiin turvallisuuskoulutuksiin työntekijät olivat eri kampuksilla osallistuneet. Samoin kartoitettiin sitä, millaisia riskejä he työssään kokivat.

Kartoituksen mukaan kampuksilla oli järjestetty monipuolisesti erilaisia turvallisuustoimintaa kehittäviä ja tukevia koulutuksia sekä harjoituksia kuten poistumis- ja sisällesuojautumisharjoituksia. Samoin oli toteutettu turvallisuusluentoja, turvakävelyjä, ensiapukoulutusta, turvallisuuden teemapäiviä, alkusammutus- ja tilannejohtoharjoituksia. Suurimmalla osalla vastaajista oli ollut mahdollisuus osallistua näihin tapahtumiin. Osana nykytilan tunnistamista havainnoitiin monipuolisesti työtehtäviin ja -ympäristöön liittyviä toiminallisia riskejä. Tämän jälkeen ne vielä käsiteltiin. Riskejä löydettiin kaikilta EK:n ympyrän turvallisuuden eri osa-alueilta. Riskeiksi päätyivät esimerkiksi sammutuspeitteiden ja riskilähtöisesti toteutettujen, häiriötilanteiden hoitamiseen liittyvien toimintaohjeiden puuttuminen. Toisaalta todettiin, että turvallisuuden eteen oltiin tehty jo kovasti työtä, jonka tuloksena yksiköissä oli jo hyvin järjestettyjä, esimerkillisiä käytänteitä. Näitä olivat muun muassa turvaryhmät, selkeästi kuvatut roolitukset ja vastuut häiriötilanteita varten, avoin, turvalliseen toimintaan kannustava ilmapiiri ja erityisesti se, että turvallisuuteen oli panostettu. Tuolloin toiveena esitettiin, että kirjaston henkilökunta saisi lisää koulutusta voidakseen vieläkin paremmin ennakoida erilaisia tilanteita. Teemoina mainittiin muun muassa hätäensiapu ja hankalat asiakastilanteet. Moni kirjaston työntekijä halusi lisää tietoa Laurean turvaprosesseista ja erityisesti kirjaston turvallisuusvastuista.

Kirjaston turvallisuustyöhön päätettiin keskittyä jatkossa vahvasti ja systemaattisesti. Tähän vaikuttivat muun muassa kirjastoille tyypilliset turvallisuuden

erityispiirteet kuten yleisölle avoin, kaikkien saavutettavissa oleva tila, jossa on lisäksi merkittävä palokuorma kirja- ja lehtiaineiston vuoksi. (Ranta & Huovila 2015)

Kyselyitä on käytetty myöhemminkin erityisesti olemassa olevan tilanteen kartoittamiseen. On kysytty muun muassa ensiaputaitojen riittävydestä, turvallisuusohjeisiin perehtymisestä ja turvakävelyihin osallistumista. Kirjastolaisilta on kysytty myös yleisesti, mitä turvallisuuteen liittyvää on ollut toiveena tai mitkä asiat ovat askarruttaneet. Turvallisuuskoulutuksista on kerätty palautetta niiden kehittämistä varten. Lisäksi Laurean henkilöstön hyvinvointikyselyssä kartoitetaan työpaikan kokemista turvallisenä.

Laureassa on järjestetty lukukausittain kaikilla kampuksilla muun muassa turvalliseen toimintaan kannustavia ja opettavia harjoituksia. Teemoina on ollut esimerkiksi turvallinen poistuminen, sisälle suojautuminen tai tilannejohtovalmiuden kehittäminen. Yhteisissä turvallisuuspäivissä on harjoiteltu myös hätäensiavun antamista ja alkusammutusta. Tavoitteena on ollut myös, että kaikki kirjastolaiset osallistuvat turvakävelyihin vähintään omalla kampuksellaan. (Laurea-ammattikorkeakoulun Turvallisuuspalveluiden strategia vuosille 2019 – 2022.)

Laurea-kirjasto (Tieto- ja julkaisupalvelut) on järjestänyt myös itse henkilökunnalleen koulutusta. Ensimmäisenä toteutettiin turvallisuuteen liittyvä, vapaaehtoisuuteen perustuva opintopiiri kirjastolaisille. Iltapäivän mittainen kirjaston oma turvallisuusopintopiiri järjestettiin keväällä 2013. Opintopiiriin pääsi osallistumaan runsaat puolet kirjaston henkilökunnasta. Turvallisuuspäällikkö alusti keskustelunomaisessa tilaisuudessa muutamista, keskeisistä turvallisuusuustyön aiheista: 1) turvallisuusjohtaminen Laureassa ja turvallisuuspolitiikka kirjaston arjessa, 2) uudet järjestyssäännöt, 3) turvallisuusviestinnän kehittäminen ja 4) kirjaston turvallisuustarpeet.

Laureassa on järjestetty yhteisiä ja Laurea-kirjastossa erityisiä seminaareja, joissa on paneuduttu laajasti arjen turvallisuuteen, turvallisuusjohtamiseen ja riskienhallintaan. Aiheina ovat olleet muun muassa vaativan asiakastilanteen hallinta, kriisijohtaminen, tapahtumaturvallisuus, monikulttuurinen kohtaaminen, opiskeluhyvinvointi, saavutettavuus, erilaiset oppijat ja kirjaston talousseminaari, jossa mukana asiantuntijoina oli niin Laurean henkilöstö- kuin taloushallinnonkin ammattilaisia.

Merkittävä edistysaskel ennakoivassa turvallisuusuustyössä otettiin vuonna 2015, kun kirjaston turvallisuutta ja siihen liittyviä riskejä alettiin analysoida ammattikorkeakoulun turvallisuusjohtajan ohjauksessa Suomen riskienhallintayhdistyksen POA-menetelmällä (potentiaalisten ongelmien analyysi) (Ranta & Martikainen 2019, 21 - 23). Tähän analyysiin osallistuivat kaikki kirjaston työntekijät. Aluksi tunnistettiin hiljaisessa aivoriivessä mahdollisimman kattavasti vaaroja. Tämän jälkeen aloitettiin keskusteluvaiheessa niiden lajittelu. Samankaltaiset vaarat luokiteltiin omiin ryhmiinsä aiheen mukaan ja sitten alettiin pohtia, millaisia ei-toivottuja seurauksia kyseessä olevasta vaarasta voisi realisoituessaan syntyä. Seuraavaksi

jokaisen vaaran kohdalla mietittiin todennäköisyyttä, millä se voisi toteutua. Tähän käytettiin asteikkoa ykkösestä kolmoseen. Samoin laskettiin myös mahdollisten seurausten vakavuutta asteikolla ykkösestä kolmoseen. Riskiluku laskettiin jokaiselle riskille niin, että todennäköisyys kerrottiin seurausten vakavuudella, joka oli ennen tätä korotettu toiseen potenssiin. Näin jokainen riski sai oman riskilukunsa. Riskit priorisoitiin ja sitten alettiin määritellä hallintakeinoja isoimmasta riskiluvusta lähtien. Jokaiselle riskille määriteltiin vielä omistaja, jolla oli vastuu edistää sovittuja hallintatoimenpiteitä. Lopuksi määriteltiin vielä seurannalle seuraava ajankohta.

Taulukko 2. Turvallisuuskulttuurin toinen vaihe

Turvallisuuskulttuurin toinen vaihe	Laurea-taso	Laurea-kirjasto
<ul style="list-style-type: none"> • Ennakoiva turvallisuuskulttuuri-tavoitteena hyvä turvallisuudenhallinta • Turvallisuus ymmärretään tärkeänä tavoitteena ilman ulkoisia vaatimuksia. • Tiimityö lisääntyy organisaatiossa • Turvallisuudelle asetetaan tavoitteita sekä päämääriä samoin kuin muillekin johdettaville osa-alueille. • Organisaatiolla halu oppia muiden kokemuksista, erityisesti uusista tekniikoista ja hyvistä käytännöistä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toinen turvallisuusjohtamisen auditointi. • Kehittämisen jakso II 2014 – 2016. • Turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja tavoitteet tarkentuivat auditoinnin tulosten pohjalta 2014. • Turvallisuusjohtamisen mittariston luominen, positiivisen turvallisuusviestinnän jalkauttaminen, varautumisen työpajat 2015 – 2016 ylimmän johdon kanssa. • Sähköistä HSE-turvallisuusilmoitusmenettelyä kehitettiin • Kampusauloihin postilaatikot ja lomakemahdollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Systemaattinen turvallisuustyö alkoi. • Riskien arvioinnin kautta alkoi myös hahmottua ennakoivan turvallisuusjohtamisen piirteitä. • Alettiin ottaa ensimmäisiä askelia kohti ennakoivaa turvallisuuskulttuuria turvallisuusosaajien ohjauksessa. • Kirjaston nykytilaa kartoitettiin ensimmäisellä turvallisuuskyseilyllä. • Työtehtäviä ja ympäristöön liittyviä riskejä alettiin tunnistaa, arvioida ja käsitellä. • Kirjaston edustaja mukana Laurean turvaryhmissä.

Toista vaihetta voidaan pitää Laurea-kirjaston turvallisuuden systemaattisen kehittämisen alkuna. Vaikka hyvää turvallisuustyötä oli tehty jo vaiheessa yksi, systemaattisemmaksi se muuttui tällöin. Tätä selittää myös emokorkeakoulun turvallisuusjohtamisen kehittyminen kohti turvallisuusjohtamisjärjestelmää.

Turvallisuuskulttuurin kolmas vaihe Laureassa ja Laurea-kirjastossa

Kolmannelle vaiheelle tunnusomaista on ennakointi. Se näkyi jo osana toista vaihetta, mutta nyt se korostuu entistään. Tyypillistä tälle vaiheelle on myös ylläpitää jatkuvaa kehittymistä ja kehittämistä, jolloin korostuvat johtaminen, vuorovaikutus, koulutus, osaaminen ja tehokkuus. Yhteistyössä on tunnistettavissa selvää tiivistymistä ja sitä toteutetaan jo eri osastojen ja toimintojen välillä. Samoin mahdolliset ongelmat pyritään ennakoimaan mahdollisimman tehokkaasti ennen kuin ne pääsevät realisoitumaan. Organisaatiossa ei nähdä minkäänlaista tavoiteristiriitaa turvallisuuden ja tuottavuuden välillä. Muilta oppiminen on organisaation yksi keskeisimmistä arvoista. (International Atomic Energy Agency 2002, 19.)

Emo-organisaatio Laureassa tämä kolmas jakso voidaan nähdä pitkälti turvallisuusjohtamisen III:n kehittämisjakson kautta vuosina 2016 - 2019. Tämä jakso alkoi turvallisuusjohtamisen auditoinnilla, jossa tarkastelun kohteena oli Laurean turvallisuusjohtamisen nykytila ja johdon asettamana tulevan kolmivuotiskauden kehittämisen painopisteet. Keskeisiksi tavoitteiksi tunnistettiin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan Emo-organisaatio Laureassa tämä kolmas jakso voidaan nähdä pitkälti turvallisuusjohtamisen III:n kehittämisjakson kautta vuosina 2016 - 2019. Tämä jakso alkoi turvallisuusjohtamisen auditoinnilla, jossa tarkastelun kohteena oli Laurean turvallisuusjohtamisen nykytila ja johdon asettamana tulevan kolmivuotiskauden kehittämisen painopisteet. Keskeisiksi tavoitteiksi tunnistettiin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan kehittäminen, riskilähtöisen ja tehtäväkohtaisen turvallisuuskoulutuksen kehittäminen, todellisen ja koetellun tilannejohtokyvyn kehittäminen kaikissa olosuhteissa. Pienempiä osatavoitteita määriteltiin näiden pääteemojen sisältä. Tällaisia ovat muun muassa yksikkökohtaiset ja riskilähtöisesti sisällön osalta suunnitellut ja toteutetut turvallisuuspäivät, jotka Laurea on konseptoinut osaksi turvallisuuskoulutusta. Samoin lakisäateistä turvallisuusperehdytystä on systematisoitu niin, että jokainen opiskelija osallistuu opintojensa alussa turvakävelyyn. Samoin uusille työntekijöille ollaan juuri saamassa valmiiksi verkkopohjainen turvallisuusperehdytysohjelma.

Kolmas vaihe näyttäytyy kirjaston osalta jatkuvan kehittymisen kulttuurina. Laurea-kirjastossa ollaan saavuttamassa proaktiivisen ja kokonaisvaltaisen turvallisuusjohtamisen toimintatapa. Se näkyy riskilähtöisen toiminnan kautta, jolloin kaikkea toimintaa lähestytään riskienhallinnan keinoin. Riskien arvioinnista on tullut systemaattista ja johdettua.

Turvallisuuskoulutuksen yhdeksi tavoitteeksi määriteltiin askelmerkit kohti riskilähtöistä ja tehtäväkohtaista koulutusta. Tästä esimerkkinä MAPA-koulutukset kirjaston kaikille henkilöstön jäsenille. MAPA® on lyhenne sanoista ”Management of Actual or Potential Aggression” eli haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisy ja hallinta. Hoitoalalle kehitettyä MAPA-koulutusta on alettu toteuttaa asiakaspalvelutehtävästä käsin ja Laureassa tämä pilotoitiin kirjaston henkilökunnan kanssa.

Laurea-kirjaston henkilökunnalta saadun palautteen mukaan tämä erityisesti kirjaston tarpeiden mukaisesti räätälöity MAPA-koulutus koettiin hyödyllisenä ja miellyttävänä. Haasteellisen asiakkaan kohtaamista ja tilanteeseen vastaamista on tärkeä harjoitella säännönmukaisesti, vaikkei fyysistä väkivaltaa tai edes sen uhkaa ole koettu Laureassa vuosikausiin. MAPA-koulutuksen vahvuudeksi koettiin erityisesti se, että sen kautta koulutukseen osallistujat saavat ymmärrystä ja myös keinoja oman käyttäytymisensä hallintaan

Laureaan perustettiin alkuvuodesta 2019 osana organisaatiomuutosta turvallisuusjohtamisen kehittämistyöryhmä, johon kutsuttiin jokaiselta kuudelta kampukselta oma edustajansa. Mukaan tulivat myös sidosryhmien edustajia niin opiskelijakunnasta, ravintolapalveluja tuottavasta yrityksestä kuin terveydenhoitajistakin. Myös kirjastoon perustettiin alkuvuodesta 2019 turvallisuusasioita käsittelevä työryhmä, jossa jokaiselta kampukselta on edustaja. Kirjasto ja Laurean turvallisuusorganisaatio

alkoivat toteuttaa turvallisuusyhteistyötä aivan uudella tavalla. Vaikka kirjaston edustaja onkin jo vuosia ollut mukana Laurean turvaryhmissä, on edustusta vahvistettu nimeämällä myös varaedustaja. Myös turvallisuusviestintään on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Joka toinen viikko kirjaston virtuaalisilla, arkisilla aamukahveilla on mahdollisuus hetkeksi paneutua myös turvallisuuteen liittyviin asioihin.

Kyselyitä ja kartoituksia on jatkettu sähköpostitse muun muassa turvakävelyistä ja niihin osallistuneista. Virtuaalisella alustalla on voitu reagoida nopeasti esimerkiksi, kun on tarvittu lakisäätteistä listaa käytössä olevista kemikaaleista.

Taulukko 3. Turvallisuuskulttuurin kolmas vaihe

Turvallisuuskulttuurin kolmas vaihe	Laurea-taso	Laurea-kirjasto
<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä ennakointi ja varautuminen. • Jatkuvan kehittämisen kulttuuri - keskiössä johtaminen, vuorovaikutus, koulutus, osaaminen ja tehokkuus. • Laajaa yhteistyötä osastojen ja toimintojen välillä • Painopiste ennakoinnissa Ongelmia tunnistetaan systemaattisesti ja niihin varaudutaan ennen kuin ne lähtevät realisoitumaan. • Tavoiteristiriitaa ei nähdä turvallisuuden ja tuottavuuden välillä. • Muilta oppiminen on arvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuusjohtamisen auditointi – nykytila, johdon tahtotila kolmen vuoden päähän sekä kolmannen osapuolen arvio Kehittämisen jakso III 2016 – 2019. • Keskeisiksi painopisteiksi nostettiin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, riskilähtöisen ja tehtäväkohtaisen turvallisuuskoulutuksen kehittäminen, todellisen ja koetellun tilannejohtokyvyn kehittäminen ja ylläpito kaikissa olosuhteissa • Kriisijohtamisen valmiuden kehittäminen • Pienempiä osatavoitteita määriteltiin: yksikkökohtaiset ja riskilähtöiset turvallisuuspäivät, jotka Laurea on konseptoinut. • Lakisäätteistä turvallisuusperehdytystä systematisoitu - jokainen opiskelija osallistuu opintojensa alussa turvakävelyy, myös turvallisuusharjoituksiin. SiSu-harjoituksia toteutetaan turvallisuuskävelynä. • Johdon turvallisuuskierrokset alkavat kampuksilla 2019. • Samoin uusille työntekijöille ollaan juuri saamassa valmiiksi verkkopohjainen turvallisuusperehdytysohjelma. • Uusi kaksisuuntainen viestintäjärjestelmä osaksi kaikkea Laurean turvallisuustoimintaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2016 kirjaston turvallisuustoimintaa alettiin kehittää riskilähtöisesti. • Kirjaston turvallisuutta ja siihen liittyviä riskejä POA:lla entistä systemaattisemmin • Kirjastoon perustettiin 2019 turvallisuusasioita käsittelevä työryhmä, jossa jokaiselta kampukselta on edustus. • Turvallisuusviestintään on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. • Joka toinen viikko kirjaston virtuaalisilla, arkisilla aamukahveilla on mahdollisuus viestiä lyhyesti turvallisuuteen liittyviä asioita. • Kyselyitä ja kartoituksia on jatkettu muun muassa turvakävelyistä ja niihin osallistuneista. • Kirjaston edustajan osallistuminen Laurean laadun- ja riskienhallinnan työryhmään sekä koulutukseen • Kirjasto on alkanut asettaa turvallisuustavoitteita vuodelle 2019.

Uusinta turvallisuustyössä on ollut kirjaston edustajan osallistuminen Laurean laadun- ja riskienhallinnan työryhmään sekä Riskienhallinnan perusteet –koulutukseen. Uudelle tasolle on siirrytty, kun kirjasto on alkanut asettaa turvallisuustavoitteita vuodesta 2019 lähtien.

Kolmas vaihe näyttäytyy Laurea-kirjastossa jo turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan toteuttamisena arjessa. Turvallisuustyölle on asetettu perustellusti tavoitteet, joiden saavuttamista seurataan. Laurean turvallisuusjohto tukee vahvasti kirjaston kehittymistä ja osallistuu osaltaan tähän työhön.

Yhteenveto

Laurean kirjastossa on ollut jo vuosia selvää, että hyvää turvallisuuskulttuuria on syytä tavoitella. Kirjaston toiminnassa korostuu tavoite hyvästä turvallisuuskulttuurista. Tällöin turvallisuuden tärkeys näkyy organisaatiossa. Samoin kirjastossa halutaan ottaa turvallisuuden kehittämisestä vastuuta ja turvallisuuteen koetaan voitavan vaikuttaa. Lisäksi kirjaston työtehtäviin ja -ympäristöön liittyvistä vaaroista ollaan tietoisia. Henkilöstöllä on olemassa kaikki edellytykset suoriutua hyvin ja turvallisesti tehtävistään.

Voidaan todeta, että turvallisuus on kohteessa yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Usein korkeakouluissa ja oppilaitoksissa heikoimmaksi lenkiksi osoittautuu sirpaleinen turvallisuustyö, jota leimaa tyypillisesti puuttuvat resurssit ja ymmärrys kokonaisvaltaisesta turvallisuusjohtamisesta ja riskienhallinnasta. Kirjastojen turvallisuus on taattava, mutta samalla on muistettava avoimen yhteiskunnan arvo. Turvallisuutta ja avoimuutta ei kuitenkaan pidä nähdä toisiaan poissulkevinä tekijöinä. Parhaimmillaan turvallisuusjohtaminen tuo työpaikoille hallittua ja perusteltua avoimuutta, jota ei valittavasti ole vielä ymmärretty hyödyntää. Tällöin toiminta olisi riskilähtöistä ja päätösten tueksi tuotettaisiin riskienhallinnan keinoin relevanttia riskitietoa.

Laurea-kirjaston turvallisuuden kehittäminen on ollut systemaattista jo vuosia ja nyt tehty työ alkaa tuottaa hedelmiä. Laurea-kirjaston turvallisuustoiminta näyttäytyy monella tapaa valtakunnallisestikin edelläkävijänä. Eteenpäin on menty piekin, mutta varmoin askelin: turvallisuusjohtamisen kehittämiseen on sitouduttu kirjaston johdon vahvalla tuella ja osallistumisella. Tähän on vaikuttanut paitsi Laurea-ammattikorkeakoulun ylin johto, niin ennen kaikkea kirjaston työntekijöiden sinnikkyys, tavoitteellisuus ja halu kehittyä turvallisesti työ- ja asiakaspalveluympäristöksi. Vaikka tavoitteena on ollut mahdollistaa paitsi viihtyisät, niin myös turvalliset tilat, on keskiössä ollut ennen kaikkea pyrkimys vahvistaa tunnetta turvassa olemisesta. Laurea-kirjastossa työntekijät kokevatkin, että he voivat aidosti tulla paitsi kuulluiksi oman työnsä turvallisuuden kehittäjinä, niin myös osallistua itse turvallisuustyön toteuttamiseen omassa arjessaan. Tämä selvitys osoittaa, että kirjastojen turvallisuustyötä voi ja pitää kehittää kohti kokonaisvaltaista turvallisuusjohtamista. Myös kirjastoissa turvallisuutta pitää johtaa arjessa, joka päivä, kohti yhdessä asetettuja tavoitteita.

LÄHTEET

- Cooper, M.D. 2000. Towards a Model of Safety Culture. *Safety Science*, 36 (2), 111 - 136. Viitattu 5.5.2019. [https://doi.org/10.1016/S0925-7535\(00\)00035-7](https://doi.org/10.1016/S0925-7535(00)00035-7)
- Elenius, L. 2017. Turvallisesti kirjastossa. *Kirjastoletti* 5, 24 – 27.
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2016. Yritysturvallisuus. Viitattu 1.4.2019. <http://ek.fi/mita-teemme/tyoelama/yritysturvallisuus/>
- Guerfi, H. 2017. SUUNTA-turvallisuusasennemittarin laadinta. Espoo: Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Leppävaara. Opinnäytetyö. Viitattu 24.03.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201705188817>
- Hamberg, S. 2017. Biblioteken speglar samhället: en rapport om arbetsmiljön på våra bibliotek. DIK. Viitattu 27.4.2019. <https://dik.se/media/1467/rapport-biblioteken-spegclar-samhallet.pdf>
- International Atomic Energy Agency. 2002. Safety culture in nuclear installations. Guidance for use in the enhancement of safety culture. IAEA-TECDOC-1329. Viitattu 6.3.2019.
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. 2011. Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen turvallisuustoiminnan riskienarviointimalli – TUTOR Max (suurasiakasversio). Etukäteen asiakkaalle toimitettava infor4omaatioesite. Vantaa: Keski-Uudenmaan pelastuslaitos.
- Kielitoimiston sanakirja. S-Ö. 2006. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Lanne, M. 2007. Yhteistyö turvallisuuden hallinnassa. Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Espoo: VTT. VTT Publications 632.
- Martikainen, S. 2016. Development and Effect Analysis of the Asteri Consultative Auditing Process – Safety and Security Management in Educational Institutions. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 691. Viitattu 23.4.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-265-935-4>
- Martikainen S. & Ranta T. 2016. Turvallinen tapahtuma: Opas oppilaitosten ja korkeakoulujen tapahtumajärjestäjälle. [Vantaa]: Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Julkaisut 66. Viitattu 23.04.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-438-5>
- Maslow, A. H. 1943. A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50.
- Mäkinen, K. 2005. Strategic security. A constructivist investigation of critical security and strategic organisational learning issues: Towards a theory of security development. Helsinki: Finnish National Defence College, Department of Education, Research Centre for Action Competence, Identity and Ethics ACIE. 249 s. Väitöskirja. (Publication Series: 2, Research Reports No. 15.)
- Ranta, T. 2018. Hyvää turvallisuuskulttuuria kehittämässä. Teoksessa *Turvallinen, väkivallaton koulu ja päiväkot*. [Vantaa]: Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Julkaisut 100. Viitattu 23.04.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-494-1>

Ranta, T. & Huovila, E. 2015 Myönteinen ilmapiiri ja yhteinen tahtotila Laurea-ammattikorkeakoulun ja -kirjaston turvallisuuden kehittämisen lähtökohtina. AMK-lehti / UAS Journal 1. Viitattu 27.4.2019. <https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/myonteinen-ilmapiiiri-ja-yhteinen-tahtotila-laurea-ammattikorkeakoulun-ja-kirjaston-turvallisuuden-kehittamisen-lahtokohtina/>

Ranta, T. & Martikainen S. 2019. Turvallisuusjohtaminen varhaiskasvatuksen tukena - lapsen oikeus turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. [Vantaa]: Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea Julkaisut. Viitattu 23.04.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-510-8>

Reason, J. 1999. Managing the risks of organisational accidents. Hampshire: Ashgate. 252 s.

Reiman, T. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskriittiset organisaatiot: onnettomuudet, kulttuuri ja johtaminen. Helsinki: Edita.

Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskulttuuri. Teoria ja arviointi. Espoo: VTT. VTT Publications 700.

Ruuhilehto, K. & Vilppola, K. 2000. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuuden edistäminen yrityksissä. Helsinki: Turvatekniikan keskus. Tukes-julkaisu 1/2000. Viitattu 26.3.2019.

Sisäministeriö. 2017. Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017. Viitattu 23.04.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-138-1>

Suomen perustuslaki (731/1999). Viitattu 13.3.2019.

Julkaisematon lähde:

Laurea-ammattikorkeakoulun Turvallisuuspalveluiden strategia vuosille 2019 – 2022.

ABSTRACT

Tiina Ranta & Erja Huovila

GOOD MANAGEMENT OF SAFETY AND SECURITY AT LAUREA LIBRARY AS PART OF THE MANAGEMENT OF SAFETY, SECURITY AND RISKS AT THE PARENT UNIVERSITY

Safety and security management at Laurea University of Applied Sciences (UAS) Library is part of the overall management of safety and security at the parent university. The safety culture is an indicator of the success in achieving this. This article discusses the safety and security work at Laurea Library through the definitions and models related to the safety culture. The three-step model of safety culture defined by the International Atomic Energy Agency is applied. The steps are: a culture based on requirements and regulations; a culture aiming for a good level of safety; and a culture of continuous development.

Laurea Library has been developing safety and security as a joint effort on a long-term basis. The basis of this is safety and security work carried out throughout the Laurea organisation. In 2012, Laurea appointed a Head of Safety and Security, established a safety and security organisation, prepared the safety and security policy and launched the planning of a management system for safety and security. Prior to 2012, the library operated in compliance with regulations but safety and security work was unstructured and reactive. After 2012, the Head of Safety and Security, Library Director and a designated Information Specialist started working together in order to initiate proactive safety and security work in all processes of Laurea Library. Special characteristics impacting safety in the library include the open space and significant combustible load.

The second stage of safety includes carrying out proactive safety work and initiating systematic safety work. A working group at Laurea Library conducted a survey to map attendance to safety-related training and wishes concerning such training, as well as risks perceived in the daily activities, among other things. The library's study

circle on safety covered safety communication and safety and security management at Laurea, for example. An analysis of the perception of risks by library personnel was conducted by means of the Potential Problems Analysis (PPA) among the entire personnel under the supervision of the Head of Safety and Security. Risk priority numbers were calculated for the library's risks, while risks related to job duties and work environment were identified, assessed and processed. During the second stage of the safety culture, safety management in the parent university improved as well. A representative of the library was a member of Laurea's safety and security team.

The third stage includes proceeding towards continuous development of the safety culture. Leadership, interaction and competence are further highlighted. As of 2016, the library's safety and security activities have been developed on a risk-driven basis. The PPA is applied more systematically, and the library organises training for personnel. For example, a pilot was organised on MAPA training (Management of Actual or Potential Aggression), which is usually applied in the health care sector. Attention is paid to safety communication, and the library has a designated working group that covers safety and security matters. The library began setting safety and security objectives in 2019.

Safety and security cannot be outsourced or ensured in a piecemeal manner. The safety-related needs of personnel and other stakeholders must be taken into consideration in a comprehensive manner as part of the safety and security management of the parent university, and in this, seamless collaboration between different actors is the key. The objective of the safety culture of Laurea Library is to ensure that the library environment is pleasant and safe. A systematic safety collaboration which involves personnel has strengthened their sense of being genuinely heard as developers of safety in their own work and being able to contribute to safety work in their daily activities.

Kaisa Puttonen & Noora Montonen

LEARN FROM THOSE WHO KNOW – ALUMNI COLLABORATION

Active dialogue and collaboration with working life representatives is essential in order to meet the requirements of future work. Alumni are natural partners, as they are a bridge between the university and current working life. They are able to convey first-hand information of workplace environments, which graduates will meet. Universities offer various services for alumni. Laurea Library has recognized the importance of alumni, too. Former students stay as library customers because work requires lifelong learning and updating professional expertise. Alumni pass on information about workplace information practices, which can be refined into the library's services and information literacy guidance benefitting students. This article begins with an overview of alumni activities, then presents examples of collaboration between higher education libraries and alumni, and finally outlines work done in Laurea Library.

Introduction

In Finland, the cooperation between Universities of Applied Sciences (UAS) and the operating environment is defined in the University of Applied Sciences Act 932/2014. The mission includes carrying out applied research, development and innovation activities that promote industry, business and regional development as well as lifelong learning. In practice, studies offer the possibility to participate in diverse and multidisciplinary projects in authentic working environments. After graduation, students take the learnt competencies and new information to workplaces. At the same time, they are a resource to the university by conveying which competences are important at work if they stay connected as alumni. In other words, alumni have a concurrent role: they are ambassadors of their university at the workplace and ambassadors of working life to the university. Therefore, it is important to encourage them to continue belonging to the university community. The alumni membership has to be a win-win situation. The alumni must feel that they benefit from devoting time to their university.

Sitra (The Finnish Innovation Fund) published a report on future competences required from higher education graduates at work. The skill to update competences is extremely important, as well as understanding how to work in multidisciplinary networks. Problem solving at the workplace requires the ability to understand information from many viewpoints and produce as well as share knowledge. In the report, information retrieval and operating in diverse information environments came up. (Arola 2017.) Workplace information literacy skills include searching for information critically and efficiently; finding open access information produced by core organizations from different professional fields; recognizing and sharing in professional networks. These are also integrated into the alumni everyday practices at work.

During a UAS project on developing alumni activities, Master's degree students pondered in a future workshop on needed competences in various working environments in 2030. The attendees concluded that future competences will be gained in two ways. First, they retrieve information independently, either by one's own or from other experts. Second, they will attend further education, which is flexible and meets their specific needs. (Laasanen & al. 2015, 78.) Higher education libraries can support these activities.

Alumni and the university

Alumni activities have a century's long history in traditional universities. Originally, the purpose was fundraising so that the university would have a sufficient financial status ensuring continuity. Alumni were a potential target group for fundraising. It was as late as 1970s, when alumni activities were launched in Finnish universities. Instead of concentrating on fundraising, the focus was on strengthening working life partnerships and benefitting from alumni expertise in developing teaching. Finnish Universities of Applied Sciences have a short span of only 30-40 years, which means that alumni activities are young as well. Nevertheless, the aim coincide with those in the scientific universities and emphasize collaboration with workplace partners. (Linko 2016, 11; Hopia & Laitinen-Väänänen 2010, 1).

Linko (2016, 13-14) examined alumni activities in all twenty-four Finnish UASs in 2016. The information about what is going on was gathered from the universities' web pages. The UASs main benefits from alumni activities are receiving information for enhancing education planning and teaching, feedback from working life partners, trainee posts for students, topics for theses, visibility, expert lecturers and a marketing channel. The working life representatives, in turn, receive a possibility to discuss and pass on their needs to the university, a chance to link to the UASs and find alumni representing many fields. The alumni in turn, get up-to-date information about everyday work and further education possibilities, newsletters, invitations to institution-sponsored events and training seminars, a channel for interacting with other alumni, and a possibility to give input into students' career planning and education. In a future workshop, UAS master's degree students in

fact brought up the same issues when they were asked what services they wanted as alumni (Laasanen & al. 2017, 79).

The alumni have a unique position since they can detect similarities between studies and expectations at work. They can also contribute to developing further education. It is important to engage the alumni to planning the content of courses, learning environments, and increasing student satisfaction. Alumni satisfaction surveys give realistic estimations on how the curriculum meets the requirements of current working environments. (Marcel 2017, 484; Hopia & Laitinen-Väänänen 2010, 13; Hsu ym. 2016, 982, 992.)

The challenge for universities is how to engage alumni to participate in activities. It is essential that they feel it is worthwhile to spend time in the alumni activities, and that they gain something from the involvement, benefits or value. Studies have shown that there is a direct relation between a student's satisfaction during studies and interest in being involved after graduation with the home university. Furthermore, it is important to bring up already during studies to students that there is a close relationship between work and alumni activities. In order to succeed in engaging the alumni, the universities need to invest in marketing and communications, have a clear focus and profile on alumni activities, provide regular possibilities for participation, and ensure continuance. The alumni activities need to be visible, if the aim is to increase the number of members. The alumni activities should be a part of the universities' ongoing development processes, just as a part of developing research and development, and workplace collaboration. (Häkkinen 2008, 23-24; Griffith & Kealty 2017, 200; Leino 2016, 28-29.)

Laurea alumni activities

The Laurea alumni community has about 25,000 graduates. The aim is to serve these experts by organizing seminars and events with the possibility to interact with peers, communicate by newsletters and social media, and to offer a possibility to be working life partners as mentors as well as in projects. In addition, they can play a role in working groups, which develop Laurea. The most important events are forums where alumni tell about their careers and the annual Laurea Grand Alumni Evening, where the alumni of the year is selected. Laurea UAS has a post for an alumni coordinator, because creating relationships and organizing diverse collaboration with alumni is considered very important.

From the institutions point of view, Laurea has active partners who can inform in various forums about the current hectic working life, offer students traineeship and thesis topics, and participate in projects. Laurea has a lecturer database. Alumni from different fields can sign up if they want to share career stories or give lectures on their field of expertise.

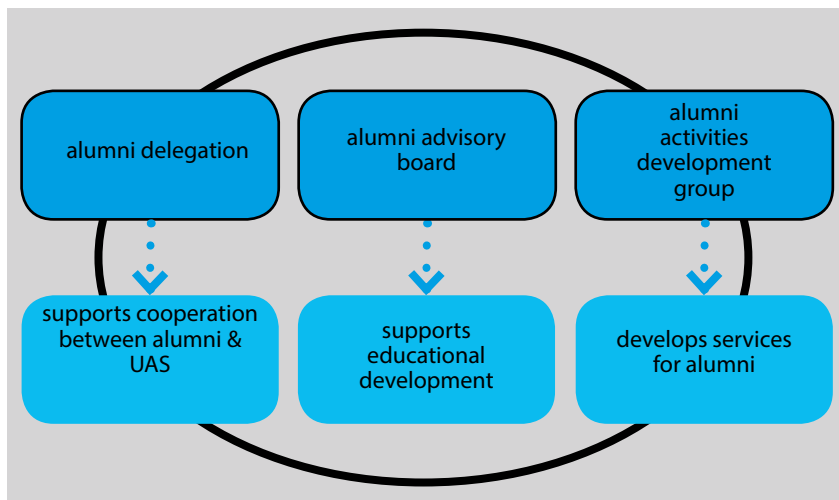
Organizing alumni activities

In 2002, Laurea Alumni association began to organize activities for graduates, staff and students, who could sign up as members. The goal was already then to produce and develop collaboration between Laurea and working life partners. The activities enhanced building bridges with former students and establishing networks.

In 2014, the association was disbanded. It was substituted with a procedure, which automatically makes all Laurea graduates as members of the alumni community (yearly over 1,500 graduates). The purpose was to make it easier to participate in alumni activities and increase the number of participants. Three groups with active and distinguished alumni were formed in order to develop and support alumni activities. A member's term is two years in all groups. Figure 1 presents the groups and their responsibilities.

The Alumni Delegation has 100 Laurea graduates who have been called as members. Their responsibility is to strengthen the collaboration between Laurea and alumni, and contribute to advancing alumni activities. Laurea's management team chooses the members in the Alumni Advisory Board. This group contributes to developing education provided by Laurea. (Laurea 2018.)

The Alumni Activities Development Group concentrates on generating services for alumni and organizing activities in practice, such as alumni breakfast and the previously mentioned forums and annual event. The members of the group work as experts or entrepreneurs. They want to contribute to improving studies and collaboration with workplace representatives together with their home institution. The group meets about four times a year. In addition, during an annual two-day development seminar activities are innovated with co-creative methods.

Figure 1. Laurea alumni groups and their responsibilities

Laurea Library has a direct link to alumni activities as one of the development group's member works in the library.

“I have been actively involved since 2014. There are twelve of us representing different fields, both employees and entrepreneurs. Recently we have improved ways to inform alumni more efficiently, decided on themes and chosen speakers to alumni forums, and organized the annual event. We listen carefully to ideas from the field and try to put them into practice. Service design methods are handy when we plan our activities. As I see it, Laurea respects the alumni's views and invests into to the partnerships. Students benefit already during studies from mentoring and the lecture database.

Regarding Laurea Library, my role is a mediator. On the one hand, I hear about workplace information practices and information skills needed on the grass-root level. This is valuable knowledge when developing library services. I have first-hand information on coming events, too. On the other hand, I can remind the working group to have the library as a partner in activities. For example, we sent a questionnaire to the alumni on future services. There was also a question about wishes from library services. The use of databases after graduation came up. Unfortunately, licenses restrict the usage. However, the library now promotes awareness of open access -material to the alumni and students. “

- Noora Montonen, Planner in Information and publishing services

Picture 1. Alumni activities development group chooses Alumni of the year

Libraries and alumni

When university libraries and alumni services are discussed, the topic is usually privileged to use library resources. The situation in most countries is that libraries are restricted only for students and staff. A membership permitting continued access to library services is a special benefit for alumni, sometimes for a fee. In addition to borrowing printed material, the alumni would like to have access to electronic resources.

A case study from King's College London (Franca 2014) describes a typical situation. Students are accustomed to using predominantly electronic resources and have expectations to continue this after graduation. PCs at library sites provide walk-in access permissions to electronic resources under the license terms. However, visiting the premises is rarely possible. In King's College, the library received increasing numbers of enquiries about electronic resources via Alumni Relations Team. As a result, the library participated in a pilot project, which tested authenticating alumni within their existing authentication systems so that they could access some electronic resources straightforward. The number of requests to sign up for the service exceeded expectations. In Finland, everyone can use university libraries free of charge and have walk-in access to electronic resources under their license terms, despite being an alumnus or not. In other words, library membership is not a special alumni benefit. In Finland, like elsewhere, remote access for alumni to electronic material is challenging due to questions regarding licensing of these resources.

It is not easy to find examples of collaboration between university libraries and alumni or alumni services if the discussion is about something else than using library collections. However, there are some examples. Lapland University of Applied Sciences Library has integrated the expertise of alumni to information literacy guidance (Siro & Mäntylä 2018). Students have a course on working life competencies during their last year. After the librarian has given an introduction on information practices in studies versus at workplaces, the students share own experiences and compile questions on the topic. Next, an alumnus visits the lesson and there is a discussion based on the students' questions. Even though a visit is not always possible, the students' process of analyzing experiences on workplace information practices and sharing them has proved worthwhile.

The University of Sheffield Library, UK, has designed a web guide 'Information and Digital Literacy (IDL) for Employment' using Springshare LibGuides platform (Mawson & Haworth 2018). The library supports employability, which is important in the university's learning and teaching plan, and their new vision stating that IDL is "for education, employment and citizenship". The library's online information service LibGuide provides business information sources, which are valuable to students in job seeking, and in developing business and commercial awareness. The library also wanted to demonstrate the significance of information literacy beyond academic contexts for employability and business. A distinctive feature of the Sheffield employment guide is including both the student and alumni voices. The LibGuide

has a series of stories where alumni tell about information aspects of their jobs and how information literacy skills help in their daily working lives. The material is used in information literacy teaching as an example of transferring information literacy skills to the workplace.

Laurea Library

Emphasizing workplace knowledge practices to students is in Laurea Library's goals 2016-2020. The aim is to enhance students' skills so that they include information skills, which are essential also after graduation. This means that the library's role is also to enhance skills for lifelong learning. Alumni are a valuable information source on up-to-date knowledge about everyday work. This information can be refined into information literacy guidance and library's information services.

Laurea Library has several ways to learn about current workplace information literacy with the help of knowledge provided by the alumni. The first is to collaborate in own organization with other staff, who work with alumni affairs. The second is to collaborate with other libraries and develop ways to engage alumni. These collaborations have to result into activities, which benefit both alumni and the library. The alumni need from the library information and services, which they can use at work or in professional development. In return, the library receives information, which increases the staffs' understanding about current everyday work and hence can be mediated to students. The third way for library staff to find out about alumni workplace information practices is to gather information from Laurea publications.

Collaborating with other Laurea staff

Since 2015 the library has worked together with Laurea Alumni Relations Coordinator. On the one hand, this collaboration has made it possible to market Laurea Library as a service supporting lifelong learning to alumni. On the other hand, possible encounters with alumni have resulted into interesting discussions about workplace information practices.

The coordinator publishes an alumni newsletter. The library can disseminate information via this newsletter about services for the alumni or workplace information literacy in general. The library has organized pop ups with the coordinator during Laurea alumni events in order to network, share ideas and promote library services. In other words, the aim is to point out that the library might be useful also after graduation: everyone can be a customer, online services include open access material, and premises can be used for example as a working space.

The pop ups support the themes of the alumni events. The first participation in 2016 was during an event on service design. Librarians demonstrated on an iPad how to find open access material on service design from the library's LibGuide online information service. Books and a rollup related to the theme were on display, as well as

thesis with cases in service design. The participants could order more information about service design to their email. The second example is from an event on recruiting. In addition to having material on display, the participants could do a quiz on their working style and have links to guidelines on how to compile a video or visual introduction for a job interview and find information on employment contracts. The experience of participating has been positive and the library will continue to pop up in events.

It is also important to network within one's own institution. The library designed a bookmark congratulating the graduates. The student affairs office adds the bookmark into a material envelope, which is given to the graduates. This is a modest, but much liked, gesture and a reminder of staying on as a library customer. The instruction on the net about the graduation process has information on the possibility to use the library after graduation. Collaboration with Laurea Digital Services resulted into a video with an alumnus talking about information literacy skills at work. The video is as inspiration material in an information literacy online course.

Networking with other UAS libraries

Already ten years ago, alumni interviews about workplace information practices in different fields were gathered and saved on a wiki. At that time, the pedagogical group of the UAS libraries consortium carried out the work as part of a project. The idea was resurrected in a collaboration between Laurea Library and Metropolia UAS Library, Finland, in 2016.

The new interviews have similar questions as interviews ten years earlier: What information sources do you use in your work? What information skills should be taught to students? The interviews are saved on an open wiki 'Mastering information at work', which was launched together with Metropolia UAS Library. Currently

there are about twenty alumni interviews representing different fields. Laurea's alumni lecturer database is a convenient way to find interviewees, because it helps to find alumni who are willing to talk about information literacy aspects at work.

Another result of the UAS library collaboration is seminars for library staff. Working life experts from different fields tell about workplace information practices and thoughts about information literacy guidance. This yearly seminar has been organized since 2016. A third UAS library from the Helsinki metropolitan area, Haaga-Helia, joined the collaboration and hosted the 2017 seminar. So far, librarians have listened to alumni working in the health care, IT and business sector, also to entrepreneurs. The alumni seminars have proved very useful, eye opening for the library staff, and provided up-to-date practical information on the environments which our students step into after graduation. The material from the seminars is saved on the same wiki as the interviews.

The interviews and seminars provide valuable information from alumni to the library. In order to develop services for the alumni, the above-mentioned 3UAS libraries set up a team in 2017. The first result of the team's work was a marketing campaign for the graduates as future alumni. It was carried out simultaneously in all 3UASs with a message that any of these three libraries have services for alumni. Another result was an information retrieval page 'Hints on information sources for work' on the 3UAS Libraries shared LibGuides platform. It has information sources which do not need logging in, for example, on ethical use of information, fake news and pictures, efficient googling, open access thesis databases, links to free dictionaries, journals, newspapers, and instructions to other field-specific LibGuides maintained by home institution's libraries.

Information from publications

A way to collect information about current workplace information practices is to analyze written material about what is going on "in the real world". Laurea publications include books with Laurea graduates' stories and experiences from working. Alumni career stories are on Laurea's web pages, too. In addition, students are actors in real-life projects and publish articles on their involvement. All the mentioned information sources offer insight into everyday work.

An example of this type of analysis is from a publication with 40 stories by Laurea UAS alumni (Minun Laureani). The topic is experiences from Laurea, studies and competences needed at work after graduation. A Laurea Library working group read the book with an eye for remarks related to information literacy skills and competences needed at work. In the stories, the alumni emphasized the following skills: networking, team working, self-management and multidisciplinary collaboration. The alumni articles had references to searching for, documenting and organizing information. The library working group wrote about the analysis to the previously mentioned alumni newsletter.

Laurea's pedagogy builds on close cooperation and partnership with workplace representatives, and therefore students have been able to establish networks in their field already during studies. As a result from this finding, the library needs to enhance students' skills to find and recognize expert communities on the net representing their own field, professional debate forums, and the blogs of valued professional experts.

Conclusions

From the organization's point of view, libraries can help establish a foundation for students in becoming engaged alumni. It is widely acknowledged that higher education libraries play a significant role in student success. Some researchers state that library use influences student retention. Positive experiences strengthen a sense of belonging to the university community, which in turn has an impact on staying connected as alumni in the old home university. As libraries are one of the most used university service and offer numerous encounters daily, it should be recognized that libraries are in a special position in cultivating positive relationships with future alumni.

Laurea Library builds actively a win-win situation with the universities current and future alumni. The alumni benefit from information services, which offer open resources related to the studied professional fields. Alumni also learn about workplace information practices from newsletters and encounters. They can continue the journey of lifelong learning by using familiar library services and premises. The library must promote actively all possibilities to the former students. Alumni can contribute by sharing their everyday experiences with library staff and students. This is valuable knowledge, which can be used in improving the library's learning environments, guidance, and services. That is to say, the alumni help students meet the information flow at work. The library explores innovative ways to collaborate and build partnerships with alumni.

The library needs current information about what is going on in work environments in order to develop useful services. In the future, the library should involve alumni even more in developing library services, for example with service design methods. Other ways to collect information directly from alumni would be a customer service questionnaire aimed at this group and systematic interviewing. When the alumni return as students to the university, for example to take a master's degree, the library could offer a forum for sharing good practices on how to manage with the information flow at work. The library could build fruitful partnerships, because this group of students needs library services again, and they have gained at least three years of experiences as experts at work.

REFERENCES

- Arola, M. (toim.). 2017. Eväitä työelämään, kuusi tapaa lisätä korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia. Sitran selvityksiä 123. <https://www.sitra.fi/julkaisut/evaita-tyoelamaan/>
- Franca, A. 2014. Implementing e-resource access for alumni at King's College London: a case study. *Insights*, 3, 257-261. <https://insights.uksg.org/articles/10.1629/2048-7754.155/>
- Griffith, A.S & Kealty, C. 2018. Are academic libraries utilized to produce engaged alumni? *Library Management*, 3/4, 200-206. <https://doi.org/10.1108/LM-09-2017-0096>
- Hilden, M. 2018. Tulevaisuustietoinen jatkuva oppiminen tukee työn murrosta, mutta miten? *Tietoasiantuntija*, 2-3, 26-29.
- Hopia, H.; Laitinen-Väänänen, S. 2010. Alumnitoiminta ammattikorkeakoulussa – tavoitteena systemaattinen kehittäminen. *UAS Journal*, 3.
- Hsu, S. H., Wang, Y.-C., Cheng, Chao-Jih & Chen, Y.-F. 2016. Developing a decomposed alumni satisfaction model for higher education institutions. *Total Quality Management & Business Excellence*, 9-10, 979-996.
- Häkkinen, T. 2008. Ajatuksia alumnitoiminnan kehittämistä. *Kehittämishankeraportti*, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20215/jamk_1219128355_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Joutsen, J. 2018. Laurea alumnitoiminta. *Haastattelu* 7.6.2018.
- Laasanen, M. & al. 2015. YAMK-opiskelijat ja -alumnit tulevaisuuden ennakoijina ja siltarakentajina työelämä-korkeakoulu-yhteistyössä, *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 4, 75-81. https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2015_4_lehti.pdf
- Laurea-ammattikorkeakoulu. 2018. Alumnitoiminta. <https://www.laurea.fi/alumneille/>
- Linko, S. 2016. Alumnitoiminnan kehittäminen. YAMK-opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu, liiketoiminnan kehittäminen. <http://www.theseus.fi/handle/10024/120582>
- Mawson, M. & Haworth, A.C. 2018. Supporting the employability agenda in university libraries: A case study from the University of Sheffield. *Information and Learning Science*, 1 | 2, 101-108. <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/ILS-04-2017-0027?journalCode=ils>
- Siro, T. & Mäntylä, T. 2018. Case: työelämän tietokäyttötymistä tutkimassa. *Kreodi*, 6. <https://www.kreodi.fi/en/29/Artikkelit/526/Case-ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n-tietok%C3%A4ytt%C3%A4ytymist%C3%A4-tutkimassa.htm>
- University of Applied Sciences Act 932/2014. https://www.finlex.fi/fi/laki/kaanokset/2014/en20140932_20160563.pdf
- University of Sheffield Library. Information and digital literacy for employment Libguide. <https://sheffield.libguides.com/employabilityinfoliteracy>

Kaisa Puttonen & Rebekka Laaksonen

YHTEISTYÖ LISÄÄ SAAVUTETTAVUUTTA

Ammattikorkeakoulukirjastot ovat opiskelijoiden oppimisympäristö, jossa yhdistyy fyysinen ja virtuaalinen tila. Näiden tilojen on oltava sellaiset, että ne mahdollistavat kaikkien opiskelun riippumatta siitä vaikeuttaako fyysinen vamma tai lukemisvaikeus opintojen etenemistä. Kirjastot suunnittelevat fyysiset tilat siten, että esteettömyyteen kiinnitetään huomiota. Kokoelmien ja palveluiden siirtyminen verkkoon edellyttää myös digitaalisen ympäristön esteettömyyttä eli verkkoympäristön on oltava saavutettava. Tässä artikkelissa käsitellään Laurea-kirjastossa tehtyä saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyvää kehitystyötä, sekä korkeakoulukirjastoille tärkeää yhteistyötä erikoiskirjasto Celian kanssa joka on saavutettavan kirjallisuuden ja julkaisemisen asiantuntijakeskus.

Saavutettavuus ja esteettömyys

Sanoja saavutettavuus ja esteettömyys käytetään rinnakkain. Esteettömyys mielletään fyysisen ympäristön ominaisuudeksi ja saavutettavuudella voidaan tarkoittaa, kuinka tämä fyysinen ympäristö saavutetaan liikkumisen ja asioinnin näkökulmasta. Fyysisen ympäristön esteettömyyttä säädelään määräyksiin. Invalidiliitto on kehittänyt ESKEH-esteettömyyskartoitusmenetelmän, jota sovelletaan erilaisiin fyysisiin ympäristöihin.

Digitaalisten ympäristöjen kehittymisen myötä palvelut ja tarjonta löytyvät verkosta. Saavutettavuudella viitataan nykyisin usein verkkoympäristöjen käyttöön yhdenvertaisesti vammoista ja toimintarajoitteista huolimatta. Sana saatavuus puolestaan tarkoittaa sitä, että materiaali on saatavilla paikasta ja ajasta riippumatta. Saatava ei välttämättä ole saavutettava.

Syksyllä 2018 voimaan astunut saavutettavuusdirektiivi (Directive on Web Accessibility) on laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta ja se asettaa

velvoitteita julkisten palveluiden verkkosivuille, myös ammattikorkeakoulukirjastoille. Verkkosivujen on oltava helppokäyttöisiä siten, että käyttöliittymä on selkeä ja hahmotettava, sisältö ymmärrettävä ja teknisesti koodattu virheettömästi WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines) ohjeistuksen mukaan. WCAG varmistaa, että verkkosivuja voi käyttää avustavilla teknologioilla kuten ruudunlukuohjelmilla, jotka muuttavat tekstin tai muun tiedon pistekirjoitukseksi, puheeksi tai suurennokseksi.

Tuleva Euroopan unionin esteettömyysdirektiivi (Accessibility Act) asettaa yhteiset esteettömyysvaatimukset keskeisille julkisen ja yksityisen sektorin digitaalisille tuotteille ja palveluille, mm. pankkipalvelut, kuljetuspalvelut ja sähköiset kirjat. Esimerkiksi e-kirjojen digitaalisten käyttöäjoikeuksien (DRM) suojauksen on oltava sellainen, että se ei estä ruudunlukuohjelmien käyttöä. Kirjastoihin liittyy myös ns. Marrakeshin sopimus. Se poistaa tekijänoikeuslakien luomia esteitä, jotta voidaan tuottaa ja jakaa rinnakkaista aineistoa jo olemassa olevasta materiaalista henkilöille, joille painetun tekstin lukeminen on vaikeaa tai mahdotonta lukivaikeuden, vamman tai sairauden vuoksi.

Laurea-kirjastossa esteettömyys ja saavutettavuus ovat olleet esillä kuluneen viiden vuoden aikana sekä koulutuksissa että käytännön tekemisessä.

Esteettömyys ja saavutettavuus Laurea-kirjastossa

Uudistettu Yhdenvertaisuuslaki astui voimaan 1.1.2015. Uudistuksessa mm. oppilaitokset veloitettiin laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelma. Laurean opiskelijoiden yhdenvertaisuusohjelman mukaisesti kaikille opiskelijoille turvataan opintojen aikana yhdenvertaiset ja tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen. Kirjaston näkökulmasta tähän liittyy pääsy sekä ohjaus saavutettavaan aineistoon, tilojen esteettömyys ja henkilöstön osaaminen.

Yhdenvertaisuuslain uudistuminen aktivoi Laurea-kirjastossa keskustelun palveluista opiskelijoille, joiden arkiopiskelua lukemisesta vaikeuttaa. ”Lukemisesta on vammasta tai sairaudesta tai niihin rinnastettavasta syystä johtuva vaikeus lukea painettua tekstiä. Muun muassa lukivaikeus, hahmotushäiriö, oppimisvaikeus, lihastauti kuuluvat tähän.” (Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus, 2017.) Vuoden 2015 alussa kirjaston henkilöstölle järjestettiin Erilaiset oppijat –seminaari oman osaamisen lisäämiseksi. Päivän aikana kuultiin esteettömyydestä ja saavutettavuudesta kirjaston näkökulmasta, Erilaisten oppijoiden liiton edustaja selvitti miten tunnistaa ja ohjata erilaista oppijaa, erityisopettaja kertoi oppilaiden ohjauksesta ja opiskelija jakoi omia kokemuksiaan opinnoissa kohtaamistaan haasteista. Viiden vuoden aikana tiedon jakamista esteettömyydestä ja saavutettavuudesta on jatkettu kirjaston yhteisissä tilaisuuksissa.

Laurea-kirjasto oli testikohteeksi syksyllä 2015, kun opiskelijat tekivät opinnäytetyön Keravan kulttuurikohteiden esteettömyydestä (Toivanen & Laine 2015). Laurea-kirjasto sijaitsi tuolloin yhtenä kohteena olevan Keravan kaupunginkirjaston

yläkerrassa ja opinnäytetyöntekijät tutkivat tilan esteettömyyttä kuulo-, näkö ja liikuntarajoitteisten asiakkaiden näkökulmasta. Tutkimusaineistoa kerättiin muun muassa liikuntarajoitteisen testihenkilön käyttäjäkokemuksista. Kampuskirjasto hyödynsi tutkimus- ja mittauksia fyysisen palveluympäristönsä parantamiseksi mm. opasteiden ja kalusteiden osalta. Kirjaston oma työryhmä toteutti 2017 kaikkien kampuskirjastojen tilojen esteettömyyskartoituksen ja koosti listan tarvittavista hankinnoista eri kampuksille, mm. induktiosilmukka ja säädettävät tiedonhakukoneet. Laurean eri kampuskirjastoja on remontoitu vuosien varrella. Tilasuunnittelussa esteettömyyden varmistaminen on itsestään selvää. Esimerkiksi syksyllä 2019 avattavan Laurea Lohjan uuden kampuskirjaston akustiikka, valaistus ja kalusteet tukevat esteettömyyttä.

Laurea-kirjaston saavutettavuustyöryhmä perehtyi syksyllä 2017 EU:n saavutettavuusdirektiiviin. Laurean verkkosivuja uudistettiin tuolloin. Saavutettavuusdirektiivi huomioidaan keskitetysti organisaation verkkosivujen vaatimusmäärittelyssä. Myös ulkoasun elementit on oltava Laurean yhteisen ohjeistuksen mukaisia.

Sen sijaan kirjasto voi itse vaikuttaa verkkosivujensa teksteihin ja rakenteeseen. Verkkoviestinnässä vältetään kirjastoalan ammattisanastoa ja pyritään selkeään suomen ja englannin kieleen. Kirjaston käytön kirjallisten ohjeiden rinnalle on tuotettu ohjevideoita. Saavutettavuustyöryhmä suunnitteli opiskelijaintraan kirjaston palveluihin verkkosivun 'Tukea lukemisesteisille', missä kerrotaan palveluista: kuinka hakea erityiskirjasto Celian tunnukset Laurea-kirjaston kautta, mitä lukemisen apuvälineitä löytyy kampuskirjastosta, mitä ovat erityisopettajan palvelut. Työryhmä konseptoi jokaiseen kampuskirjastoon ns. Lukikassin, jossa oli lukemista helpottavia apuvälineitä kuten lukikalvot, lukiviivaimet, lukulasit, korvatulpat sekä aihetta käsitteleviä esitteitä ja oppaita. Lukikassi on näkyvällä paikalla jokaisen kampuskirjaston asiakaspalvelupisteen luona. Sen kokoamista edelsi vierailut Erilaisten oppijoiden liittoon ja sen apuvälinekeskukseen.

Saavutettavuuden ja esteettömyyden kehittäminen edellyttää yhteistyötä oman

Kuva 1. Kirjaston lukikassi

organisaation sisällä. Tilasuunnittelussa on oltava mukana organisaation työryhmissä, jotta kirjastotilan erityistarpeet tulevat huomioiduiksi. Myös verkkosivuja uudistavissa organisaation työryhmissä on oltava mukana, jotta saadaan tietoa vaatimuksista ja mahdollisuuksista omien sivujen muokkaamiseen. Erityisopettaja on avainhenkilö, kun lukemista tukevista palveluista välitetään tietoa opiskelijoille, myös opettajatutorit ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

Laurea-kirjaston ei ole mahdollista tuottaa itse saavutettavassa muodossa olevia kirjoja kirjastustantajien julkaisemista oppi- ja tietokirjoista. Yhteistyö Celian kanssa on avainasemassa, kun palveluja rakennetaan opiskelijoille, joilla on lukemisvaikeuksia.

Saavutettavat aineistot ja Celia-yhteistyö

Korkeakoulukirjastot mukaan toimintaan

Celia on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen saavutettavan kirjallisuuden ja julkaisemisen asiantuntijakeskus, joka tuottaa palveluita henkilöille, joille painetun tekstin lukeminen on vaikeaa tai mahdotonta lukivaikeuden, vamman tai sairauden takia. Celian mukaan saavutettavuus on ”näkökulma, joka kiinnittää huomion erilaisiin käyttäjiin, heidän erilaisiin tilanteisiinsa, tarpeisiinsa ja mahdollisiin rajoit-teisiinsa tai haasteisiinsa”. (Celia (a) 2019.)

Celia tuottaa kohderyhmälleen saavutettavia kirjoja ja tekee yhteistyötä sekä yleisten kirjastojen että korkeakoulukirjastojen kanssa asiakkaiden rekisteröimisessä palvelujensa piiriin. Näin rekisteröinti on tuotu kentälle niiden tehtäväksi, jotka kohtaavat oikean kohderyhmän arjessa.

Yhteistyö korkeakoulukirjastojen kanssa aloitettiin syksyllä 2015. Tavoitteena oli välittää tietoa Celian palveluista niistä hyötyville korkeakouluopiskelijoille, saada asiakkaiden rekisteröinti korkeakoulukirjastojen tehtäväksi sekä luoda palvelumalli, joka välittää opiskelua tukevia saavutettavia kirjoja. Korkeakoulukirjastot ovat luonteva kumppani, koska yhteisenä intressinä on edistää opiskelua tukevan kirjallisuuden saavutettavuutta. Suomessa korkeakouluopiskelijoista 8,2 %:lla on todettu oppimisvaikeus tai muu oppimiseen vaikuttava sairaus tai vamma, joista yleisin eli luki-vaikeus on 5,4 %:lla (Kunttu, Pesonen & Saari 2016, 30). Tietokirjojen lukeminen on oleellinen osa opiskelijoiden arkea ja Celia tuottaa opiskelussa tarvittavia saavutettavia äänikirjoja tälle kohderyhmälle.

Yhteistyön aloittamiseksi Celia otti yhteyttä korkeakoulukirjastoihin ja kysyi kiinnostusta yhteisöasiakkuudesta. Laurea liittyi mukaan ensimmäisten joukossa syksyllä 2015. Celian edustaja vieraili aluksi korkeakoulukirjastoissa kertomassa palveluista ja kouluttamassa Laurea-kirjaston henkilökuntaa. Tapaamisessa oli edustaja jokaisesta kampuskirjastosta, jotta osaaminen asiakasrekisteröinnistä käytännössä saatiin jalkautettua kaikkiin Laurea-kirjastoihin. Myöhemmin Celia-kirjaston palveluiden tunteminen lisättiin Laurea-kirjaston työntekijöiden perehdytyskansion

osaamislistaan. Opastavilla henkilöillä on oltava tietoa lukemisen esteistä, koska Celia-yhteistyö tarkoittaa räätälöityjä ohjauksia palveluihin.

Taulukossa 1 esitetään Celian kanssa yhteistyötä tekevien korkeakoulukirjastojen ja asiakasrekisteröintien määrä. Yhteisöasiakkaina olevien korkeakoulukirjastojen määrä on yksi Celian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden strateginen mittari. Määrässä on vaihtelua, koska korkeakoulusektorilla on tapahtunut kirjastojen yhdistymisiä ja erikseen Celian yhteisöasiakkaiksi rekisteröityneet kirjastot on saatettu siirtää saman ”katto-organisaation” alle myös Celian rekisterissä. Kokonaan Celia-yhteistyön ulkopuolelle on kuitenkin jättäytynyt vain kaksi korkeakoulukirjastoa Suomessa.

Taulukko 1. Celian kanssa yhteistyötä tekevien korkeakoulukirjastojen ja asiakasrekisteröintien määrä (Celia (b).)

vuosi	Korkeakoulukirjastoja yhteisöasiakkaina	Asiakkaita rekisteröity: kaikki kirjastot	Asiakkaita rekisteröity: Laurea
2015	21	47	2
2016	28	175	9
2017	30	237	19
2018	35	434	21
yhteensä:		893	51

Vuonna 2018 yli 20 asiakasrekisteröintiä tehneitä korkeakoulukirjastoja oli kahdeksan. Näistä kuusi oli ammattikorkeakoulukirjastoja (amk) ja kaksi yliopistokirjastoa (yo): Hämeen amk 50; Diakonia-amk (Hki) 36; Turun yo 32; Tampereen amk 23; Tampereen yo 23; Laurea, Haaga-Helia, Oulun amk 21 rekisteröintiä kukin. Yleisin palvelun käytön syy on lukihäiriö (kolmella neljäsosalla). Naisia rekisteröidyissä on lähes 80 %. Korkeakoulukirjastojen asiakasrekisteröinti on kuitenkin vielä pieni osa kaikista Celian palvelun piiriin tulleista uusista asiakkaista. Vuonna 2017 palveluiden piiriin tulleita uusia asiakkaita oli 5178. (Celia (b).)

Korkeakouluyhteistyö vakiintuu

Celian yhteistyö korkeakoulukirjastojen kanssa on vakiintunut. Mukaan yhteistyöhön on tullut myös erityisopettajia, jotka kirjaston yhteyshenkilöiden tavoin rekisteröivät Celian palveluiden käyttäjiksi opiskelijoita, joilla on esimerkiksi lukivaikeus tai näkövamma.

Seuraava askel on järjestää alueellisia useampien korkeakoulukirjastojen tilaisuuksia, joissa celialaiset tapaavat paikallisia Celia-yhteyshenkilöjä. Tällaiset tapaamiset on pidetty jo Turussa ja Jyväskylässä ja niissä on ollut korkeakoulukirjastojen Celia-yhteyshenkilöiden lisäksi paikalla myös muita esteettömyyden ja saavutettavuuden parissa työskenteleviä. Alueelliset tapaamiset ovat olleet hyödyllisiä molemmin

puolin. Niissä keskustellaan, kysellään kuulumisia, ohjeistetaan, ideoidaan palveluiden kehittämistä ja jaetaan hyviä käytänteitä.

Suomen korkeakoulukirjastojen yhteyshenkilöt kokoontuivat Helsinkiin Celian tiloihin tammikuussa 2019. Seminaarin aiheena oli saavutettavuuslainsäädäntö ja kirjaston saavutettavuuspalveluiden kehittäminen. Työpajoissa käsiteltiin korkeakoulukirjastojen omien elektronisten aineistojen saavutettavuutta sekä ruudunlukuohjelmia ja apuvälineitä. Paikan päällä osallistujia oli 20 henkeä eri puolilta maata ja parikymmentä seurasi etäyhteydellä aamupäivän luento-osuuksia. Saatu palaute oli myönteistä ja tilaisuudelle toivottiin jatkoa. Seuraava korkeakouluseminaari onkin suunnitteilla vuodelle 2020.

Celia järjestää korkeakoulukirjastoille myös webinaareja. Niissä käydään läpi ajankohtaisia teemoja saavutettavasta julkaisemisesta ja opiskelijoille tarkoitetuista palveluista. Celia lähettää korkeakoulukirjastoille kohdennetun uutiskirjeen, mistä saa mm. tietoa tapahtumista. Esimerkiksi uutiskirjeessä kyseltiin kiinnostuksesta järjestää yhteinen, mutta toteutukseltaan vapaamuotoinen Saavutettavuusteemapäivä samaan aikaan korkeakoulukirjastoissa ympäri Suomen. Teemapäivä herätti kiinnostusta ja useita korkeakoulukirjastoja oli mukana toteutuksessa alkusyksystä 2019. Päivään osallistuvat esittelivät omassa korkeakoulussa Celian palveluiden lisäksi omia elektronisia aineistoja, lukemista helpottavia tekstiä ääneksi muuttavia sovelluksia ja yhteistyötä omassa organisaatiossa. Myös Laurea-kirjasto osallistui teemapäivään. (Laaksonen 2019.)

Celian rooli on muuttunut korkeakoulukirjastoyhteistyössä fasilitaattoriksi. Celian tavoitteena on vahvistaa kirjastojen yhteyshenkilöiden verkostoa ja tukea sen omaehtoista toimintaa, jotta toiminta olisi laajempaa kuin pelkkä opiskelijoiden tekninen rekisteröinti Celian asiakkaaksi. Verkostoissa voisi esimerkiksi jakaa tietoa elektronisen aineiston saavutettavuudesta ja kuinka esitellä sitä opiskelijoille. Vinkkejä voisi hyödyntää esimerkiksi vuorovaikutustilanteessa rekisteröinnin yhteydessä.

Laurea-kirjasto on tiivistänyt yhteistyötä erityisopettajan ja opettajatutoreiden kanssa, jotta tieto mahdollisuudesta lainata maksutta Celian kurssikirjoja sekä tehdä uusista saavutettavista kurssikirjoista hankintaehdotuksia tulisi palvelua tarvitsevien tietoon eri kanavia pitkin. Erityisopettaja kertoo systemaattisesti opiskelijatapaamisissa Celian palveluista, mikä on vilkastuttanut kirjaston asiakasrekisteröintiä keväällä 2019. Korkeakoulukirjastoyhteistyöstä kerrotaan opettajien Laurea Certified tutor -koulutuksessa pop-upissa. On tärkeää, että opettajatutorit ovat tietoisia palvelusta, jotta he voivat ohjata kirjastoon Celian kohderyhmään kuuluvat opiskelijat heti opintojen alkaessa. Tarkoituksena on jatkaa tiedottamista opettajatutorkoulutuksissa. Laurea-kirjaston omassa kirjastoperehdytyksessä kerrotaan uusille opiskelijoille Celiasta ja ohjataan kysymään lisää kirjaston henkilökunnalta.

Kirjojen tuotanto ja lainaus

E-kirja eli sähkökirja on digitaalinen kirja, joka voi olla tallennettu käyttäjän omalle tietovälineelle tai sen jakelu voi tapahtua internetin kautta. Saavutettavaa e-kirjaa voi lukea apuvälineohjelmien, mm. ruudunlukuohjelmien, avulla. Saavutettava e-kirja myös sisältää tekstivastineet sellaisille kuville, joiden sisältämä tieto ei muuten selviä tekstisisällöstä. Äänikirja on kuunneltavaan muotoon tallennettu kirja. (Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus 2017.)

Celiällä on lakiin perustuva oikeus valmistaa teoksesta saavutettava versio rajatulle käyttäjäryhmälle, joille painetun tekstin lukeminen on vaikeaa tai mahdotonta lukivaikeuden, näkövamman tai muun vastaavan syyn takia. Toiminnasta on säädetty laissa näkövammaisten kirjastosta (23.8.1996/638) sekä tekijänoikeuslain (8.7.1961/404) 17. pykälässä Teosten saattaminen vammaisten käytettäväksi.

Celian korkeakouluaineiston tuotanto perustuu aina ehdotuksiin, joista suuri osa tulee opiskelijoilta. Hankintaehdotuksia saavutettavista korkeakoulukirjoista tulee vuositasolla keskimäärin 100 - 150 kappaletta, joista tuotantoon viedään 70 - 100 kirjaa. Osa hankintaehdotuksista perutaan esimerkiksi koska kirja löytyy saavutettavana e-kirjana muualta. Hankintaehdotuksen tultua Celiaan ensimmäiseksi selvitetäänkin, onko sama materiaali saatavana muista palveluista saavutettavassa muodossa. Esimerkiksi korkeakoululla voi olla lisenssi sähköiseen aineistoon, josta opiskelija jo saa oppi- ja tietokirjat saavutettavassa muodossa. Kun asiakas rekisteröidään korkeakoulukirjastossa ja opiskelijat ehdottavat tai kertovat kurssikirjoistaan, henkilökunta voisi tarkistaa heti tarjoaako korkeakoulu ao. materiaalia saavutettavassa muodossa ja viestiä puuttuvasta aineistosta Celialle. Jos se on saatavilla muualta, Celia ei tee kirjaa. Koska saavutettavan kirjan tuotanto kestää noin kolme kuukautta, on opiskelijankin etu varmistaa, löytyisikö saavutettava versio jostain nopeammin. Opiskelijan kannattaa myös ennakoida kirjatarvettaan ja tehdä hyvissä ajoin hankintaehdotus Celiaan, jotta ehtii saada saavutettavan version ajoissa opintojaksolle.

Asiakaskunnan naisvaltaisuus saattaa vaikuttaa siihen, että Celiaan lähetetään paljon hankintaehdotuksia sosiaali- ja terveystieteiden, kasvatustieteiden, kaupallisten alojen ja teologian opintoihin. Suosituimpien aihepiirien kirjoista on tehty myös kirjavinkilistoja Celianettiin. Tähän mennessä on tehty listat tutkimusmenetelmäkirjallisuudesta, lääketieteestä ja sairaanhoidosta sekä sosiaalityöstä ja -palveluista.

Tuoreimmat korkeakoulukirjojen hankintaehdotukset ovat koskeneet vähän vanhempaa aineistoa, jota löytyy huonosti e-kirjoina, mutta joka voi edelleen olla relevanttia esimerkiksi opiskelijan opinnäytteen lähdemateriaalina. Kurssikirjojen ohella Celiaan lähetetään usein hankintaehdotuksia opinnäytetyön tekemisessä tarvittavasta aineistosta. Aihepiireistä nousevat esiin erilaiset vammaisten palveluihin ja oikeuksiin liittyvät kysymykset. Celian asiantuntija tiivistää tuotantoprosessin seuraavasti (Puttonen 2019):

”Hankintaehdotuksen käsittelyn jälkeen tehdään tuotantopäätös ja ollaan yhteydessä kustantajaan. Kustantajalta pyydetään kirjan pdf-tiedosto tai epub. Jos sitä ei saada, kirja skannataan Celiassa pdf-muotoon. Tuotantoon tulevat kirjat ovat aina julkaistuja, tuotantoon ei oteta julkaisemattomia oppikirjoja. Pdf lähetetään ohjeistuksen kera Intiaan alihankkijalle, jossa se muutetaan XML -muotoiseksi. Tämä pohja ajetaan Celiassa koneääniseksi. Koneääni on melko mekaaninen ja sen rinnalla on tarjolla vaihtoehtoinen formaatti, jossa asiakas voi kuunnella tekstin oman laitteensa tai sovelluksensa äänellä. Kun asiakkailta on kysytty vaihtoehtoista, he yleensä kuitenkin vielä haluavat koneääntä. Erilaiset kuuntelusovellukset ovat kuitenkin kehittyneet paljon viime aikoina, joten tämäkin tulee varmasti muuttumaan.

Celia tekee korkeakouluopiskelijoiden tarvitsemat saavutettavat kurssikirjat pääosin koneääniseksi Daisy Trioiksi, joissa tekstiä, kuvia ja taulukoita voi seurata näytöltä samaan aikaan kun koneääni lukee sisältöä ääneen. Tekstissä on korostettu sitä kohtaa, jota koneääni kulloinkin lukee. Celian tuottamissa saavutettavissa kirjoissa kiinnitetään huomiota navigointiin, otsikkorakenteisiin ja helppoihin siirtymiin. Kirjat ovat saavutettavia sekä tietokoneella että mobiililaitteilla.”

Englanninkielisten kirjojen oma tuotanto on vähäistä, koska ne voidaan yleensä saada saavutettavina muista palveluista. Englanninkielisiä saavutettavien kirjoja tuottavat esimerkiksi Iso-Britanniassa RNIB Bookshare ja Yhdysvalloissa Bookshare. Celiassa on testausvaiheessa myös ABC Global Book Service, joka mahdollistaa saavutettavien versioiden tilaamisen entistä laajemmalta alueelta Marrakeshin sopimuksen ratifioineista maista. Materiaalissa painottuu kaunokirjallisuus, mutta myös tietokirjoja on tarjolla. Testivaiheen jälkeen katsotaan millä tavoin Celia organisoisi tämän palvelun käytön Suomessa. Olisi tärkeää, että myös korkeakoulukirjastoissa tunnettaisiin englanninkielisten saavutettavien kirjojen tuottajia.

Jos englanninkielistä kirjaa ei saada saavutettavana muualta, Celia tekee sen. Esimerkiksi vuonna 2018 Celiassa tuotettiin kuitenkin vain yhdeksän englanninkielistä kirjaa, koska toivotut kirjat löytyivät jo ulkomaisten palvelujen kautta saavutettavassa muodossa. Celian tekemien englanninkielisten kirjojen aihepiirit käsittelivät pääasiassa sosiaalityötä ja vammaispalveluja.

Korkeakoulukirjoja on Celian kokoelmassa n. 3800. Korkeakoulukirjojen lainamäärät ovat kasvaneet vuosi vuodelta. Kirjoja lainaavat muutkin Celian asiakkaat kuin opiskelijat, mutta myös opiskelijoiden lainausinnostuksessa on selvää kasvua. Tätä selittää osin se, että opiskelijoiden määrä Celian palveluiden käyttäjissä on nousut tasaisesti sen jälkeen kun rekisteröinnit aloitettiin korkeakoulukirjastoissa. Korkeakouluopiskelijat lainasivat Celian tuottamia saavutettavia korkeakoulukirjoja vuonna 2017 yhteensä 1584 kertaa ja vuonna 2018 jo 2724 kertaa.

Lopuksi

Celia tekee hyvin tiivistä yhteistyötä vastaavien pohjoismaisten organisaatioiden kuten Ruotsin MTM:n, Tanskan Notan ja Norjan NLB:n kanssa. Myös palvelumalleissa on paljon samankaltaisuutta. Korkeakoulu-yhteistyöhönkin on haettu uusia ajatuksia ja ideoita Ruotsista, jossa yhteistyö korkeakoulukirjastojen kanssa on jatkunut Suomea pitempään ja jossa moneen kirjastoon on vakiintunut saavutettavuuspalveluista huolehtiva tiimi. Vastaavanlaisia tiimejä on alkanut muodostua suomalaisissakin korkeakoulukirjastoissa. Kirjastopalveluiden kehittämisen näkökulmasta olisi tärkeää, että korkeakoulukirjastojen henkilökunta saisi tietoa minikälaista saavutettavuuteen liittyviä kehittämistyötä tehdään Suomen ulkopuolella. Laurea-kirjasto voisi esimerkiksi sisällyttää Erasmus-vierailijoiden ohjelmaan keskustelun aiheesta, samoin ottaa itse aiheen esille omilla Erasmus-vierailuillaan.

Hidasteena toiminnan kehittämiseksi on ehkä se, että saavutettavuutta ei vielä nähdä kaikkia opiskelijoita hyödyttävänä asiana. Keskusteluissa nousee välillä esiin, että asian koetaan koskevan melko pientä opiskelijaryhmää. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta saavutettavuus on kuitenkin yksi tärkeimpiä kehittämiskohteita. Toisaalta direktiivien voimaantulo on nyt lisännyt saavutettavuuden näkyvyyttä. Meneillään onkin hankkeita, joissa korkeakoulusektorin saavutettavuutta pyritään edistämään, mm. OHO (Opiskelukykyä, hyvinvointia ja osallisuutta korkeakouluissa) ja Digicampus-hankkeet, joissa on mukana useita korkeakouluja. Laurea tekee yhteistyötä verkkopalvelujen saavutettavuuden edistämiseksi esimerkiksi IAAP (The International Association of Accessibility Professionals) Nordicin kanssa. Projektissa pyritään lisäämään saavutettavuusosaamista korkeakoulujen opetussuunnitelmiin. (Kärpänen & Lahti 2019.)

Olisi tärkeää, että kirjaston edustaja olisi mukana saavutettavuuteen liittyvissä projekteissa toimijana, vähintään tiedonsaajien listoilla. Kirjastossa voisi olla nimetty henkilö, joka seuraa saavutettavuuteen liittyviä asioita ja tiedottaa niistä muille. Esimerkiksi olisi tärkeää, että korkeakoulukirjastossa tunnettaisiin tavanomaiset lukemista tukevat ohjelmat ja pystyttäisiin tarvittaessa ohjeistamaan niiden käytössä. Eri laitteille ja käyttöjärjestelmille voi olla omat ruudunlukuohjelmansa ja kuuntelusovelluksensa. Osa näistä on maksullisia, osa hyviä ilmaisia ohjelmia, joita voi ehdottaa opiskelijoille. Tietoa pyritään jakamaan Celiasta korkeakoulujen yhteyshenkilöille, mutta myös keskinäinen tiedonvaihto on merkittävässä roolissa. Korkeakoulukirjastojen verkostot olisivat luonteva paikka tiedon jakamiseen.

Lisäksi olisi tärkeää, että tieto kulkisi korkeakoulun sisällä esteettömyyspalveluita hoitaville henkilöille ja opetushenkilöstölle.

Tulevaisuudessa kirjaston edustaja voisi olla mukana asiantuntijana, kun omassa organisaatiossa viedään eteenpäin saavutettavuutta kehittäviä prosesseja esim. opettajien tuottamien materiaalien osalta. Omien palveluiden kehittämiseen tarvitaan enemmän yhteistyötä ja hyvien käytäntöjen jakamista. Myös kokemusasiantuntijoita kannattaa ottaa mukaan yhteistyöhön, kun halutaan kehittää korkeakoulujen toimintaa, opetusta ja aineistoja saavutettaviksi.

LÄHTEET

Celia (a). 2019. Saavutettavuus. <https://www.celia.fi/saavutettavuus/>

Celia (b). 2019. Korkeakoulukirjastojen vuosittaisia tilastoja. <https://www.celianet.fi/kirjaston-ohjeet/korkeakoulukirjastot/tilastot/>

Kunttu, K., Pesonen, T. & Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48. https://www.yths.fi/filebank/4260-Terveystutkimus_2016_uusin.pdf

Kärpänen, T. & Lahti, J. 2019. Saavutettavuusosaaminen korkeakouluissa. Laurea Journal. <https://journal.laurea.fi/saavutettavuus-osaaminen-korkeakouluissa/>

Laaksonen, R. 2019. Korkeakoulut purkavat opiskelun esteitä - äänikirjat ja e-kirjat helpottavat opimista. Celia, blogi 10.10.2019. <https://www.celia.fi/Blogi/korkeakoulut-purkavat-opiskelun-esteita/>

Puttonen, K. 2019. Celia ja korkeakoulu-kirjastot – yhteistyötä saavutettavuuden puolesta. Laurea Journal <https://journal.laurea.fi/celia-ja-korkeakoulukirjastot-yhteistyota-saavutettavuuden-puolesta/>

Toivanen, M. & Laine, A. 2015. The accessibility of cultural attractions for all senses in Kerava. Laurea UAS, Thesis. <https://www.theseus.fi/handle/10024/98673>

Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus. 2017. Suomen kuntaliitto http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3215

ABSTRACT

Kaisa Puttonen & Rebekka Laaksonen

COOPERATION AND COLLABORATION IMPROVES ACCESSIBILITY

Laura University of Applied Sciences Library in Finland actively collaborates to develop the accessibility of its services. Accessibility describes both physical environments and network environments that are equally accessible to all, irrespective of disabilities and functional limitations. Laurea Library collaborates within Laurea as well as cooperates with Celia, a centre for accessible literature and publishing operating under the Ministry of Education and Culture.

Laurea Library was among the first to join the cooperation between Celia and higher education libraries, which was launched in 2015. Celia trained library staff to register students entitled to its services. These students belong to a specific group, and find it difficult, or impossible, to read printed text due to dyslexia, visual impairment or other similar reasons. The Finnish student health survey conducted in 2016 indicated that 8.2% of students suffered from learning difficulties, dyslexia being the most common form (5.4%). By the end of 2018, libraries of higher education institutions had registered around 900 customers in Finland, of which 50 in Laurea.

Celia's range of accessible material for higher education institutions is based on the proposals it receives. The largest number of proposals targets textbooks in the field of social services and health care. Celia annually produces 70 to 100 books, mainly in Finnish, that are not available as e-books elsewhere. The range includes around 3,800 books for studies in higher education institutions. In 2017, the borrowing rate was 1,584 and in 2018, it had risen to 2,724.

Laurea Library works in close collaboration with key persons, including special education teachers and teacher tutors. The aim is to identify and steer students belonging to the target group to the library. Other activities include popups about accessibility and introducing Celia's services on the website and to new students during library training.

Celia has deepened its cooperation with libraries of higher education institutions, becoming more of a facilitator. It organises regional events focused on, for example,

accessibility legislation and screen readers and also distributes a targeted newsletter. The goal is to strengthen the network of library contact persons and support their independent activities to improve accessibility. In autumn 2019, Celia organised an accessibility theme day in university libraries. Laurea Library also took part in the event.

In addition to its cooperation with Celia, Laurea Library has collaboratively developed accessibility in Laurea's own organisation. In 2015, the library organised a seminar for its staff focused on different learners, where participants could learn more about accessibility. The same year, the campus library facilities were used as one of the targets in a student project that surveyed accessibility through the experiences of a test person with reduced mobility. In 2017, an accessibility survey was carried out at all Laurea's campus libraries, and defects were addressed based on the results. This meant, among other things, acquiring induction loops and adjustable electric tables. The survey also provided information for future facility reforms.

The technical requirements of the EU Accessibility Directive are taken into account in Laurea's website reform in 2017. In this context, the library simplified the texts on its own website and produced videos on using library services. Also, an informative website focused on support for print-disabled persons was designed for the students' intranet. Moreover, a new service was designed for the campus libraries' customer service points, where customers can now get tools, such as reading rulers and coloured overlays, to facilitate reading.

Accessibility is an important area of development in view of the equality of students. Legislation on accessibility has also been revised. Student registration and their steering towards Celia's services has become an established practice. Libraries should next broaden their competence in accessibility, focusing on, for example, legislative questions and reading programmes available to all. Collaborative learning can take place in various networks and through participation in the organisation's activities related to the improvement of accessibility.

Tiina Tolonen & Minna Marjamaa

LET'S STICK TOGETHER! COOPERATION MODEL TO DEVELOP AN OPEN REPOSITORY INTO FULL SERVICE PLATFORM FOR OPEN R&D

The Case of 25 Universities of Applied Sciences in Finland

Universities across Europe are tackling the same open science challenges with constantly diminishing resources. The need for improved open publishing services is obvious if the universities are to meet the ambitions of the European Union to publish 100% openly by the year 2020. Sometimes making a game plan might seem a too big objective for small universities. In Finland, the problem was solved by a joint approach by 25 Universities of Applied Sciences (UAS). Joining forces has already created good results and the initiative has been further developed over the years.

UAS open access forces joined together

As early as in 2006, a Project for Open Access (OA) Promotion in Finnish Universities of Applied Sciences (UAS) received funding from Finland's Ministry of Culture and Education. The OA Project was a cooperation venture initiated by Rectors Conference of Universities of Applied Sciences (Arene) and Universities of Applied Sciences Libraries Cooperation Consortium (AMKIT Consortium). The National Library of Finland was chosen as the technical service provider for the project. The UAS libraries had a focal role as partners in the project.

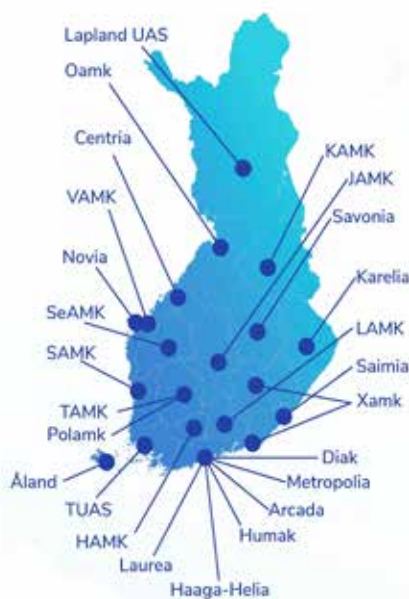
The main aims of the project were to create an OA journal for Finnish UASs and Open Repository for UAS theses and publications. The underlying idea was to join all UASs together. Both aims were achieved successfully: an OA journal *Osaaja.net* (later *UAS Journal*) was first published in 2008 and Open Repository called *Theseus* was officially launched in January 2009 after a short pilot phase.

When *Theseus* Open Repository was in a pilot phase in the autumn of 2008, a need for helpdesk services was soon recognized. Both UAS staff members and students came across difficulties regarding the system. Universities had problems both with technical issues and understanding new policies; students were in trouble with converting files into PDFs, using Creative Commons Licences, and uploading theses into the system. The pilot group consisting of eleven UAS libraries formed a service model. The model meant that there was a contact person in each UAS library. The persons kept in touch with the key OA Project planner and also trained teachers, librarians as well as students in their local universities to use *Theseus*.

Theseus office - full service, minimum expenses

In January 2009, UASs in Finland officially launched the open repository *Theseus* for theses and research publications from the UAS students and staff. The financing of the Ministry of Culture and Education ended in the same year. Therefore, it was urgent and crucial to organize support and resources for development work for the new Open Repository. The offered budget was very modest, and it seemed difficult to organize a proper cooperation model for such a big nationwide and humble organization.

Finally, AMKIT Consortium decided to form a *Theseus* office consisting of three information specialists. They came from two UAS libraries, Minna Marjamaa from Laurea UAS and Tiina Tolonen with Sanna Savolainen from Oulu UAS. Each of them committed 20% of their working hours

Figure 1. Universities of Applied Sciences in Finland (Petra Boije)

for Theseus work, which began in May 2010 together with an information system specialist from the National Library of Finland. CSC's (IT Center for Science in Finland) eDuuni wiki was chosen as a platform for policy development work and a FAQ (Frequently asked questions). In 2012 Sanna Savolainen stepped aside from Theseus work and she was replaced by Anna-Liisa Holmström (Helosalu) from Lahti UAS. After Anna-Liisa finished working at Theseus office late 2015, Minna Marjamaa and Tiina Tolonen carried on the work between themselves until spring 2019, when Antti Nyqvist from Haaga-Helia UAS joined the forces. Even today, the Theseus office coordinates issues between technical developers of the National Library of Finland, AMKIT Consortium management, CSC and librarians, teachers and students.

The 25 UASs with the same policies and one common office with modest expenses was something very new at that time, and it still is something quite extraordinary on national and even international level. Currently, Theseus is the biggest open repository in Finland with almost 160,000 uploaded Bachelor's and Master's theses, which makes it quite a success story as such. The Theseus office, also known with a nickname "Theseus-rukkaset (mittens)", has become quite a handyman, and the model has proven to be very efficient for both cooperation and further development coordination.

Nothing human is strange to the Theseus office

The authors of this article have been "Theseus-mittens" from the very beginning. So, what kind of issues do we work on? Every day we handle FAQ-type of questions which have copy-paste answers: How can I correct the typos in my thesis? How can I get my thesis out of the Internet? What would be the right Creative Commons licence for my work? How many times has my thesis been downloaded? It is easy to help askers with these kind of topics. However, it is important for students to get answers quickly. They are often on a tight schedule with their thesis and stress having it ready on time.

The Theseus work has also been kind of missionary work. We have been delivering the joyful message of the open repositories and parallel publishing around the UASs in Finland and abroad. Our first great achievement was in 2014 when we took the joined 1st place at Best Poster -competition in the annual Open Repositories conference held in Helsinki. In June 2015, we participated in the LIBER conference in London with a poster and in March 2019 again with a poster to the International Open Science conference in Berlin. Our poster proposal to Berlin conference was ranked amongst the best ones, so we also got a chance to give a short presentation about the poster to all of the participants. In addition, in June 2019 we presented a poster at Open Repositories 2019 Conference in Hamburg. We have been able to share this spectacular Theseus model to many interested parties, and that has even resulted into some contacts from universities abroad.

During these years, the developing work for Theseus has become more and more important. We have to follow closely what's going on in the repository world. There are always things that we can't deliver, even the UASes sometimes think that we are kind of magicians. Our work depends quite much on what happens in the National Library and how they are willing, and able, to further develop the repositories they maintain. Theseus is only one of those repositories and the development work is usually done to serve all of them. Big things have happened during these years, maybe the biggest one in spring 2019 when a major metadata change was accomplished: Theseus metadata format was updated into a new format according to a new National Dublin Core metadata recommendation. Theseus office carried out a mass editing of Theseus records, which proved to be a major effort in both professional and time-consuming sense. The process required a lot of cooperation with the National Library.

We have recently entered an agreement with Teosto, a Finnish non-profit organization protecting musicians' and composers' rights for the launching of a sound and video file streaming service to Theseus. Currently, we are preparing a proposal for AMKIT Consortium for the next development areas of Theseus. The coordinator role and process ownership is the core of the work.

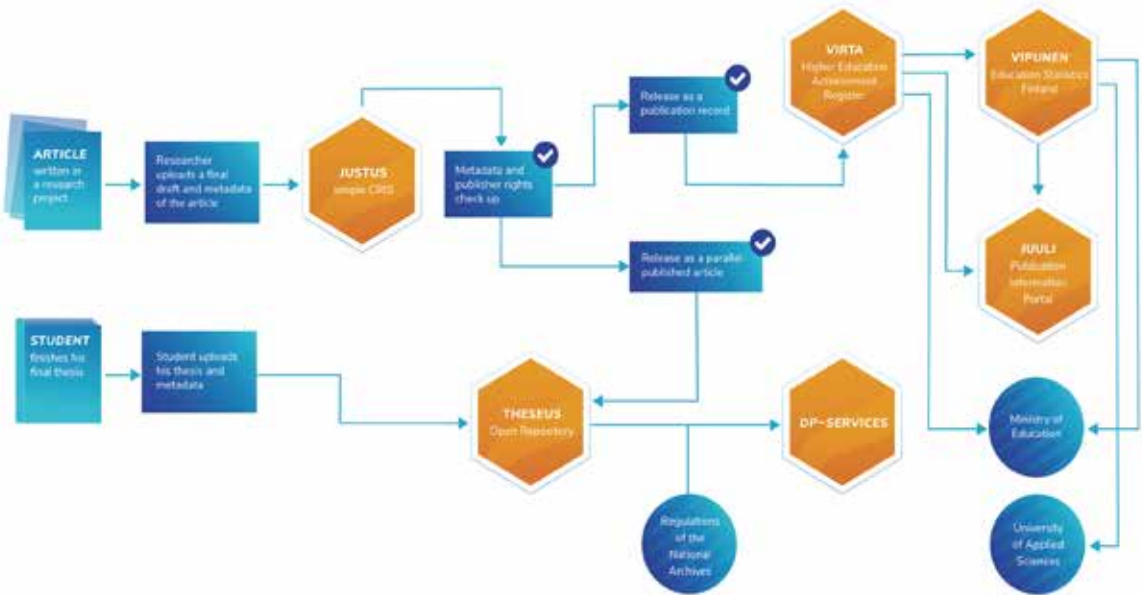
New initiative to raise OA rates

Even though Theseus quickly became the biggest open repository in Finland, it didn't meet all expectations. The number of UAS research publications and self-archived articles in the repository didn't increase as hoped, even the mandate for parallel publishing was given in October 2009 and came into effect in the beginning of January 2010. Furthermore, the reporting of these publications to the Ministry of Education was being done in universities in a time consuming way without a current research information management system (CRIS). In addition, there was great variation within the UASs to arrange the long-term preservation and archiving required by legislation, and it was mostly organized in printed format excluding the e-format. At the same time, The National Archives of Finland demanded all universities to archive their theses in digital long-term preservation (DP). Something needed to be done to solve the problem.

Our decision was to join forces once again: A new initial was launched together with 25 Universities of Applied Sciences, National Library of Finland, CSC and Finnish National Archives. The result, a new service was opened in May 2019. Simultaneously, the UASs were able to meet the European Union Open Access goals and continue working despite the lack of resources.

Simple CRIS to solve the common problems

The new service is an open repository connected with a very simple CRIS called Justus to the Finnish National Publication Information Service as well as to the national digital long-term preservation (DP). Justus is a publication information reporting service, which enables direct inputting of information to VIRTAs publication information service, a data warehouse of Finnish publication information.

Figure 2. Open Repository Theseus has two main processes: 1) Thesis upload, check and release to the Internet and 2) Paper upload, check and release to the Internet. (Petra Boije)

When a staff member reports his or her article to the university, he or she will upload the final draft to Justus. The report will thus reach both Theseus Open Repository and the Ministry of Education at the same time as well as statistics services for the universities.

The integration of the simple CRIS to the open repository saves resources by streamlining the process and makes easier to report the publications to the Ministry of Education. We expect this to lead to a growing number of self-archiving as the process is simplified.

As a part of the ongoing reform, the UAS theses will also be exported to the DP services. The connection to the DP services will meet the requirements of an operative e-archive described by the National Archives System in Finland and provide a transfer to long-term preservation by the National Library of Finland.

Figure 3. VIRTA Publication Information Service is an advanced data warehouse solution to integrate institutional data at the national level that was launched in the spring 2016. VIRTA is a data hub that comprises the bibliographic information of all scientific publications. (Minna Marjamaa)

Was it worth it?

After the introduction of the simple CRIS in May 2019, the self-archiving process has already started on a larger scale. Yet, the actual results can't be assessed before early 2020 when the statistics from 2019 are available. Ideas for developing the simple CRIS further into a real CRIS are pondered at the moment. An example is attaching a HR (human resource) system to Justus in order to identify authors with affiliations, and possibly also enrich the publications with available further information from the data warehouse of Finnish publication information.

Expanded helpdesk for Open science

As Theseus office has in the course of time proved to be a good and functional model for UAS cooperation, the office has been recognized by UAS open science promoters. Now, there are plans to expand the Theseus office services beyond open publishing questions to those on open data and open learning. This service will be implemented for the 25 Universities of Applied Sciences during the year 2020.

The idea of an Open Research and Development helpdesk based on the Theseus office model is developed by a UAS Open Research and Development Project (1.1.2018 - 31.12.2020) funded by the Ministry of Education and Culture. An introduction of

a support ticketing system for better coordination and reporting of issues addressed to the helpdesk is on its way. The major challenge is to build an expert board to counsel the helpdesk work and make decisions on UAS open science questions.

Via this Theseus office model, the Universities of Applied Sciences have proved that cooperation on a large scale is possible and fruitful if there is a mutual goal and a will to develop a common service. The original joint initiative has evolved a lot during a decade and changes according to demands in the operating environment have become very important. The journey from a national repository for all UAS theses to a system which is connected with the National Publication Information System and now aims at dealing with open data and learning has been quite fast and demanded delving deeply with the matter. And it is extraordinary as well that all this has been done with modest expenses and resources. This has required cooperation and readiness to make sometimes quick decisions. We can truly say that it is worth sticking together also in the future.

KIRJOITTAJAT / AUTHORS

Hanna Lahtinen, YTM, M.Soc.Sc, FT, PhD

Johtaja, Opetuksen ja TKI:n tieto- ja julkaisupalvelut
Laurea-ammattikorkeakoulu
Director, Information and Publishing Service at
Laurea University of Applied Sciences

Kaisa Puttonen, FM, M.A., YTM, M.Soc.Sc.
Tietoasiantuntija, Laurea-ammattikorkeakoulu

Information specialist at Laurea
University of Applied Sciences

Erja Huovila, FM, M.A.
Tietoasiantuntija, Laurea-ammattikorkeakoulu

Information specialist at
Laurea University of Applied Sciences

Johanna Riikonen, YTM, M.Soc.Sc
Kirjastonhoitaja, Lohjan kaupunginkirjasto
Librarian at Lohja city library

Hannele Kalema, YTM, M.Soc.Sc
Erik.sair.hoit, Specialised nursing courses (midwife)

Informaatikko, Laurea-ammattikorkeakoulu

Information specialist at Laurea
University of Applied Sciences

Tiina Ranta
Turvallisuusjohtaja, Laurea-ammattikorkeakoulu

Head of Safety and Security at
Laurea University of Applied Sciences

Noora Montonen
Suunnittelija, Laurea-ammattikorkeakoulu

Coordinator at Laurea University
of Applied Sciences

Rebekka Laaksonen, FM, M.A.

Suunnittelija, Celia
Planner, Celia

Tiina Tolonen, Palvelupäällikkö,
Kirjastopalvelut, Oulun ammattikorkeakoulu

Head of Services, Library Services at
Oulu University of Applied Sciences

Minna Marjamaa, FM, M.A., YTM, M.Soc.Sc
Tietoasiantuntija, Laurea-ammattikorkeakoulu

Information specialist at
Laurea University of Applied Sciences

Kaisa Puttonen ja Erja Huovila (toim.)

YHTEISTYÖTÄ JAKAEN, OPIEN JA KEHITTÄEN LAUREAN TIETO- JA JULKAISUPALVELUT VERKOSTOISSA

Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö on vakiintunut Laurea-ammattikorkeakoulun tieto- ja julkaisupalveluiden toimintatavaksi. Julkaisussa pohditaan yhteistyötä teorian tasolla ja kuvataan käytännön toteutustapoja. Yhteistyökumppaneita on sekä oman organisaation sisällä että sen ulkopuolella. Artikkeleiden aiheina ovat tietoyhteisöt, tiedonhankinnan ohjaus, hanketyöskentely, turvallisuusyhteistyö, alumnitoiminta, saatavuuden edistäminen ja avoin julkaiseminen.

Multi-professional networking is an established way of working at Laurea UAS Library and Publication Services. This publication shares examples about collaboration with partners both inside and outside own organization. Collaboration is carried out in information literacy guidance; project work; enhancing safety and security, alumni relations, accessibility; open access. Also knowledge-intensive development communities are discussed.